

TEORİ de *doğrultu*

19

**Ocak - Şubat
2005**

Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına

İmtiyaz Sahibi: Özgür Tektaş

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Özgür Tektaş

Yayın Türü: Yaygın Süreli

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Birlik Apt. No: 16/10 Aksaray - İstanbul

Tel: (0212) 529 15 94 Faks: (0212) 529 06 75 e-mail: varyos@ttnet.net.tr

Hesap No: Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Yapı Kredi Sirkeci Şubesi 6278-6

Teknik Hazırlık: Etkin Ajans Tel: (0212) 621 81 66 - 621 81 68

Baskı: Can Matbaacılık / Ocak 2005 Tel: (0212) 613 10 77 Dağıtım: BİRYAY

2015'e Daha Çok Var (!)	5
İmparatorluk Karaya Oturdu	7
Neoliberalizm ve Konut Sorunu	15
JUAN MARTİN LUNA: Bir Komünist Önderin Yaşamı <i>Çeviren: İdilcan Işık</i>	25
"Kadın psikolojisi" yazısı üzerine Eleştirel Düşünceler	32
İnsan Hakları Mücadelesi Ama Nasıl?	37
A. Öcalan'ın İdealist Tarih Felsefesi Üzerine <i>İhsan Gönül</i>	47
Vicdan kanamasından beyin kanamasına Antisemitizmden Siyonizme <i>Yaşar Mutlu</i>	53
Militarizm ve Ekonomi <i>S. Gezen</i>	61

2015'e daha çok var (!)

Osmanlı'dan bu yana, Türk burjuvazisinin tarihsel kimlik genetiğinde kodlanmış siyasal-kültürel yapı taşlarından biri de 'sonradan görmelik'tir. İmparatorluk geleneğindeki radikal kırılmanın ve çöküşün yarattığı sınıfsal-psikolojik travmadan sonra doğan bu özürlü durumundan, geri dönüş şansı da yok. Hasarın yarattığı mutasyonel değişim, burjuva siyaset sınıfı üzerinden nesilden nesile aktarılıyor. Cumhuriyetin 'sıcak' geçen ilk çocukluk yıllarında çok da göze batmayan bu 'sonradan görmelik' özürü, 'Batı medeniyetine' doğru hızlı adımlarla yürünmeye başladığı ergenlik döneminde gözle görünür durumdaydı artık. 'El alemin içine' çıkmak zorunda kalınca elden ne gelir!

Avrupa'yı fethetme çıkıp Viyana kapılarına kadar dayanmaktan, Misak-ı Milli'ye sıkışıp kalmanın dayanılmaz ezikliği... İmparatorluk hayallerinin depreşmesiyle Hitlerin kuyruğuna takılmaktan son anda kurtarılıp, Amerikan emperyalizminin NATO'sunda daimi nöbetçi olmak zorunda kalmanın bunaltısı... Yıkılan Berlin duvarının ardından kapıların 'Adriyatik'ten Çin seddine' kadar önüne açıldığını sanırken, Musul-Kerkük yollarında başına Amerikan çuvalı geçirilip Brüksel koridorlarında AB emperyalistlerinin 'Çin işkencesi'ne kobay olmak kaderine boyun eğilmesi... Amerika'nın Büyük Ortadoğu Projesi'nin (BOP) 'küçük Osmanlı'sı, Avrupa Birliği'nin 'küçük Amerika'sı olmanın hevesiyle 21. yüzyıla yelken açmak...

Yola, M. Kemal'in 'jakoben'liğiyle çıkıp, İnönü işgüzarlığıyla durumu idare etmek... Taşra kırması sivil 'Bonapart' heveslisi Menderes'le medeniyete açılıp, itihah malı çoban Demirel'le 'demokrasi'yi gütmeyi sürdürmek... Yerli malı (An)Karaoğlan Ecevit'le 'sol' şe-

ridi kapıp halkı rolantiye alırken, yeni 'Amerikan çağının' yerli prensi Özal'la liberalizmin sağ otobanında hız sınırını zorlamak... Erbakancı Milli Görüş'ün 'ümmeti'nden, Türkesçi milliyetçiliğin 'hareketi'nden her daim faydalanıp, toplumu 'sapık ideolojilere' karşı şerbetlemek... İçişlerini kontrgerilla marifetlerine, dışişlerini Polyana diplomasisine, ekonomiyi tüccar muhasebesine, maneviyatı nakşi efendiye, hükümeti de yeni yetme Kasımpaşa kabadayısına teslim edip yola devam etmek...

Beyninden hiç uzaklaştıramadığı Osmanlı'nın mirasına -hiç olmazsa bir kısmına daha- yeniden konma düşüncesi ve hırsı... Başından hiç çıkarmadığı 'cumhuriyet'in sömürgeci kar maskesi... Ayağından hiç çıkarmadığı asker postası... Dilinden hiç düşürmediği devlet-lu laikliği.. Elinden hiç bırakmadığı terbiye sopası... Çebinde hiç eksik olmayan 'gavur' parasıyla geleceğini arayan frankeştayn sentezi bir sınıfsal kimlik! Kafası tilki, vücudu koyun, gagası kartal, kanatları tavuk; görüntüsü yırtıcı, ruhu evcilleştirilmiş. Bir tek, burnuna takılı halkanın ucundaki ip Batı'ya uzanıyor, gerisi Asyalı. İki kelimeyi hatasız telaffuz etmeyi öğrenmiş; 'köprü' ve 'dayı.'

Türk burjuvazisinin tarihsel-sınıfsal sicili böyle olunca, 'bayram' sevdaları da sonradan görmeliğin siyasetine uygun oluyor. Bir ara 3 Kasım'ın 'bayram' ilan edilmesi gerektiğini söylemişlerdi, 'mevzuat' izin vermedi. Şimdi, 17 Aralık'ı 'bayram' olarak kutlamak istediler, buna da 'hakikat' izin vermiyor. Ama havanın bozulmasına da tahammülleri yok; o yüzden kendileri çalıp kendileri söylemeye devam ediyorlar. Maksat görüntüyü kurtarmak, imajı çizdirmemek; eşeğe sağlam kazık bulunamasa da olur! Boyayıp tek-

rar çayıra salarsın. Nasıl olsa şimdilik ona AB'de 'serbest dolaşım hakkı' yok! Denktaş'ın Kıbrıs çiftliğine çekip anırtılarıyla mı vakit geçirtirsin, Kürdistan'ın mayınlı topraklarında kadrolu eleman olarak gezdirip 'vatan'a hizmet ettirmeye devam mı edersin, IMF borçlarının, özelleştirme yağmasının, vergi soygunlarının, borsa vurgunlarının, banka dolandırıcılığının ganimet yükünü taşıtırma işine mi koşturursun...

AB için bunların önü açık, 'deregerasyona' falan tabi değil, 'kısıtlama' yok; yani çayır serbest! Eşeği 'yavru vatan' edebiyatına boya, şovenizm zehriyle otlat... Kürt inkarcılığına ve imhacılığıyla boya, bölücülük öcüsüyle otlat... Siyasi tutsakların tecridiyle boya, 'terörizmle mücadele' korkuluğuyla otlat... Sokağa çıkan herkese biber gazı sıkmaya boya, 'işkenceye sıfır tolerans' ninnisiyle otlat... Grev ve direniş yasaklarına boya, 'milli güvenliği ve kamu sağlığını tehdit' yalanıyla otlat... Sendikal örgütlenme özgürlüğü yasaklarına boya, 'çalışma yaşamını sabote etme' palavrasıyla otlat... Yabancı sermaye yatırımlarını çekmekle boya, işsizlik için istihdam yaratma masallarıyla otlat, vs. vs...

Üstelik 'Türk demokrasisi'ndeki 'çare'lere sıkışık kalmak da yok artık. AB demokrasisinde çareler hiç tükenmiyor, görüldüğü gibi! 17 Aralık 2004'ten 3 Ekim 2005'e "koca" bir yıl daha var. Bu arada, hukuksal mevzuatta 'taramalar', siyasi uygulamada 'aramalar', ekonomide IMF'yle 'ayarlar' var... Yani, Kıbrıs'ta 'soğuk kanlı' bir emperyalist 'barış'ın kotarılması uğruna atılması gereken ateşli nutuklar için zamana ihtiyaçları var daha... Onurlu ve adil bir barış isteyen Kürt halkına ise inkar ve imhanın ateşiyle karşılık verirken, sömürgeciliğin soğuk diliyle konuşmaya devam edebilmek için de zaman gerek... Karnın tokluğuna çalışacak iş, bulmanın bile 'ayrıcalık' haline getirildiği 'çalışma yaşamının' huzurunu bozma potansiyeli taşıyan öfkeli işçi ve işsiz kitleleri, 'serbest piyasa'nın adaletine 'ikna' edecek sopanın bir süre daha inip kalkması için zaman çok önemli... Elinde kalan son kırıntıları da aldıktan sonra 'Memleketin efendisi' olma 'ayrıcalığına!' tamamen son verilen emekçi köylülüğü, ücretli emek sömürsünün kölesi işçilerin/işsizlerin yanına sürmenin yeni masallarını uydurmak için de ihtiyaçları var zamana... Yani 2015'e daha çok zaman var!

Lakin bu sonradan görme burjuvaların umutları yok! Çünkü onlarda olmayan, onur, adalet, insani ve

özgür bir gelecek idealidir. Değil on yıl, yüz yıl daha zamanları da olsa, kapitalistlerin kazanamayacakları erdemlerdir bunlar. Çünkü, bu insanlık değerlerinin kapitalizmin piyasasında 'serbest dolaşım hakları' yoktur, para etmezler! 17 aralıkta olduğu gibi, ezilenlerin gerçek özlem ve talepleri, emperyalistlerin ve faşistlerin oturduğu müzakere masalarında durmadan tükettikleri demagojik 'çerez' olarak kullanılır yalnızca. Kalan kırıntılarını, ölümün ve acının, yoksulluğun ve sefaletin, işsizliğin ve açlığın dipsiz çukuruna itilen ezilenlerin üzerine ölü toprağı olarak boca ederler. Zamana daha çok ihtiyaçları olmasının nedeni; işçileri, emekçileri ve tüm ezilenleri altından kalkamayacakları kadar çaresizliğe ve umutsuzluğa gömmek istemelerindedir. Ezilenleri, kapitalist/emperyalist sömürünün ve savaşın değiştirilemez kurbanlık koyunları olarak beslemek için o toprağı ihtiyaçları var. Çünkü o toprakta boy veriyor, işçilerin sınıf dayanışmasını, halkların kardeşliğini, ezilenlerin örgütlü birliğini yok eden zehirli otlar. AB; 'demokrasi', 'özgürlük' 'toplumsal barış', 'insan hakları', 'refah' gibi sahte çiçeklerin tek tük kondurulduğu, her tarafı zehirli otlarla dolu bir sömürü çayırdır. AKP hükümeti ve onun başı R.T. Erdoğan, bu çayırın gerçek sahibi sermaye sınıfı tarafından Ankara'dan kiralandıkları çobanlardan biridir. Çayırın ortasında da, 9. senfoninin ince ezgileri eşliğinde işçi sınıfı ve emekçiler için kurban ayinleri düzenlenen kocaman heybetiyle Brüksel mezbahası durmaktadır. Alel acele ilan ettikleri 'bayram', çekmeyi düşündükleri ziyafet için duydukları kudurgan telaştan kaynaklanmaktadır. Ankara-Brüksel hattı işte budur: 'Her koyun kendi bacağından asılır', ama, sermaye tarafından 'Birlik'te yenir.

Ama, ezilenlerin de öfkesi ve umudu var. İşçi sınıfı ve ezilen kitlelerin, onların komünist, devrimci ve ilerci öncü kuvvetlerinin ölü toprağını üzerinden atıp yürüyen iradesi de var. Ankara-Brüksel hattının sömürgeci-emperyalist emellerini açığa çıkaracak, halklarımızı aydınlatacak kafa açıklığı ve siyasi kararlılığa sahip olanlar da var. İşçilerin, emekçilerin ve ezilenlerin mücadelesinin bağrında onur, adalet, özgür ve insani bir dünya ideali için savaşma erdemine yaşayanların iradesi mayalanıyor ve büyüyor. Çayırlarınızı kurutacak, ziyafetlerinizi basacak, mezbahalarınızı başınıza yıkacak olanların da günü gelecek. Bayram neymiş o zaman göreceksiniz! 2015'e daha çok var... Bizden hatırlatması! ■

İmparatorluk karaya oturdu

Amerikan savaş uçaklarının 20 Mart 2003'te Irak'ın başkenti Bağdat'ı bombalamasıyla birlikte 21. yüzyılın en barbar ve en kirli savaşının perdele-ri açıldı. Irak'ı işgale girilerek, dünyanın bütün kıtalarında ayağa kalkan halkları karşısına alan Amerikan emperyalizmi, aynı zamanda 'İmparatorluk' ideolojisinin yıkılışına da 'perde' demişti. Amerikan ideolojisi, emperyalist savaş karşıtı hareketle iyileş-mesi mümkün olmayan bir yara alırken; Amerika'nın üstün teknolojisi, yenilmez denilen askeri gücü ve kadr-i mutlaklığı da Irak'taki ulusal dire-nişle paçavraya çevrildi.

Irak'ı haftalar boyu acımasızca bombalayan emperyalist haydutlar, 1 Mayıs 2003'te Bağdat'ın Firdevs Meydanı'nda Saddam Hüseyin'in heykelini yı-karak, 'zafer'i ilan etmekte gecikmemişti. Düzenli orduların cephe savaşından işgale karşı gerilla sava-şına; Firdevs Meydanı'nda bir avuç işbirlikçinin se-vinç gösterilerinden Felluce direnişine uzanan ta-rih, Amerikan 'zafer'inin hızla yenilgiye evrildiğini göstermekte gecikmedi.

İşgalci ordunun sayısız saldırısını boşa çıkaran ve en son 8 Kasım'da başlayan topyekün saldırıya karşı daha da alevlenen Felluce direnişi, geride iki binden fazla ölü, binlerce yaralı ve yerlebir edilmiş bir kent

bıraktı. Felluce, emperyalizme karşı ezilenlerin dire-niş manifestosu olarak emekçi insanlığın belleğine kazınırken; yaralı direnişçileri kameralar karşısında kurşuna dizen işgalci askerler de emperyalist barbar-lığın ve düşkünleşmenin resmini kazıdı belleklere. Felluce direnişi, emperyalizme karşı direniş tohum-larını Ortadoğu'dan bütün dünyaya serpererek, halkla-rın yenilmezliğini bir kez daha kanıtladı.

İşgal zulmü Irak halkının savaşma iradesini büyütüyor

Carl Von Clausewitz, "Savaş Üzerine" yapıtında savaşı, "düşmanı, irademizi yerine getirmeye zorla-yan bir şiddet eylemi" biçiminde tanımlıyordu. Yal-nızca bu teorik tanım bile Amerikan emperyalizmi-nin Irak'taki pozisyonunu ele vermeye yetiyor. Irak'ta taş üstünde taş bırakmayan ve işgal zulmü-nün en aşağılık örneklerini sergilemekte tereddüt etmeyen ABD, Irak halkının iradesini kırmak bir yana, halkın savaşma iradesinin gitgide büyümesini ve güçlenmesini kışkırtmaktan başka bir şey yapı-mıyor. Demek ki, Amerikan emperyalizmi Irak'ta savaşı kaybediyor.

Irak devletinin düzenli ordularını dize getirip Baas rejimini yenilgiye uğratarak 1 Mayıs 2003'te

'zafer'ini ilan eden Amerikan emperyalizmi, bu tarihten itibaren yeni bir düşmanla yüz yüze geldi: Irak halkı.

Amerikan emperyalizminin bütün planları Saddam rejimini ve onun ana gövdesini oluşturan ordusunu dize getirme üzerine yapıldığı için, gelişen halk direnişi karşısında bütün bu planlar suya düştü. İşgalin sömürge valiliği görevini bir süre yürüten Paul Bremer'in "Irak'ta düşmanı küçümsedik" şeklindeki itirafı bu gerçeğin en yalın ifadesinden başka bir anlama gelmiyordu. Saldırıların şiddetlenmesine paralel olarak büyüyen direniş, Amerikan planlarını eskittiği gibi, işgal valisi Bremer'i de eskitti ve paçavra gibi bir kenara attı. Ve işgalci tek bir şeye sarıldı: Şiddet, şiddet, daha fazla şiddet!

Irak'taki direnişin halkçı karakterini algılamayan/algılamak istemeyen ABD, direnişi başlangıçta, "Eski konumlarını yitiren Baas Partisi taraftarlarının ve eski subayların umutsuzca çırpınışı" şeklinde tanımlıyordu.

Direnişin büyük bir hızla bu tanımlamayı eskitmesi karşısında, "Irak'a dışarıdan gelen yabancı teröristlerin saldırıları" bahanesine sığınan ABD emperyalizmi, bunda da tutunamadı. Çünkü, hem katledilen direnişçilerin hem de esir edilen direnişçilerin ezici bir kısmının Irak halkının evlatları olduğunu itiraf etmek zorunda kalan da yine işgalciler oldu: "Teröristler saldırıda bulunduktan sonra bakkal, manav gibi olağan gündelik yaşamlarına dönüyorlar. Dolayısıyla Irak'ta herkes terörist olabi-

li. Bizi en fazla zorlayan da bu." Direniş karşısında Amerikan kara propagandası da günden güne eskidi.

"Teröristler" biçiminde tanımlanan direnişçiler, bütün dünya tarafından gerçek kimlikleriyle anılmaya başlandı. Yalnız kalan Amerikan emperyalizmi de utangaçça "asiler" diyerek bu kimliği kabul etmek zorunda kaldı. Felluce gerçekliğinin çarpıcı biçimde gösterdiği gibi, direnişin emperyalist işgal ve sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluşçu karakteri reddedilemez biçimde açığa çıktı.

Hemen her çatışmanın ölümle sonuçlandığı, rehlin almaların, bombalamaların, katliamların, baskınların günlük yaşantının sıradan olayları haline geldiği Irak'ı işgal etmekte zorlanmayan ABD'nin oradan nasıl çıkacağı ise belirsizdir. ABD'nin yenilgişi Irak'ta somut bir hal almıştır. Amerikan askeri varlığı üzerine hiçbir orta vadeli planın tutmayacağı bir gerçektir artık.

Gerilla savaşı büyüyor, 'kurtarılmış alanlar' artıyor

Güçsüzün güçlüye karşı savaşı olan kent gerilla savaşı biçiminde başlayan ve bu özelliğini koruyan Irak direnişinde halkın aktif desteği başlangıçta sınırlı düzeylerde seyretti.

Belirgin olarak "Sünni üçgeni" olarak tanımlanan Felluce, Bakuba ve Ramadi'de kendini gösteren direniş, süreç içinde eşitsiz bir biçimde (Güney Kürdistan hariç) işgal altındaki bütün Irak'a yayıldı.

Yine başlangıçta önemli oranda Sünni Araplarla sınırlı olan direniş, giderek Şii Arapları da kapsayarak, Sünni ve Şii'leri tek bir potada birleştirmeye yüz tuttu.

Direnişin ilk döneminde Iraklı gerillalar esas olarak işgalci Amerikan askerlerine ve karargahlarına hücum ediyorlardı. Amerikan işgalcilerinin kendilerine bağlı bir işbirlikçilik örgütleyerek Irak'taki varlıklarını meşrulaştırma girişimleri karşısında direnişçiler, sözde Irak hükümetine, ordusuna ve polisine hücum etmeye başladılar. Kukla hükümetin bakanlarına suikastlar düzenlenirken; CIA ajanı olduğu ayan beyan ortada olan Başbakan İyad Allavî'nin parti binaları ve evleri yerle bir ediliyor.

Başlangıçta silahlı direnişçilerin sayısı 2-7 bin civarında ifade ediliyordu. Artık direnişçilerin 20-35 bin arasında bir sayıya ulaştıkları kabul ediliyor. Keza direnişçilerin sayısının artmasına bağlı olarak gerilla saldırılarında da belirgin bir artış göze çarpıyor: Başlangıçta günde 30-40 civarında saldırı gerçekleştirilirken, bugün bu sayı 80'e ulaşmış durumdadır. İlk dönem gerilla taktiklerine dayalı saldırılar sürerken, daha sonra feda eylemleri belirgin bir mücadele biçimi olarak öne çıkararak, işgalcilerin en büyük silahı ölüm de paçavraya çevriliyor.

Irak'ta yalnızca gerilla saldırıları sürmüyor. Ama aynı zamanda bütün bunlara paralel olarak, emperyalist işgali hedefleyen protesto gösterileri, grevler gibi kitle mücadelelerinin süreklileşmesi de halkın aktif desteğinin kendi sınırlarına ulaştığını gösteriyor. Bütün mücadelenin biçimlerinin direnişe dahil olduğu, halkın bütün kesimlerinin kendisini ifade edebildiği bir ulusal kurtuluş savaşıdır, Irak'ta süren.

Güçsüzün güçlüye karşı savaşlarında direnişçiler mücadelelerinin belirli düzeylerinde 'kurtarılmış alanlar' ya da kendi iktidar alanlarını yaratırlar. Bu olgu, Irak direnişinde de ortaya çıkmış bulunuyor. İlk dönemler pek rastlanmayan kurtarılmış alanlar, direnişin gelişimiyle çok yaygın bir biçimde ortaya çıkmıştır. Sünni Arapların elindeki Felluce, Ramadi, Bakuba ve Samarra kentlerinin yanısıra isyancı Şii lider Mukteda El Sadr güçlerinin denetimindeki Kerbela ve Bağdat'ın Sadr bölgesi direnişçilerin elinde olduğu bizzat işgalciler tarafından kabul ediliyor. Sadr'a bağlı Mehdi Ordusu'nun Necef, Basra'da önemli oranda otorite kurdukları da edinilen bilgiler arasında, İşgalcilerin yaptıkları açıklamaya göre bugün 30'a yakın yerleşim biriminde (kent, kasaba) otorite direnişçilerin ellerinde. Amerikan

emperyalizmi Irak'ı işgal etti, ama otoritesini kuramadı. Ve işgal altındaki toprakların çok büyük bir kesiminde fiili otorite savaşı aralıksız sürerken, kent ve kasabaların kontrolü durmaksızın el değiştiriyor.

Kent ve kasabaların belirli bir süre de olsa direnişçilerin eline geçmesi, kent gerilla savaşının mücadelenin belirli anlarında gerillanın 'açığa çıktığı' mevzi savaşına evrildiğini gösteriyor. Fakat Iraklı direnişçiler mevzi savaşını belirli bir hatta ve statik bir biçimde değil, gerilla savaşının mantığına uygun olarak hareketli bir biçimde uyguluyor. Bilindiği üzere, işgalciler Felluce merkezine girdiğinde direnişçiler de Ramadi ve Bakuba kentlerinde kontrolü ele geçirdiler ve geçici bir süre işgalciyi kovdular. Gerillaların hareket kabiliyetini gösteren bu düzey, direnişin hem genişliğine ve hem de derinliğine bütün ülkeyi sarıp sarmaladığını gösteriyor.

Askeri kayıplarının çok fazla olacağını hesaplayan ABD, kentlerde, bölgelerde hakimiyet kurma yerine, direnişle özdeşleşen ve direnişçilerin otorite kurduğu bölgelere "yıldırım operasyonları" düzenleme, bombalayarak ezme, işbirlikçi hükümetle uzlaşmaya zorlama, silahsızlandırma hattından yürüyor. Felluce, direnişin yarattığı başat bir kurtarılmış alan olarak öne çıktığı için ezildi. Ama Felluce de dahil olmak üzere henüz hiçbir kentte otoritesini kurarak bu yönde bir başarıya imza atabilmiş değil. İşgal bakımından simgesel değeri son derece yüksek olan başkent Bağdat'ta bile otoritenin kurulmaması, işgalcilerin ne kadar zor bir durumda olduğunu gösteriyor.

İşgalciler ve işbirlikçiler cephesinde çeşitli biçimlerde kendini gösteren çatlaklar, başta petrol gelmek üzere Irak zenginliğinin yağmalanmasına karşı oluşturulan barikatın tetiklediği hoşnutsuzluklar gibi dolaylı yedeklerin harekete geçirilmesi, bu savaşta direnişçilerin hanesine yazılmış durumda. Direnişçiler dolaylı yedeklerini harekete geçirme başarısını gösterebilirler de, henüz direnişin diplomatik ve siyasi ayağını oluşturabilmiş değiller. Bu yetmezlik, direnişin ulusal çapta önderliğinin yaratılmamasına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Ulusal askeri/ siyasi önderlik aşaması

Dünyanın gördüğü en büyük işgalciye kök söktürmeyi başarsa da, örgütlenmede süreklilik ve eylem tarzında belirgin bir profesyonelleşme düzeyi yakalasa da direniş henüz merkezileşebilmiş değil. Irak'ın çok uluslu ve çok dinli/mezhepli yapısı direnişin ulusal önderlik aşamasına sıçrayamaması ya

da merkezileşmemesinin en önemli nedenleridir. Tarihsel bir arka planı olan ulusal ve dinsel önyargıların aşılması da tabii ki zamana bağlı. Ama bu, hali hazırda direnişin en önemli sorununun merkezileşme olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor.

Başlangıçta bir elin parmaklarını geçmeyen direnişçi örgüt sayısının şimdi 40-50 arasında olduğu bildiriliyor. Bunlar arasında 20 kadar örgüt direnişçi etkin bir şekilde yürütüyor. Birbirlerinden kopuk, ideolojileri farklı ve değişik kentlerde varlığını sürdüren direnişçi örgütler, gelinen aşamada birbirleriyle ilişki kuruyor ve işgalcilerin kovulması yönünde ortak kararlar alıyorlar.

Direnişçileri dört ana gruba ayırmak mümkün

Birinci grubu Şii Araplar oluşturuyor. Bu grup içinde en etkili Mukteda El Sadr'ın liderliğindeki Mehdi Ordusu'dur. Şii lider Sadr, yeni tipte bir önder olarak öne çıkmıştır. Sadr, yeni tipte bir önderdir. Çünkü hem dinsel açıdan ve hem de siyasi açıdan öne çıkmaktadır. Dinsel açıdan bu denli öne çıkması olağan değildir. Çünkü söz konusu Şii hiyerarşisine göre Sadr, henüz "Ayetullah" sıfatına, yani en üst düzeye ulaşmış değildir. Siyasi yeteneklerine ya da dinsel kariyerine orantısız ve sıçramalı bir biçimde gücünün artması, Amerikan işgalcilerine açıkça meydan okumasından ileri gelmektedir. Dolayısıyla önderlik etme gücü dini bir otorite olmasından değil, daha çok işgale karşı kesin bir tutum takınmasından ileri gelmektedir.

İkinci grubu Sünni Araplardan meydana gelen laik kesim oluşturuyor: Bunlar arasında düpedüz milliyetçi ve yer yer ırkçı Araplar, Saddam rejimini diriltmek isteyen eski rejimin kalıntıları, Saddam'a karşı çıkan, ırkçı bir zemine kaymadan Baasçı geleneği demokratik bir biçimde sürdürmek isteyen Araplar sayılabilir. İnsan gücü önemli oranda eski subay ve devlet kadrolarına dayandığı ve halkla iletişiminin diğer gruplara göre daha sınırlı olduğu bildiriliyor.

Üçüncü grubu Irak direnişinin ana gövdesini meydana getiren radikal İslamcılar oluşturuyor: Zarkavi liderliğindeki Tevhid ve Cihat örgütü başta olmak üzere Ensar-ül İslam, Irak İslam Ordusu ve onlarca benzer grup sayılabilir.

Dördüncü grubu ise çeşitli türevlere sahip 'sol' oluşturuyor. Bu grup, burjuva demokratlarından komünist parti geleneğinden gelen örgütlere kadar uzanıyor. Irak Komünist Partisi'nden ayrılarak ken-

dilerine 'Merkezi Liderlik' adı veren örgüt bu grubun önde gelenleri arasında sayılabilir. İdeolojik karmaşanın hakim olduğu ve halkla ilişkilerin sınırlı olduğu bu grubun, Irak direnişindeki en küçük kesimi oluşturduğu belirtiliyor.

Farklı ideolojik temellere sahip direnişçiler, Amerikan işgaline son vermek ve Irak'ın birliğini korumak gibi somut siyasi hedeflerde fiilen ortaklaşıyorlar. Bu hedefler Irak'taki bütün direnişçileri birleştiren, bir ulusal programın çerçevesini de oluşturmaktadır.

Direniş ve siyasal İslam

Irak direniş cephesinde baskın eğilim, bütün renkleriyle İslam'dır. İslami ideoloji, sadece komşu İran'ın siyasi ağırlığından dolayı değil, işgalcinin dini kimliği (Hristiyan) ve Irak toplumunun kültürel iklimi nedeniyle de direnişte bir ideolojik şemsiye rolü oynuyor. Keza, solun zayıflığı ve emperyalizme karşı direnen kuvvetin radikal İslamcı gruplar olması da somut bir durum olarak son derece yönlendirici oluyor. İşgalcinin aynı zamanda dini bakımdan da Irak halkını aşağılaması, halkın dinsel duygularını tetikleyerek ayağa kaldırıyor.

Direniş cephesindeki İslamcı akımların toplumsal projelerinin gerici olduğundan kuşku yoktur. Bununla birlikte bir ulusal kurtuluş savaşı zemininde durdukları ve dünya gericiliğinin ana gücüyle savaştıkları için antiemperyalist bir rol oynuyorlar.

Batı merkezli sol liberalizm ise, tüm bunların üzerinden atlayarak, İslamın etkisini, direnişe destek vermemenin gerekçesi yapıyor. Bu olgu, emperyalist burjuvazinin tirmandırdığı İslam düşmanlığının ve 'Doğu'ya dönük kültürel aşağılamanın soldaki bir yansıması olarak da ele alınmalıdır. TKP'nin İslamcı direniş güçlerine dönük burjuva 'salon ateizmi' ideolojisinden ve de hatta kemalizmden feyz alan politik sekterizmi ve Küresel BAK'ın İslamcı direniş güçlerini kınama hevesi de aynı kaynaktan beslenen anlayışlar olarak karşımıza çıkıyor.

Diğer yandan, siyasi İslamcıların hareket üzerindeki egemenlikleri, Irak direnişinin, ayağa kalkan emperyalist savaş karşıtı milyonlarla bütünleşen, onları ateşleyen ve oradan güç alan evrensel bir karakteri ve söylemlerinin olmamasına yol açıyor. İslamcı ideolojiden beslenen, 'boğaz kesme' gibi öldürme biçimlerini savaş aracı olarak kullanma ve bunu medya olanaklarıyla dünyaya izletme gibi eylem tarzları ise, direnişin uluslararası etkisini sınırlayan ve karşıdevrimci propagandaya zemin hazırlayan bir rol oynuyor.

Öte yandan siyasal İslam, onu iktidarda dene-dikleri ölçüde kitleler açısından güvenilirliğini yiti-ren bir güçtür. İran İslam Devrimi'nin gerileyen bir kuvvet oluşu, keza, 90'lı yılların ilk yarısında siya-sal İslamcılarının iktidar olacak denli güç kazandığı Cezayir'de, Berberilerden başlayarak askeri dikta-törlüğe karşı mücadelenin siyasal İslamcı bir karakterde olmaması da bu gerçeğin başka bir yansımasıdır.

Birleşme ve cepheleşme eğilimi

Irak direniş hareketinde, hem radikal İslamcı, laik-Baasçı, Şii ve 'sol' siyasi çizgilerden akımların her birinin kendi içinde, hem de bu farklı akımlar arasında, ulusal cepheleşme ve birleşme eğilimi son dönemin hakim eğilimi olarak öne çıkıyor.

Birinci birleşme eğilimine örnek olarak Irak İslam Ordusu gösterilebilir. Bu radikal İslamcı akımların kendi içinde cepheleşmesidir. "Sünni üçge-ni"nde 12 farklı İslami örgüt, geçtiğimiz aylarda "Irak İslam Ordusu" olarak birleştiklerini ilan ettiler. Eski üst düzey asker, istihbaratçı ve siyasetçileri de kapsayan bu birliğin kurucuları, program olarak "Irak İslam Cumhuriyeti"ni ileri sürdüler ve bunun için savaştıklarını duyurdular.

İkinci tipte birleşmeye, Felluce'de tüm direnişçi kuvvetlerin birleşerek kurdukları "Felluce Direniş Şurası" örnek verilebilir. Şura, basına yaptığı açıklamalarda, ABD'nin Felluce saldırısının ardından Ramadi, Bakuba, Bağdat ve diğer kentlerde yoğunlaşan vuruşların koordineli olduğunu ve tek merkezden yönetildiğini ilan ederek gücünü göstermişti. Bu birleşme biçimine "Felluce Direniş Şu-

rası"nın yanı sıra, Irak'taki direniş gruplarını ortak çatı altında toplamayı amaçlayan "Irak'ın Kurtuluşu İçin Ulusal Cephe" adlı örgüt de gösterilebilir. Haber ajansları işgale karşı savaşan 10 ayrı grubun bir araya gelmesinden oluşan Cephe içinde, İslamcı ve milliyetçi grupların birlikte temsil edildiğini bildiriyorlar.

Üçüncü tipte birleşme örneğini de Şiiler oluşturuyor. Mehdi Ordusu'nun komutanı Sadr'ın nüfusun önemli bir kesimini temsil eden Şiileri değişik biçimlerde harekete geçirmesi ve Şiileri de aşarak ulusal çapta önderlik girişimlerine soyunması son derece çarpıcıdır.

Bütün bu veriler, Irak'ta ulusal askeri/siyasi önderliğin temelini oluşmakta olduğuna işaret etmektedir.

Direniş, Irak Arap ulusunun mezhep temelindeki bölünmüşlüğü aşmasının politik koşullarını da olgunlaştırmaktadır. Sünni ve Şii Araplar arasında işgal karşıtlığı temelinde sağlanan yakınlaşma, halen kararlı ve istikrarlı bir yapıya kavuşmamış olmakla birlikte, direnişin önemli kazanımlarından birisidir. Felluce saldırısında, Şiilerin ve Sünnilerin birlikte kitleler halinde Felluce'ye yürüyüşü ve Nefes saldırısı sırasında yardım konvoyları gönderen Felluceliler'in kan verme kuyruklarına girişi, ulusal kaynaşma/birleşme eğilimlerinin en tepe noktalarını oluşturdu. Mezhepsel olarak tarihi bakımdan bölünmüş Irak halkı arasında doğan bu ortak ruhsal şekilleniş eğilimi; ulusal birliğin ve ulusal bilincin gelişimine güç vermekte ve hız kazandırmaktadır.

Irak'ta yaşanan hemen her olayın ardından, ulusal ve dinsel farklılıklara işaret eden Amerikan kit-

le propaganda araçları, dört bir koldan Irak ulusal bilincini inkar etmek için ellerinden geleni yapıyor. Direniş, çıkarları peşinde koşan aşiretlere ya da radikal İslamcı örgütlere mal edilerek, ulusal karaktere inkar edilmeye çalışılıyor. Filistinlilere karşı benzer taktiği uygulayan siyonistler, İntifada'yı "İslamcı teröristler" in eylemleri şeklinde yansıtarak, hem dünya halklarının desteğini sınırlamaya hem de Filistin halkını bölmeye birbirine düşürmeye çalışmaktadır.

Ulusal ve dinsel/mezhepsel farklılıkların, bölünme, güvensizlik ve düşmanlık aracı olarak kullanılması, emperyalist politikaların yüz yıldır başvurduğu bir yöntemdir. Amaçları bilinen böl-yönet taktiğinden başka bir şey değildir. Böylelikle, direnişle yeniden doğan Irak'ın yeni temellere dayanan ulusal birliğine karşı, işbirlikçilikle malul adı bir uşaklık kimliği geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Manda hükümeti, kimin hükümeti?

Geçtiğimiz yaz aylarında kurulan Irak manda hükümeti, yaratılmak istenen uşaklık kimliğinin simgeleşmiş bir ifadesi olarak öne çıkarıldı.

Irak'ta sözde egemenlik 28 Haziran'da, tiksinti verici bir ritüel eşliğinde Allavi'nin başkanlık ettiği Irak hükümetine devredildi. Beşinci sınıf bir mizansen sergileyen Amerikan emperyalizmi, önce bir CIA ajanı olmaktan "onur duyan" İyad Allavi adlı uşağını "başbakan" ilan etti. Ardından değme işbirlikçilerinden atama bir hükümet kurdu. BM'den Irak hükümetini destekleme kararı çıkardı. Son olarak da, Irak'ta egemenliği bu "bağımsız"(!) hükümete teslim etti. Böylelikle 14 ay boyunca süren işgal fiilen bitti ve Irak halkı bağımsızlığına kavuşmuş oldu! Bir halk ancak bu kadar aşağılanır.

Irak'ta kurulan hükümet ve bu hükümetin yapısı, Amerika'nın himayeci sömürgeci rejim isteğinin çarpıcı bir verisidir. İşgal güçleri ve taşeronlar bütün kurum ve örgütleriyle Irak'ta kalacak. İşgal güçleri, ülkenin her yanına sözde Irak halkını temsil eden hükümete haber ve hesap vermeksizin saldırı ve operasyonlara girişebilecek. Irak'ın en önemli zenginliği petrolü, başta Amerikalılar olmak üzere emperyalist tekeller yönetecek. Ülke anayasasının hazırlanması inisiyatifi Amerikalıların elinde olacak. Irak Başbakanı Allavi'nin ve Irak hükümetinin

güvenliğini bile Amerikan askerleri sağlayacak. Ama Amerika'ya, BM'ye ve NATO'ya bakacak olursanız, Irak'ta egemenlik Iraklılara ait. Peki buna hangi Iraklı inanacak? Bu hükümeti hangi Iraklı tanıyacak ve kendi hükümeti belleyecek?

Geçici Hükümet komedisi, hem Amerika ve hem de bu aşağılık işbirlikçileri bakımından tam bir trajediye dönüştü. Geçici hükümetin "egemenliği devralması"ndan bu yana geçen altı aylık süreç, Allavi hükümetinin Iraklılar tarafından kabul edilmediğini açığa çıkarttı. Hükümet kendi başına Irak'ta bir hiçtir, ondan da öte hükümet üyeleri ve kuruluşları hemen her gün direnişçilerin saldırısına uğramaktadır.

Kurduğu işbirlikçi kukla hükümetle işgali meşrulaştırmanın adımlarını atan Amerikan emperyalizmi, bunu, 30 Ocak'ta yapılacağını ilan ettiği seçimlerle pekiştirmeyi amaçlıyor. Fakat burada da işi son derece zor. Çünkü, Felluce katliamının ardından Sünni Araplar'ın oluşturduğu birçok parti, seçimleri protesto edeceklerini açıkladılar. Irak'ta çatışma halinde olan bütün kuvvetler, güç ve iradelerini seçimler üzerine kurdu. İşgale karşı mücadelede siyasi düzlemde, seçimlere endekslendi. Keza direnişçiler aman vermeden saldırıları sürdürürken, seçimlere katılmama çağrısı yapıyor ve adayları hedefleyeceklerini ilan ediyorlar. Kent ve kasabalarda otorite kuramayan Amerikan emperyalizminin bu koşullar altında seçimlere girişmesinin tam bir komediye dönüşerek fiyaskoyla sonuçlanması sürpriz olmayacaktır.

İşgalci cephe çatladı

ABD Irak'ı işgale girişip 1 Mayıs 2003'te zaferini ilan ettiğinde, işgalci cephede büyük bir moral üstünlük oluşmuştu. Peş peşe açıklamalar yapan bir dizi devlet, Irak'a asker göndereceğini ilan ediyordu. İşbirlikçi AKP hükümeti de, Irak'a asker göndermediğine hayıflanıyor, burjuva kalemler emperyalist savaş karşıtı harekete hücum ediyordu. Fakat gelinen aşamada işgalci cephe ve bu cephede yer almak isteyen devletlerde büyük bir moral bozukluğu ve umutsuzluk, çözülmenin belirtilerini de ortaya koydu.

Irak direnişi, bir yandan Irak'ta bir ulusal cepheleşme ve kaynaşma yaratırken, diğer taraftan işgal koalisyonunda yıpranma ve giderek çözülme meydana getirdi. ABD'nin planlarının tam tersi oldu. ABD liderliğindeki işgal cephesinden İspanya, Çek Cumhuriyeti, Filipinler, Norveç, Hollanda, Macaristan ve Romanya askerlerini çekme kararı aldı ve

çektiler. Bu kararların alınmasında, Irak ezilenlerinin direnişinin yanısıra halkların emperyalist savaşa ve işgale karşı protesto ve eylemlerinin de önemli etkisi olduğundan kuşku yoktur.

Öte yandan işgalin merkezinde duran Amerikan emperyalizmi, bu açığı kapatmak için saldırılarını yoğunlaştırdı. Özellikle Bush'un seçimleri kazanmasının ardından güç ve iradesini yenileyerek Felluce başta olmak üzere, direniş odaklarına doğru katliam saldırılarını yoğunlaştırdı. Keza İngiltere, "Sünni üçgeni" olarak adlandırılan bölgeler dahil, yeni görev alanları üstlenebileceğini açıklarken; İtalya'nın Mussolini taslağı Başbakanı Berlusconi "Her şart altında Irak'ta kalmaya devam edeceğiz" dedi. Kendi ülkelerinde istenmeyen adam ilan edilen işgalciler, ahlaki çöküntünün yanı sıra siyasi olarak da geriliyorlar.

ABD eski düzeni yıktı, ama yeni düzeni kuramadı

ABD Irak'ta eski düzeni yıktı, ama yeni düzeni de kuramadı ve görünür bir gelecekte de kuramayacaktır. ABD, planladığı gibi Irak'tan petrol sevkiyatı yapamıyor. Bu durum dünya petrol fiyatlarını da etkiliyor.

Eski düzeni yıkan ABD, "sistem dışı" yeni dinamiklerin fişkirmasına engel de olamadı. Saddam rejimi altında örgütsüzleştirilmiş ve ezilmiş Irak halkı, işgale karşı direniş zemini üzerinde yeniden örgütleniyor. Ezilen emekçi kitlelerinin inisiyatifi, direniş zemininde açığa çıkıyor. Çok sayıda örgütte ifadesini bulan bu durum, ABD bakımından Irak'ı da aşan, bütün dünyayı tehdit eden bir anlama gelmektedir. Irak, düzen karşıtı güçlerin (bugün radikal İslamcılarda ifadesini bulan) bulunduğu bir vadiye dönüşmektedir.

Irak'a atılan bombalar, yalnızca Irak'ın değil, Ortadoğu'nun da temellerini dinamitledi. Başta Suriye ve İran olmak üzere Suudi Arabistan, Mısır gibi Ortadoğu ülkeleri kendilerini daha yoğun bir tehdit altında hissetmeye başladılar. Daha önemlisi ise, ABD işgali ve direnişin Arap ulusal onurunun yeniden ayağa kalkışını kışkırtıyor oluşu gerçeğidir. Direniş, bölgedeki Arap devletleri-egemenleriyle Arap halkları arasındaki ilişkiyi de sürekli aşındırıyor. Ürdün Kralı'nın ağlamaklı bir ses tonuyla, "Bölgedeki Amerikan düşmanlığı tarihin gördüğü en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu yalnızca ABD'yi değil, bütün bölge ülkelerini tehdit etmektedir" uyarısının işaret ettiği gibi, Arap egemen sınıfları henüz direnişe karşı açık bir tutum alamasa da, içten içe

direnin yenilgiye uğramasını istemektedirler.

Kendi rakamlarıyla bini bulan ölü sayısı da (bu sayının yaklaşık yarısı sadece son altı ayda verildi!) Amerika'nın askeri gücünün sorgulanmasına/tartışılmasına neden olmaktadır. Irak direnişi, ABD'nin dünya hegemonyası stratejisine temel dayanağı olan askeri gücünü aşındırmaktadır. Bu durum önümüzdeki dönemde çok daha ağır bir biçimde kendisini hissettirecektir.

Irak'ta yenilen ABD'nin tek başına ya da paylaşılmaz dünya hegemonyası talebi çok daha sorgulanır ve tartışılır hale gelecektir. Irak direnişi, ABD'yi yalnızca bölgesel çapta tehdit eden bir güç olmanın ötesine geçerek, emperyalist kapitalist düzeni de tehdit altında tutmaktadır. Bu gerçeği gören emperyalistler, Irak direnişine karşı ortak bir tutum almanın ilk adımlarını Haziran ayında gerçekleştirilen NATO'nun İstanbul Zirvesi'yle atmıştır.

Amansız bir direniş nedeniyle Irak'ta sürekli geri adım atan Amerikan emperyalizmi, feci bir yenilgiden kaçınmak için çareler arar duruma gelmiştir. Temel stratejik hedeflerinden vazgeçmeyen Amerika, bu strateji yönünde istikrarlı bir biçimde ilerlemeyi de başaramamaktadır. Stratejik plan ile uygulama arasındaki açığı farkı, rakip emperyalist güçlerin de daha aktif bir biçimde hesaba katılmasını zorlayan bir rol oynamaktadır. Tam da bu nedenle ABD, Irak işgaliyle çatlayan emperyalist

uluslararası hukuku yeniden tanımlamaya yönelmekte, askeri gücünün bu tanımlama aracılığıyla NATO'nun İstanbul Zirvesi'nden başlayarak meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Büyük Ortadoğu Projesi de bu saldırganlığın ekonomik, sosyal, siyasal, ideolojik ve kültürel altyapısından başka bir anlam gelmemektedir.

"Önleyici saldırı"da ifadesini bulan ve Irak'ın işgal edilmesiyle pratikleşmeye başlayan yeni Amerikan stratejisi, Irak'ta esası bir biçimde kayaya çarpmıştır. Görünür bir gelecek bakımından bu kayanın yol üzerinden kaldırılması da mümkün değildir. Sonuç olarak, Irak'ta kimin kazanacağı yerel, bölgesel bir sorun olmaktan çıkmış, ideolojik, politik, moral boyutlarıyla uluslararası bir niteliğe bürünmüştür.

Amerikan emperyalizminin Irak'ta yenilgiyi kolay kolay kabul etmeyeceği açıktır. Elindeki muazzam askeri vuruş gücüne güvenerek hem Irak'ta çok daha kanlı ve acılı bir süreci başlatacak hem de yeni hedeflere saldıracaktır. Felluce saldırısı bunun ilk işareti. Ama neresinden bakılırsa bakılınsın 'Amerikan değerler sistemi'ni korumayı ve yaymayı amaçlayan militarist, ırkçı, terörcü ideoloji tam bir iflas ve çöküş içerisindedir. Direnen halklar tarihe yardımcı olmakta asla tereddüt etmiyorlar ve ABD imparatorluğu, kaçınılmaz biçimde kendi sonuna doğru ilerliyor. ■

Varyos Yayıncılık

**Kitlesini
Arayan
Parti**

"Kitlesini arayan parti" kavramı, partinin kendine y kendi geli imini kavrayı nın canlı, dinamik ve özgün ol bir göstergesidir. Ku kusuz "kitlesini arayan parti", ç etti i i çi sınıfı ve emekçilerle, ezilenlerle bul tu u yolunda ilerleyecektir. Bütün faaliyetlerini kitlelere kitlelerde yarattı ı etki, umut verici olmanın ötesinde sorunu"nun aynı zamanda kitlelerin bir sorunu oldu unu bunu kendi tarzlarında ortaya koydu unu aç ı a çıkartmak

Öncü bütün olu turucu unsurlarıyla birlikte kitleler kitleleri etkinle tirmeyi, öznel tirmeyi, öncünün düzey anlatan "Kitlelerle Birlikte Hücum" hattını geli tirmeye "Kitlelerle Birlikte Hücum" yalnızca emperyalizm, kapit. rejime kar ı özgürlük ve sosyalizm mücadelesine kitlel edilmesini de il, aynı zamanda öncünün politik ve ideolc çekerek ve örgütsel temaslar kurarak ili kilenmekte old "Kitlelere hücum" seferberberli ine katarak da kendi düze yönelimini kapsıyor.

"Kitlesini arayan parti" kitleleriyle bulu arak önderl "kitlelerin aradı ı parti" haline gelecektir. Siz i te o enli ine!

Adres: Çakırağa Mah. Çakırağa Cami Sok. No: 16/10 Birlik Apt. Aksaray-İSTANBUL Tel: 0212 529 15 94 Faks: 0212 529 06 75

Neoliberalizm ve konut sorunu

Engels'in mükemmel yapıtı "Konut Sorunu"nda formüle ettiği gibi, konut sorununun kaynağı, kentle kırsal arasındaki çelişkidir.

En uç noktasına kapitalist toplumda varan bu çelişki, güncel ifadesini kapitalist kentte bulur. Üretim alanları, nüfus, zenginlik, kentlerde yoğunlaşmakta ve kırsal sürekli biçimde insansızlaşmaktadır. Kapitalist kent ise, kendi içinde iki kutuba bölünmekte: Zenginliğin biriktiği burjuva/zengin kent ile yoksulluğun biriktiği proleter/yoksul kent, günümüz kentlerinin iki ayrı gerçekliği olmaktadır.

Lenin'in ifadesiyle "ticari ve sınai nüfusta tarımsal nüfus aleyhine bir artış olmaksızın kapitalizm düşünülemez" (1) ve bu artış, kapitalist ekonominin her atılım döneminde kendini yinelemektedir. Kapitalist sanayinin her atılımı, beraberinde tarımsal nüfustan önemli bir kesimi kentlere çekmektedir. Kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucu olarak kırsaldan kente göç, kapitalist kenti sürekli büyütmede, sürekli konut darlığına neden olmakta ve emekçilerin sefil koşullarda yaşadığı yoksul mahalleleri sürekli yeniden üretmektedir.

Eski 'kenar mahalleler' giderek kentin merkezine doğru kaydıkça, yeni kenar mahalleler kapitalist kentin çevresinde mantar gibi bitmektedir.

Emperyalist kapitalist sistemin neoliberal saldırıganlığı da, bir yandan kapitalist sermayeye yeni bir itilim kazandırırken, kentle kırsal arasındaki çelişkiyi de tırmandırıyor ve böylece konut darlığı üretiyor. Kırsal nüfusu topraklarından eden bu saldırı kentlere yığınsal göç hareketine yol açıyor. Böylece

kentlerde konut darlığı sonucunda kent toprağının değeri yükseliyor. Kent rantı artıyor. Kiralar da artıyor. Burjuva devletin ve egemen burjuva sınıfın kamu arazileri üzerine yapılmış emekçi konutlarına yönelik şiddeti de böylece tırmanıyor.

Bu gelişmelerin sonuçlarına son dönemde sıkça tanıklık ediyoruz.

AKP hükümeti, neoliberal saldırı programının bir parçası olarak, gecekondu yıkımlarını hızlandırdı. Yeni Türk Ceza Kanunu'nda her türlü 'kaçak yapılaşma'yı ve bu yapılara hizmet götürmeyi 'suç' ilan etti. Diğer yandan AKP hükümeti, orman vasfını yitirmiş orman arazilerinin (2B) satışına izin veren bir yasa hazırladı, vetodan dönen bu yasa AKP'nin gündeminde olmaya devam ediyor. SİT alanlarını kısmen imara açan tasarı da sırada bekliyor.

AKP'nin inisiyatifiyle pek çok kentte belediyeler, emekçi halkın barındığı gecekonduları yıkmaya girişti. İstanbul'da Alibeyköy'de bazı evler, sel gerekçe gösterilerek yıkıldı. İstanbul Aydos Mahallesi'nde iki kez halkın barikatlı direnişleriyle karşılaşan yıkım saldırıları yaşandı. Sarıyer Baltalimanı ve Armutlu'da yıkım planları açıklandı. Maltepe'de ise Büyükşehir Belediyesi'nin "Nazım İmar Planı" E-5'in kuzeyinde yer alan bir dizi mahalleyi yıkımla tehdit ediyor. Antalya Belek, Hatay Saraykent, İzmit'te prefabriklere dönük saldırı vb. bu gelişmenin diğer görünümleridir.

Emlak spekülasyonu, spekülatif sermayenin kendisini ortaya koyduğu alanlardan birisidir. Tıp-

kı borsa, tahvil, vb. gibi, bina ve arsa alım satımı da oldukça yüksek karlar getirebilen bir spekülasyon alanıdır.

Posta'dan Tebernüş Kireççi'nin, "İstanbul'da arsa altın gibi..." başlıklı haberi bu bakımdan hakikaten ilginçtir. (2) "İstanbul'da geleceğin yıldızı arsa olacak. İstanbul'da konut yapılabilecek arazinin sınırlı olması, faiz ve hazine bonosunun eskisi kadar çok kazandırmaması yatırımcıları yeni 'rant' arayışlarına yönlendiriyor."

Haberden öğrendiğimize göre, İstanbul Emlak Komisyoncuları Odası Başkanı Sabri Ateş, "Maalesef İstanbul'da çok sayıda konut yapılacak arsa sayısı sınırlı. Bu tür arsalar; Silivri, Şile, Kurtköy, Beykoz'un köyleri ve Alemdağ ile Reşadiye'de. Önümüzdeki yıllarda bu bölgelerde arsa alacakların çok kazanacağına inanıyorum" diyor. Ateş'in söylediği bölgeler arasında Aydos'un hemen yanı başındaki Kurtköy dikkatimizi çekiyor.

Beykoz'un imara açık tek noktası ise Riva. Haberden "Alarko Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı ve Yapı Kredi Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı gibi Türkiye'nin en büyük gayrimenkul şirketlerinin, Riva'da 10 milyon metrekare arsa sahibi oldukları"nı ve lüks konut yapımına giriştiklerini de öğreniyoruz.

Burjuvazi, kentin dışında kendi kolonilerini kuruyor. Deprem riskinin olmadığı, 'ayaktakımı'ndan uzak, kendi güvenliği olan bu koloniler, her iki yakanın kuzeyinde yoğunlaşıyor. İnşaat alanındaki sermaye de kentlere göç eden milyonlarca mülksüzün konut sorunuyla değil, daha yüksek kar oranı vaat eden bu lüks konutların yapımıyla uğraşılıyor. Hatta, villalara alan açmak için emekçilerin barındığı gecekondular yıkılıyor.

Kapitalizmde kentlere yönelik her büyük nüfus hareketi, kent toprağının değerinin spekülatif biçimde yükseltir ve konut darlığına yol açar. Kiralar artar. Arsa ve bina spekülasyonu hızlanır.

Üçlü koalisyon döneminde başlayan ve AKP hükümeti döneminde hız kazanan IMF tarım politikaları, kırdan kente nüfus göçünü hızlandırdı.

AKP hükümeti, neoliberal saldırı programının bir parçası olarak, gecekonduların yıkımını hızlandırdı. Yeni Türk Ceza Kanunu'nda her türlü 'kaçak yapılaşma'yı ve bu yapılara hizmet götürmeyi 'suç' ilan etti. Diğer yandan AKP hükümeti, orman vasfını yitirmiş orman arazilerinin (2B) satışına izin veren bir yasa hazırladı, veto-dan dönen bu yasa AKP'nin gündeminde olmaya devam ediyor. SİT alanlarını kısmen imara açan tasarı da sırada bekliyor.

1999'da uygulamaya konulan IMF yapısal uyum programının genel sonuçlarından birisi, konut darlığı oluyor. IMF programı, konut darlığı üretiyor. Çünkü IMF programı, bir yanıyla üretici köylülüğün yıkımına ve kentlere sürülmesine dayanıyor. Gübre ve zirai ilaçların fiyatları astronomik biçimde artarken, köylünün ürününü sattığı fiyatlar hemen hemen sabit kalıyor. Küçük köylüyü yıllarca ayakta tutan subvansiyonlar ve devlet destekleme alımları ise artık söz konusu değil. Doğrudan Gelir Desteği adlı komedi, köylüyü 'öldürmeyip süründürmeyi' esas alan bir geçiş uygulaması.

Gelirlerin giderlerin altında kaldığı bu ölümcül kıskaçın içinde kıvrılmaya terk edilmiş üretici köylülük, kurduğu sendikalar, yaptığı mitinglerle sesi ni duyurmaya, haklarını savunmaya çalışıyor. Zengin köylüler yine de durumla başa çıkmanın bir yolunu bulurken, küçük ve orta köylülük hızla topraklarını yitirerek kentlere göç ediyor. Binlerden, onbinlerden ve giderek yüzbinlerden oluşan bir göç katarı, kentlerin varoşlarına doğru yola koyuluyor.

Göçerleri kentte işsizlik, konutsuzluk ve açlık bekliyor. Çoğunluğu bankalara ve devlete olan borcundan dolayı toprağını düşük fiyata elden çıkarmak zorunda kalan emekçi köylülük, kentlerde ücretli işçi olmak dışında bir seçeneğe sahip değil.

Böylece bir yandan fabrikaların önünde iş aramak için oluşan kuyruklar git gide uzarken, diğer yandan da yeni göçenlerin artışı konut darlığını tırmandırıyor.

Kiralar neden artıyor?

Kent nüfusu artmasına karşın, büyük kentlerde, emekçilerin oturabileceği konut sayısında hissedilir bir artış yok. Sermaye, emekçilerin oturabileceği ucuz konutlardan ziyade, burjuvazinin ve kısmen orta sınıfların oturacağı lüks konutlar yapma işinde yoğunlaşıyor. Bu da, varolan konutlara talebin artmasını ve dolayısıyla kiraların yükselmesini getiriyor.

Böylece, enflasyondaki genel düşmeye karşın kiralar enflasyonun üzerinde yüzdelere artmaya de-

vam etti. Çünkü kira artışı, sadece paranın uğradığı reel kaybı karşılamaz, aynı zamanda arsa fiyatındaki artışı da yansıtır. Geçtiğimiz yıl enflasyon yüzde sıfır dahi olsaydı kiralarda artış olacaktı.

2003 Kasım'ından 2004 Kasım'ına, bu bir yıllık dönemde, DİE tarafından hesaplanan verilerle, ortalama kira artışı yüzde 20.8'dir. İstanbul'daki kira artışları ise yüzde 22 düzeyindedir. Aynı dönem esas alınarak hesaplanan yıllık tüketici enflasyonu ise yüzde 9.7'dir. Böylece yüzde 10-12'lik bir reel artış görülüyor.

Geçen yıl sonunda 299 milyon lira olan İstanbul'daki ortalama konut kirası, 2004 Kasım'ında 358 milyon liraya çıktı. Bu, 318 milyon liralık net asgari ücretten yüzde 10 daha fazladır! Yani işçi sınıfının en geniş kesiminin aldığı ücret miktarı, bir ev kirasına yetmemektedir. Kira, ücretin yüzde 110'una denk gelmektedir! Ortalama kiranın 266 milyon lira olarak belirlendiği Ankara'daysa kira ödemesi asgari ücretin yüzde 83.7'sini götürüyor. Bu oran, İzmir'de yüzde 75.8 düzeyinde seyrediyor.

Ortalama memur maaşının ise, yüzde 35'i kiraya gidiyor.

Bundan altı yıl önce, 1997'de ise, asgari ücretin yüzde 48.5'i, ortalama memur maaşınınsa yüzde 23.9'u konut kirasını karşılamaya yetiyordu. (3)

1970'lerin başında COMECON ülkelerinde (SSCB, D. Avrupa ve Küba) kiralarda, emekçilerin ortalama gelirinin yüzde 4'üne denk geliyordu. Ki, bu ülkelerde devlet kira yardımlarıyla emekçilerin kira yükünü hafifletmeye çalışıyordu. Bugün bile, dün-

yanın en büyük emperyalist gücünün ablukası altındaki Küba'da kiralarda, ortalama gelirlerin yüzde 10'una denk gelmektedir.

Burjuvazi gecekonduculara gözünü dikti!

Nüfusun yüzde 60'ının "yasa dışı" ve plansız yerleşmelerde yaşadığı tahmin edilen İstanbul'da kent toprağının büyük kısmı hazineye aittir. Aynı gerçek, Başbakanlık Toplu Konut Müsteşarlığı'nın açıklamasına göre, yapıların yüzde 40'ının 'kaçak' olduğu Türkiye geneli için de geçerlidir. (4) İmara açık kent toprağının çok küçük olması, burjuvaziyi arsa açlığına itiyor. Gözler hazine arazilerine dikiliyor. Bu araziler üzerinde ise "ayaktakımı"nın gecekonducuları var!

Gecekondu mahalleleri, kapitalizmin ürünüdür. Gecekondu, emekçilerin konut sorununu kendi tarzlarında çözmesinin ifadesidir. Gecekondu, düzen dışı ve fiilidir. Gecekondu, devlete ait arazilerin emekçilerce fiilen işgali ve kullanılmasıdır. O bakımdan gecekondu, emekçilerin geri alma hakkını kullanma eylemidir. Düzen, emekçilerden topraklarını ve kırdaki geçim olanaklarını çalar ve onları kentlere sürer. Emekçi ise kent toprağının belli bir kısmını devletten fiilen alarak kendine mal eder.

Burjuvazinin bakış açısından, üzerinde gecekondu kurulu her karış hazine toprağı, kendi "doğal servet"inden yapılmış bir kesintidir.

Egemen sınıfın bakış açısından, devletin elindeki tüm kaynaklar, bütçe gelirleri kadar hazine arazileri ve doğal kaynaklar (madenler vb.) de egemen

sınıfın 'doğal zenginliği'dir. Bu servetin sermayeye çevrilmesinin önündeki tüm engeller yıkılmalıdır. Emekçi köylüye verilen sübvansiyon; işçiye verilen emekli aylığı; bedelsiz sağlık hizmeti ve eğitim için yapılan kamu harcamaları; emekçilerin fiilen kullandığı hazine arazileri... Bunların tümü sermaye sınıfının bakış açısından artı-değerden yapılmış gereksiz kesintilerdir. Neoliberal projenin bir boyutu, tüm bu toplumsal kaynakların sermayenin birikim sürecinin içine çekilmesidir.

Türkiye'de, 50'lerden 80'lere uzanan tarihsel kesitte kırdan kentlere göçen milyonlarca işçi, konut sorununu kendi tarzlarında çözerek, gecekondu mahalleleri oluşturdular. Düzen, bu mahallelere dönük kapsamlı yıkım saldırılarına girişse de, o günkü koşullarda emekçilerin konut sorununun bu tarzda çözülmesi ücretleri düşürücü bir etki de yaptığı için, gecekondu son tahlilde kabul edilebilir bir olguydu.

İşçi sınıfı kitlelerinin gecekondu yoluyla kendi konutlarına kavuşması, kira masrafını ortadan kaldırdır. Böylece kira harcamaları işgücünün değerine girmez. Ücret ise, işgücünün değerinden başka bir şey değildir. Ve işçinin zorunlu yaşam masraflarını kapsar. Kira masrafının ortadan kalkması, böylece işgücü değerini ve dolayısıyla ücretleri düşürür. İşçilerin kitleler halinde gecekondu inşa etmesi, genel ortalama ücret düzeyinde bir düşme yaratır.

Gecekondu, burjuva sınıf bakımından iki anlama gelir. Birincisi, yukarıda ifade edildiği gibi, kent rantının belli bir kısmından yapılan bir kesintidir. İkincisi ise, işgücünün üretimi için gerekli değer azalması, böylece ücretlerin düşmesidir.

Burjuva düzenin gecekondu sorununa dönük pratik tutumunda bu iki faktör arasındaki bağıntı belirleyici rol oynar. İkincisinin sağladığı fayda, birincisinin sağladığı zarardan büyük olduğu sürece, burjuva düzen gecekonduya belli ölçüde tahammül edebilir. Bu, siyaset esnafının 'tapu sözü' üzerinden

Gecekonduya yönelik saldırıyı, bu hazine arazilerinin müteahhitlere ihaleyle verilmesi ve yeni konutların inşa edilmesi izleyecektir. Gecekondulara karşı saldırının amacı, burjuvazinin kent rantıyla semirmesidir. Aynı zamanda burjuva devlet, kent rantından pay alır ve bunu borç ödemesi aracılığıyla finans sermayesine aktarır. Kent rantının bir kısmı ise, belediyeler aracılığıyla burjuva partiler tarafından emilir ve/veya yandaş şirketlere dağıtılır.

yaptığı demagojik siyasetin nesnel temelini oluşturur. Ama tersi olduğu zaman, yani, gecekondulaşma ücret düzeyi üzerinde hissedilir bir etki yaratmadığı koşullarda, burjuvazinin kent rantına olan açlığının önünde engel oluşturuyorsa, iktidar gecekonduya saldırır.

Fakat genelde, burjuva düzenin pratik tutumu, bu ikisinin bir bileşimidir; bazen birinci durum, bazen ikincisi ağır basar. 60'lardan 80'lere kadar daha ziyade birinci eğilim ağır basıyordu. Bu durum, doruk noktasına, Özal'ın dağıttığı tapu tahsis belgeleriyle çıktı. Bugün kronik kitlesel işsizliğin yıkıcı etkisi ve burjuva iktidarın 'anti-enflasyonist' etiket altında yürüttüğü düşük ücret politikası koşullarında ve Türk ser-

mayesinin emperyalist efendileriyle birlikte, kent rantı yutarak büyümeye çalıştığı koşullar altında öne çıkan ikinci durumdur. Sermayenin ulaştığı teknolojik düzeyde, işsizliğin vardığı düzey, ücretler üzerinde zaten çok büyük bir baskı yaptığı için, gecekonduların bu konuda oynayacağı rol eski önemini yitiriyor. Kent rantına duyulan açlık, bunun önüne geçiyor.

Gecekonduya yönelik saldırıyı, bu hazine arazilerinin müteahhitlere ihaleyle verilmesi ve yeni konutların inşa edilmesi izleyecektir. Gecekondulara karşı saldırının amacı, burjuvazinin kent rantıyla semirmesidir. Aynı zamanda burjuva devlet, kent rantından pay alır ve bunu borç ödemesi aracılığıyla finans sermayesine aktarır. Kent rantının bir kısmı ise, belediyeler aracılığıyla burjuva partiler tarafından emilir ve/veya yandaş şirketlere dağıtılır.

Fakat bu saldırı, aynı zamanda tarım politikalarının sonucunda kentlere yönelen göçün yeni gecekondu mahalleleri yaratmasının önüne geçmeyi de amaç ediniyor. 73 milyon insana adeta bir korku filmi gibi ekranlardan izletilen, binlerce polis eşliğinde gerçekleştirilen gecekondu yıkımları, bir bakıma, psikolojik savaş yürütme amacı da taşıyor. Yeni yasalar ve polis terörüyle yeni kondu mahalle-

lerinin doğuşu engellenmeye çalışılıyor. Ancak milyonlarca köylüyü topraklarından ederek kentlere sürenler, bu büyük yığınımın yaşamsal talepleri karşısında polis zorunun da, yasaların da bir hükmünün olmayacağını görecekler. Büyük kentlerin etrafında yeni gecekondular mahallelerinin oluşması kaçınılmazdır. Düzen güçlerinin şiddeti, yalnızca bu mahallelerin taşıdığı devrimci patlayıcı maddeleri artıracaktır.

Diğer yandan, kırsal nüfusun kentlere yığılması, inşaat sermayesine de yeni bir kâr alanı açar. Fakat kente yığılacak bu yeni nüfusun müteahhitlerin kâr konusunu olabilmemesi, ancak onların yeni gecekondular yapmasının engellenmesiyle mümkündür. Bu da, gecekondular yıkımlarının burjuva sınıfının ekonomik çıkarlarına hizmet ettiğinin bir diğer göstergesidir. (Tabii, müteahhitler derken, sadece inşaat şirketlerini değil, aynı zamanda finans sermayesini de kast ediyoruz. Çünkü, inşaat sektöründeki en büyük sermaye gücü, gerçekte bankalardır –İş Bankası, Yapı Kredi, Emlak Bankası vb. Finans sermayesi, hem emlak spekülasyonunda, hem de inşaat sanayiinde en temel rolü oynamaktadır.)

Konut sorunu üzerinden emekçi yığınlarla rejim arasındaki çatışma, önümüzdeki dönem boyunca turmanma eğilimi içinde olacaktır.

Gecekonduların direnişlerinin içeriği

Gecekondularda yaşayanlar, yıkıma karşı neyi savunuyor? Birincisi, barınma haklarını. Emekçiler, bir biçimde barınma sorunlarını çözmüşlerdir, fakat şimdi bu tehdit altındadır. Eğer emekçi ev sahibiyse, aynı zamanda bizzat kendi emeği tehdit altındadır. Çünkü gecekondular, bir miktar cisimleşmiş emeğin ürünüdür. Bu emeğin sahibi, ev sahibinin kendisi ve ailesidir. Toplumsal kaynak bakımından ele alındığında, ücretlerin bir kısmının işçinin yaşamsal giderlerinden tasarruf edilerek ev yapımına ayrıldığı ve gecekondunun, bu mali kaynakla birleşen, emekçinin kendi emeğinin ürünü olduğu görülür. Dolayısıyla, gecekondular, ücretli emekçinin emeğiyle inşa edilmiştir. Şimdi burjuva devlet, bu emeği yok etmek istiyor.

Fakat, üçüncü bir unsur da gözden kaçırılmamalıdır. 1980 öncesinde yapılan gecekondular mahallelerinin birçoğu, Turgut Özal döneminde 'tapu tahsis belgelerine' ev sahibi yapıldı. Bu evlerin birçoğunun üzerine yeni katlar çıkıldı ve ev sahipleri, küçük mülk sahipleri haline gelerek bu evleri kiraya verdiler. Böylece, emekçilerin bu kesimleri orta

sınıfa (küçük burjuvaziye) dahil edildi. Bugün, bu küçük mülk sahiplerinin kiraladıkları evleri de tehdit altındadır. Alibeyköy'deki 'istimlak' ve yıkımlar, küçük mülk sahipleriyle düzen arasındaki çelişkiyi de içeriyordu. Üç, dört katlı evler dikmiş küçük mülk sahiplerinin istimlak ve yıkımdan sonra devletten alabilecekleri tek bir dairedir. Hükümet bu konuda manevra yaparak, bu küçük burjuva kesimi yanına çekebilecek durumda değil.

Böylece, kiracılar, kendi evinde oturanlar ve kirada evi olanlar arasında doğal bir cepheleşme oluşuyor. Kapitalist düzenin, Özal döneminde özellikle varoşları politikadan ve devrimci mücadeleden uzaklaştırmak için verdiği tavizleri bugün verecek durumda olmayışı dikkat çekici bir olgudur. Çelişkilerin keskinlik düzeyini göstermektedir. Ancak bu yine de, bu kesimin düzenle uzlaşmaya en açık kesim olduğu gerçeğini karartmıyor.

Yıkımlara karşı birleşik direniş

Eğer, sosyal haklara dönük saldırı ile, gecekondulara dönük saldırı aynı merkezden geliyorsa ve aynı sınıfın çıkarlarını temsil ediyorsa, bu saldırılara karşı direniş neden ortaklaşmasın?

Müteahhitlerin, devletin, bankaların ve burjuva partilerin gecekondulara karşı kurduğu ittifak, bir olgudur. Bu, villaların ittifakıdır. Bu, aynı zamanda faizcilerin, borsacıların, özelleştirmecilerin, kölelik yasalarını çıkartanların ittifakıdır.

Tüm bu saldırılarla yüz yüze olan işçiler, emekçi memurlar, kent yoksulları ve semt esnafı da direniş ittifakını kurmalıdır.

Birincisi; yıkılmak istenen gecekondular mahalleleri bu dört kesimin ortak mekanı olduğu için, ortak bir sınıfsal cepheleşme alanıdır. Yıkım saldırısına karşı mahallelerde tüm halkın ortak mücadelesi örülmelidir.

İkincisi; farklı saldırılara karşı mücadele eden farklı toplumsal sınıf ve kesimler arasında, dayanışma ve ortak mücadele örülmelidir. KESK'in, petrol şirketine karşı mücadele eden Mersin Karaduvar emekçilerini desteklemek için Karaduvar'da eylem yapması, neden genelleştirilmesin? Yıkım saldırısına uğrayan mahalleler neden tüm mücadeleciler güçlerin eylem alanı haline getirilmesin? Bu, saldırıların merkezi olan devleti ve sermaye sınıfını da tecrit edecektir.

Üçüncüsü ise; yıkım tehdidi altındaki tüm mahallelerin ortak, eşgüdümlü eylemler örgütlemesidir. Alibeyköy'den Armutlu'ya, Gülsuyu'ndan Ay-

dos'a, oradan Izmit prefabriklerine bir eylem ortaklığı kurulmasıdır. Keza, yıkım tehdidi altında olmasa da tüm emekçi semtlerinde, yıkımlara karşı dayanışma eylemleri, destek ziyaretleri, AKP önu eylemleri vb. örgütlenebilir. Evleri yıkılanlar için maddi yardım toplanabilir. Yıkım cephesine karşı ezilenlerin duygudaşlığı ve amaç ortaklığı ancak eylemle inşa edilebilir. Yıkım cephesi; hükümetinden medyasına kadar hızla tek bir gerici koro haline gelebiliyorsa, direniş cephesi de hızla ortak eylemi örebilmelidir.

Gecekondu sorununun çözümü devrimdir

Gecekondu sorunu, emekçi yığınlarının barınma sorunudur. Ama gecekondu sorunu aynı zamanda, kapitalist kentin emekçilere reva gördüğü sefil yaşam koşullarıdır. Dolayısıyla kent sorunu ve barınma sorunu, gecekondu sorununda kesişir. Gecekondu sorununun çözümü, bu konutlarda yaşayan emekçilerden üçünün, beşinin, onunun, yüzünün, bininin değil, gecekondu ve kayıt dışı yapılar da yaşayan onmilyonlarca emekçinin, sağlıklı, insanca yaşanabilir bir konut ve eksiksiz kent hizmetleri talebinin gerçekleştirilmesi sorunudur.

Kapitalist düzen ise, neoliberal saldırganlık programıyla; bir yandan gecekondu yıkımlarıyla emekçilerin barınma hakkına saldırırken, diğer yandan gecekondu mahallelerinin zaten ancak kı-

Kapitalist düzenin gecekondu sorununa getirdiği 'çözüm', bu konutların yıkılması ve gecekondu da yaşayan emekçilerin yeniden kiracı konumuna düşürülmesidir. Ama zaten, gecekondu, emekçilerin geliri kiraya yetmediği ve zaten kentlerde konut darlığı olduğu için doğmuştur. Dolayısıyla burjuvazinin 'çözüm'ü, çözüm değil, sorunun koşullarının yeniden yaratılmasıdır.

rıntılarında faydalanabildiği kent hizmetlerini paralı hale getirmektedir.

Kapitalist düzenin gecekondu sorununa getirdiği 'çözüm', bu konutların yıkılması ve gecekondu da yaşayan emekçilerin yeniden kiracı konumuna düşürülmesidir. Ama zaten, gecekondu, emekçilerin geliri kiraya yetmediği ve zaten kentlerde konut darlığı olduğu için doğmuştur. Dolayısıyla burjuvazinin 'çözüm'ü, çözüm değil, sorunun koşullarının yeniden yaratılmasıdır.

Emlak spekülörleri, son dönemde bu 'çözüm'e yeni bir parlak fikir daha eklediler: İngilizce bir kavramla ifade edilen bu 'çözüm'ün adı 'Mortgage' sistemidir –ya da Türkçesiyle ipotekli kredi. Kişi, eve yerleşmekte ve ipotek altındaki evi için her ay belli miktarda para yatırmaktadır. 20 küsür yıl içinde ev kendisinin olmaktadır. Belki orta sınıfın üst kesimleri kendilerini 20 yıllık bir mali sözleşmeye bağlayabilecek koşullara sahiptir, ama ezici çoğunluğu güvencesiz işlerde çalışan ve her an işten atılma tehlikesi altında çalışan, bazı aylar ücretini dahi alamayan işçi sınıfının kendisini böyle bir sözleşmeye bağlaması mümkün değildir. Orta sınıfların sıkça yaşadıkları iflas dalgaları da hesaba katıldığında, bu sistemin nihayetinde ipotek sahibi emlak spekülörlerine aynı evi birkaç kez satma olanağı sağlamaktan başka bir derde deva olması zor görünmektedir.

Burjuvazinin Ertuğrul Özkök gibi yetkin kalemleri, meselenin içine bir de "estetik" boyutu katarak,

Kent rantı nedir?

Kent rantı, toprak rantının özgül bir biçimidir. Kaynağı, kent toprağının sahipliğidir. Nihayetinde kent rantı da, genel olarak toprak rantı gibi, artı değer bir parçası ve biçimidir. Kent rantı; spekülatif ticaret veya inşaat sanayii alanlarında değerlendirilir. Birinci durumda, potansiyel kent rantının elden ele değişmesi söz konusudur. İkinci durumda ise, inşaat sanayiinde üretilen artı de-

ğeri bir kısmı kent toprağının (arsanın) sahibine rant olarak verilir. Bu, arsa sahibine verilen bir veya birkaç daire biçiminde de olabilir, nakit para biçiminde de olabilir. Fakat özsel olan yan, konut üretimiyle ortaya çıkan toplam artı-değerin bir kısmının toprak sahibi tarafından gasp edilmesidir. Bu durumda toprak sahibinin gelirinin kaynağı inşaat işçisinin ödenmemiş emeğidir.

gecekonduları çarpık kentleşmenin ve kapitalist kentin çirkin görünümünün baş suçlusu ilan etmektedir. Ancak belediyelerin ruhsatıyla oluşan villakondu ve blokkondu mahalleleri de çarpıklık bakımından gecekondu mahallelerinden aşağı kalmazlar. Çarpıklık ve anarşik gelişim, kapitalist kentin yapısal bir özelliğidir. Üretim anarşisi ve özel mülkiyet, tıpkı sanayide ve tarımda olduğu gibi, kentte de çarpık, dengesiz ve plansız bir gelişim yaratır. Gecekonduların yıkımı, bu sorunu çözmez, yalnızca yeni blokkondu mahallelerinin doğuşuna neden olur.

Kapitalizm koşullarında bu sorunda yakalanabilecek en ileri düzey, gecekondu mahalleleridir. Toplam sayısı onmilyonları bulan emekçi kitlelerin konut koşulları, kapitalizm koşullarında ancak bu ölçüde iyileştirilebilir.

Dolayısıyla komünistler, kapitalizm koşulları altında, hiç tereddütsüz ve açıkça, emekçi halkın gecekondu hakkını savunurlar. Gecekonduların sağlıklı konutlar olmasının ve gecekondu mahallelerinin kent hizmetlerinden yoksun bırakılmasının sorumlusu emekçiler değil, kapitalist düzendir. Burjuva belediyelerin, yıkımların ve imar planlarının 'iyileştirme', 'islah' amaçlı olduğu demagojilerine karşın, kapitalist düzen asla işçi-emekçi kitlelere sağlıklı, insanca yaşanacak konutlar sağlayamaz. Bu planların yegane sonucu, emekçilerin bireysel çıkarlar temelinde bölünmesi ve gecekondu mahallelerinin tasfiye edilmesi olabilir. Emekçilerin mahalleleri her zaman burjuva mahallelere oranla kent hizmetlerinden yoksun kalacaktır. Çünkü kapitalizm ve onun kenti, burjuvazinin hizmetindedir. Emekçi milyonlar için sağlıklı konutlar ve düzenli, kent hizmetlerinden eksiksiz yararlanan mahalleler ancak sosyalizmde mümkündür.

Gecekondu sorununun emekçi çözümü toplumsal devrimdir. Kapitalizmin kentlerine yığılmış milyonlarca işçi-emekçi, sağlıklı, insanca yaşanabilir bir konuta ve eksiksiz kent hizmetlerine ancak kapitalist sömürü düzeninin yıkılması yoluyla ulaşabilirler. Kapitalist düzenin yıkılması,

aynı zamanda onun kentinin de yıkılması demektir. Sosyalist kent, bugünkü kentin yıkıntıları üzerine inşa edilecektir. Burjuvazinin konutları etrafında düzenlenmiş, yoksul semtlere sefaleti, zengin semtlere sefaleti öngören bugünün kenti, yerini; planlı, düzenli, toplu taşıma sistemine dayanan, emekçilerin maddi refahının merkezde bulunduğu, kentin emekçiler tarafından yönetildiği sosyalist kente bırakacaktır. Sosyalist kentte, üretim alanlarıyla yaşam alanları birbirinden ayrılacak, emekçiler sanayi tesislerinin zehirini solumaktan kurtulacaktır.

Ancak devrim, daha sosyalist inşasının ilk anında bile, emekçilerin barınma hakkının gerçekleşmesi alanında, diğer bir anlatımla konut sorununun çözümünde büyük adımlar atabilir.

“Rasyonel kullanımı varsayımıyla, büyük kentlerde herhangi bir gerçek ‘konut darlığı’ anında giderecek mesken için yeterli bina zaten vardır.”(5) Sadece tek bir burjuva ailesinin, Sabancıların sahip olduğu konutların ulusallaştırılması –bu ailenin sadece Boğaz’da 14 yalısı vardır– en az 50 emekçi ailesinin konut sorununu çözer. Boğaz boyunca sıralanan, bir kısmı devlete, bir kısmı tek tek burjuva ailelere ait 500 yalının ulusallaştırılması bile tek başına 1500 ailenin konut sorununu çözebilir. Emekçilerin sırtından geçinen bu asalak sınıfın tü-

münün elinde, binlerce ailenin yerleşebileceği ölçüde konut yoğunlaşmıştır. Bu listeye, kapitalist düzende ticari amaçlarla kullanılan, ama sosyalist devrimle birlikte gereksizleşecek yüzbinlerce metrekarelik konutu da ekleyebiliriz. Bugünkü düzen, sürekli büyüyen bir konut alanını ticaret merkezleri, bürolar ve işyerleri olarak kullanıyor. Kapitalist rekabetin gereklerine uygun olarak oluşan bu ticari yapılaşma, sosyalizmde gereksizleşeceği için kapitalist kentin ticaret merkezlerinde yoğunlaşan bu devasa yapılar, emekçilerin konutlarına dönüştürülebilir. Bu listeye, son olarak, devletin elindeki atıl durumda bulunan veya ticari amaçlarla burjuvaziye kiralanmış devasa mülkleri de eklersek, konut darlığının esasen mevcut konutların irrasyonel, eşitsiz dağılımı nedeniyle ortaya çıktığı daha iyi anlaşılır.

1917 Ekim Devrimi'nde de Sovyet iktidarı, ilk işlerinden birisi olarak burjuvaziye ait konutları ulusallaştırdı. İşçilerden komisyonlar oluşturularak, burjuva konutları denetlendi. Bu konutlara emekçi aileleri yerleştirildi. Küçük mülk sahiplerinin evlerine dokunulmazken, büyük konut mülkiyeti ulusallaştırıldı.

İşçi sınıfı semtlerindeki kira borçları ya tamamen silindi ya da indirimler yapıldı. Ulusallaştırılmış konutlarda yaşayan işçilerin kiralaları ciddi ölçü-

de düşürüldü ve giderek ortadan kaldırıldı.

Fakat bunlar ancak ilk adımlardı. Engels'in dediği gibi, "konut sorunu, ancak, toplum en aşırı noktasına günümüz kapitalist toplumu tarafından getirilmiş olan kent ve kır arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılmasına doğru bir başlangıç için yeterince değiştirilebildiği zaman çözümlenebilir"(6). Tarımın, kooperatifler (kolhoz) ve sosyalist devlet çiftlikleri (sovhoz) aracılığıyla giderek kolektifleştirilmesi, milyonlarca küçük ve orta köylünün adım adım bu kolektifler içinde toplanması, tarımın makineleştirilmesi, kır-kent çelişkinin ortadan kaldırılması için ilk koşulları yarattı.

Kent arsaları üzerindeki büyük toprak mülkiyeti ulusallaştırıldı. Böylece arsa spekülasyonu son buldu. Bu, konut darlığının ortadan kaldırılması için, hiçbir kapitalist devletin atmadığı bir adımdı.

Bu adımlara Sovyet devletinin kamusal kaynaklara dayanarak giriştiği büyük konut seferberlikleri eşlik etti.

1920'lerin ortalarında başlayan ve 30'larda hızlanan devasa sanayi atılımı, SSCB'nin kırlarından onmilyonlarca köylüyü kentlere çekmesine karşın, ciddi bir konut darlığı yaşanmadı. Özellikle 1950'lerden sonra SSCB, konut koşullarının iyileştirilmesine ve yaşama mekanının büyütülmesine yoğunlaştı.

Devrimci Küba'nın deneyimi de bu noktada önemli bir örnek oluşturuyor. Devrimin ilk yıllarında Küba devleti, Batista döneminden kalan 'piyango'yu kaldırmadı. Piyango gelirlerini konut yapımında kullandı.

70'lerde ve 80'lerde geniş Sovyet yardımına dayanan konut sanayii, 1989/91'de Doğu Avrupa ve SSCB'nin yıkılmasıyla büyük bir krize girdi. Konut yapımı, 1990'da önceki döneme kıyasla yüzde 47 geriledi. D. Avrupa ve SSCB rejimlerinin yıkılmasıyla dış ticareti yüzde 85, kredi ve finans kaynakları yüzde 100 gerileyen Küba, buna rağmen Nisan 1992'de konut seferberliği başlattı.

Kentlerde, emekçilerden gönüllü çalışan 'Mikro takımlar' kuran rejim, konut inşasında yerel halkın inisiyatifini açığa çıkarma çizgisinden yürüdü. Sonuçta, 1992 Nisan'ından 1995'e kadar geçen dönemde 250 bin kişinin yerleştiği 65 bin düşük ücretli sosyal konut inşa edildi. Konut inşa programına değişik seviye ve biçimlerde toplam 50 bin kişi dahil oldu. 1990'da bir ev yaklaşık 20 bin 700 peso ederken, 1995'te bu fiyat 12 bin pesoya düştü. Ve 1996 için konut yapım planı, 50 bin yeni evin yapımını öngörmekteydi. Bu, ABD kuşatması altındaki devrimci bir rejimin, gönüllü çalışmaya ve halk inisiyatifine dayalı başarısıydı. ■

Dipnotlar:

1. Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, sf. 28
2. www.milliyet.com.tr

3. Cumhuriyet, 22 Kasım, 2004.
4. Ticaret Gazetesi, 7 Şubat, 2003.
5. Engels, Konut Sorunu, sf 35
6. Konut Sorunu, sf. 54

Ceylan Yayınları

Kitapseverleri kitaplarla buluşturuyor

- Emperyalizm, Küreselleşm ve Yalanlar
Kutsiye Bozoklar
- Yeni Dünya Gerçeği
Orhan İyiler
- Sovyet Ülkesinde Sosyalizmin Zaferi İçin Mücadele
B. M. Volin
- Postmodern Hiçlik
Sedat Şenoğlu
- Medyada Kadın
Hatice Akdoğan
- Tanrıya Mektuplar
Hasan Basri Aydın
- Toplu Şiirler
Şafak Tamer

Adres: Hocapaşa Mah. Kargılı Sk. Celal Orman İş Hanı Kat 2/24, Sirkeci-İstanbul
Telefon: (0212) 519 70 93 - **Faks:** (0212) 514 68 77
e-mail: info@ceylanyayinlari.com - **web:** www.ceylanyayinlari.com

JUAN MARTİN LUNA:

Bir komünist önderin yaşamı

5 Aralık 1982'de katledilen İspanya Komünist Partisi (Yeniden İnşa Edilmiş) -PCE(r) MK üyesi Juan Martín Luna'nın (Manolo) yaşamı ve mücadelesine dair yoldaşlarının kaleme aldığı bu yazıyı, Luna şahsında İspanyol devrimi için kanlarını akıtan tüm şehitleri anmak için yayımlıyoruz. Yazı, PCE(r)'nin www.antorcha.org adresindeki web sitesinden alınmıştır.

İspanyolca aslından çeviren:
– İdilcan Işık –

5 Aralık 1982 pazar günü sabah 9'da, yeni PSOE (İspanya Sosyalist Emek Partisi, İspanya'nın geleceksel sosyal demokrat partisi, Franco faşizminin ardından hükümet oldu, çn.) hükümetinin emrindeki katil köpekler, Barcelona'nın kalabalık bir caddesinde, PCE(r) Merkez Komite Üyesi Juan Martín Luna'ya soğukkanlılıkla ateş ediyorlardı.

Juan, 5 Mart 1953'te, mütevazı bir Cadiz Mahallesi'nde doğmuştu; yapımı bitmemiş gibi görünen derme çatma evler topluluğu, kaldırımsız sokaklar, kışın çamurlu, yazın tozlu yollar.

Kısa boyu, kıvrıkcık ve gür saçları, gür ve simsiyah kaşları, delik etli dudakları ve tabloyu tamamlamak üzere, sakallarla kararmış güçlü çenesi, iri, nasırlı parmaklarıyla işçi elleri ve ona hoş bir tezatlık veren, bakışların tatlılığıyla, çenenin güçlülüğü ve inatçılığı.

Çok kalabalık ve fakir bir ailenin çocuğu olarak, küçük yaşta okulu bıraktı ve duvarcı işçisi olarak

babasının yanında çalışmaya başladı. Kıt maaşıyla aile ekonomisine yardım ediyordu. Çocukluğunun ilk yıllarındaki okul yaşamından, Falanjistlerin (Franco yandaşları, faşistler, çn.) marşını yüksek sesle söylemeyi reddettiği için öğretmeninden yediği dayaklar hatıra olarak kaldı.

Yaşam dolu ve isyankar bir gençti. Daha çocukken ekmeğini kazanmanın bedelini öğrenmişti. Sömürüyü kendi bedeninde yaşamış, sınıfının ortak acılarını öğrenmişti. Ailesinin katlanmak zorunda kaldığı olumsuz koşullar, okulu bırakmasına ve işçi olmasına yol açmıştı. İkinci okuluna, yapı işkolunda, duvarcı yardımcısı olarak başladı. Yaşama içgüdüğü, O'nun, yapı işkolunun en zor ve en ağır sömürü koşullarına sahip işini kolayca öğrenmesini sağladı.

Henüz delikanlıyken sınıfının yaşadığı sömürünün derinliğinden ve zalimlere olan kininden kaynaklı mücadelecilik özellikleri kendini gösterdi.

1972'de Cadiz'de gerçekleşen bir genel grevin tetikleyicisi ve örgütleyicisi oldu. Grev, Martin Luna'nın çalıştığı Mil Viviendas'ta başlayıp tüm yapı işkoluna ve daha sonra tüm nüfusa yayıldı. Bu grevle işçiler önemli bir zafer elde ettiler.

1971'de, henüz 17 yaşındayken, Quimera isimli bir tiyatro grubuyla bağlantı kurdu. Juan'ı tiyatro grubuna iten, tiyatro yapmak yerine miting yaptıkları yolundaki söylentiydi. İlk oyunda Juan, halkı isyana kışkırttığı ve Fransa'ya saldırdığı için aranan bir adamı oynuyordu. Bu, O'nun ilk ve son oyunuydu çünkü tiyatro grubunda Jose Maria Sanchez Casas ve Juan Carlos Delgado da Lodes'i tanıdı ve sonra bir OMLE (İspanya Marksist Leninist Örgütü, PCE(r)'nin önceli, çn.) örgütü inşasına girişti. Bu andan sonra Martin Luna devrimci idealleri kuşanarak kendisini, faşizmin 40 yıl boyunca çiğnediği özgürlükleri kazanmaya ve işçi sınıfının kapitalist sömürden kurtuluşuna adadı.

Juan'ın İspanya Marksist-Leninistler Örgütü'ne girişi, karakterini açığa çıkardı; dönüşüme güveni, onuru ve bakışından, duruşundan akan sağlamlık. OMLE, tiyatro grubu üzerinden kurulmuştu ve hala onun arkasına gizlenmiş bulunuyordu. Bir yandan bu iyiydi, çünkü grup hem bir çekim merkezi hem de kamuflej aracıydı. Oyunları devrimci propagandanın ilginç örnekleriydi. Ancak politik örgütle, polis tarafından iyi tanınan tiyatro grubunu ayırma zamanı gelmişti.

O dönemde, bir fotokopi makinesini korumak için bir yer gerekmişti. Örgüte sempati duyan, propagandasından etkilenmiş işçiler vardı ama onların tam güvenini kazanan Juan oldu. Yaşına ve kısa bir süredir tanınıyor olmasına rağmen Manolo (bu onun savaş ismi oldu ve biz yoldaşları onu böyle çağırırdık) Cadiz'in çiçeği burnunda örgütünün üyelerinin dikkatini ansızın çekmişti. Juan başvuruda bulundu, ancak şartları vardı. Örgütün, uğruna savaştığı ilkelerin ne olduğunu ve gerçekten işçi sınıfı davası için savaşılıp savaşılmadığını bilmek istiyordu.

Bir önder işçi

Juan daima, birlikte çalıştığı arkadaşlarını kolayca yönlendirmesi ve karmaşık analizleri halk diline çevirerek anlaşılır kılmasıyla göze çarpar. Dinleyenleri coşkuyla dolduracak, sendikacıların ve revizyonistlerin dolaplarını açıkça görmelerini sağlayacak halkaları yakalamayı bilirdi.

Cadiz'deki Mil Viviendas grevi boyunca tutuş-

maya başlayan ateşi söndürmeye çalışan sendikacıların hain tavrını ve diğer sorunları görerek tek başına mücadeleye başladı.

Sayısı 200'ü geçmeyen el baskısı broşürler hazırladılar ve Manolo, kazandığı birkaç arkadaşla birlikte bu grev çağrılarını dağıtmaya başladı. Mücadele ve baskı dolu yıllardan geçmiş, yaşını başını almış adamları konuşmalarıyla yönlendiren, 17 yaşında bir çocuktü ve ellerini ceplerine sokup gözlerini dört açarak onu dinlemeleri takdire değerdi. Faşist baskının yıllar yılı yarattığı terör düğümlerini kırmak için gelen sert yumruklar gibi gerçekler çözüldü. Bu grevde Juan, işçiler arasında enerji ve inancı geliştirdi. Mitingler örgütledi, toplantılarda komünist propaganda yaptı, yavaş yavaş işyeri arkadaşlarının güven ve takdirini kazandı. Bu, OMLE'nin Cadiz'deki ilk zaferi ve Juan Martin Luna'nun devrimci mücadelede ateşli vaftiziydi.

Katalonya'da

Adanmışlığı ve yiğitliği O'nu, Cadiz örgütünde, OMLE'nin çalışmasını güçlendirmek istediği diğer noktaları takviye etmek için ilk akla gelen isim haline getirdi. Martin Luna Cadiz'de evlenmiş olmasına rağmen bir polis baskınından kaçarak, devrimci mücadeleyi geliştirmek için Katalonya'ya, Barselona'ya geçti.

1973'te Barselona'ya geçişi büyük bir adanmışlık gerektiriyordu. Yuvasını çok seven bir adamdı. En kötü zamanları ve en büyük mutlulukları birlikte yaşadığı ailesi, onun için çok şey ifade ediyordu. Onları terketmek zorunda kalmak çetin bir mücadele gerektirdi; bu mücadeleden adanmış ruhu ve yiğitliği sayesinde zaferle çıktı.

Oraya ulaştığında Barselona'da, haklarını savunmak için gösteri yapan işçilerin katledilmesiyle başlayan mücadelede yer aldı. Daha sonra yine, 1974'te Hilton Hotel inşaatında güvenlik önlemlerinin zayıflığı nedeniyle bir işçinin iş kazası sonucu ölmesiyle başlayan önemli bir yapı işçileri grevinin tetikleyicisi oldu. Grevi, onun yönettiği söylenebilir. Bir toplantıda, işçileri bölmeye ve grevi başarısızlığa sürüklemeye çalışanları susturarak ayağa kalktı. Manolo'yu ayakta, sert sesiyle, savunduğu şeylere olan güveniyle basit sözcüklerle varolan sorunları ve alternatif yolu ortaya koyarken hayal edebiliyoruz. İşyerinde çalışırken, O, kavgaya gözüpük bir karakter vermesini bilerek, sektörün geri kalanının da dayanışmasını elde etmeye çalışıyor ve bunu başarıyordu. Katalonya'daki çalışması çok yoğundu

ve komünist örgütü temel fabrikalara yaymayı başardı. Katalonya'da ilk komünist hücreyi kuran O'ydu.

Parti Kongresi'nde

Juan Martin Luna, bir çok özelliğiyle, en önemlisi de adanmışlığı, disiplini ve büyük örgütçü yetenekleriyle yoldaşları arasından sıvrilerek, 1973 Haziran'ında yapılan OMLE'nin 1. Konferansı'nda yoldaşları tarafından kendilerini temsil etmesi için seçildi.

Bir yıl sonra, polisin Cadiz, Sevilla ve Cordoba'da bazı militanları tutuklayarak yıktığı örgütlenmeyi yeniden ayağa kaldırmak için Endülüs'e döndü.

Orada çok tanınmasına rağmen, bir fırsatını bulup yoldaşlarla birlikte Cadiz'de, sonrasında Partinin inşa edildiği 1. Kongre'yle ilgili propaganda kampanyasını örgütlemek üzere oraya gitti. O dönemde polis tarafından arandığı için, kapalı alanda bulunuyordu. Ancak O, işinde fazlasıyla titizdi ve yoldaşlarına örnek olmak istiyordu. Bu yüzden, kendi bireysel güvenliğini hiç düşünmüyordu. Kendisi gibi işçi olan mahalledeki komşularına tam bir güveni vardı. Ancak bir polis hafiyesi onu tanıdı ve birkaç belediye bekçisi ile onu tutuklamaya kalktı. Mahallede bulunan Manolo, kendisini güvende hissediyordu ve bekçilere bir komünist, sınıfı için savaşıyor bir işçi olduğunu haykırdı. Bekçiler, caddede oluşmaya başlayan tehlikeli görüntü karşısında silahlarına davrandılar. Fakat Manolo, mahal-

le halkının yardımıyla, evden eve geçerek hafiyeleri atlatmayı başardı.

1975'te PCE(r)'nin Kuruluş Kongresi'ne delege olarak katıldı ve Merkez Komitesi'ne seçildi. Bu sorumluluk ona itilim kazandırdı, parti ve işçi sınıfı için değerini gösterdi. Manolo'nun Endülüs'te yürüttüğü çalışma, yaşlı adamlardan, eski mücadeleci-lerden, yaşam ve mücadele arzusu dolu genç kuşaktan oluşan Endülüs'lü delegelerle kendini açıkça ortaya koyuyordu.

Bask'ta

Kongre'nin gerçekleşmesinin ardından, Bask'a, Bilbao'daki tersanelere parti çalışması için gönderildi. Bölgeye ilk ulaştığı andan itibaren diğer yoldaşlar arasında yaşam doluluğu her bir yoldaşı ve sempatizanı, en iyi performansı gösterebileceği biçimde konumlandırma yeteneğiyle öne çıktı. Zorluklara rağmen bütün görevleri, büyük bir coşku, iyimserlik ve etrafındakilere de bulaşan bir neşeyle yerine getirirdi. Propagandacı ve kitle önderi olarak da atılım gösterdi. 1976'da işten çıkarmalara karşı başlayan ve Vitoria'da işçilerin katledilmesiyle doruğa çıkan mücadelede, Martin Luna, Bask'lı yoldaşlarıyla birlikte iki ay boyunca grevde yer aldı. İş arkadaşlarını, patronele taviz koparmak için birleşik bir yol izlemeleri noktasında yönlendirdi: Bağımsız bir örgüt, kararların alındığı meclisler, patronlarla müzakere etmek için delege komisyonu, sarı sendikalardan istifa.

Manolo'nun Bask'taki çalışmaları boyunca, propagandamızın yaygınlığı dört katına çıktı, örgütlenme alanında büyük atılımlar yaşandı, Euskaldura, Noval, Altos Hornos ve Lemoniz fabrikalarında çeşitli komiteler kuruldu. Bölgenin diğer önemli fabrikalarındaki işçilerle bağlantıya geçildi. Tüm bu faaliyetler Manolo yoldaşın emeği ve büyük kapasitesi sayesinde gerçekleşti.

1976'da Martin Luna, MK'nın Örgütlenme Komisyonu'nu oluşturmakla görevlendirildi ve bir kez daha, Euzkadi, Galizya ve Endülüs'te 1976 Temmuz'unda bazı PCE(r) militanlarının kayıp verilmemesinden sonra örgütçü yeteneğini tekrar gösterdi. Galizya ve Bask'taki baskılardan sonra güçlerinin onda birini kaybetmelerine rağmen, kayıplardan etkilenen örgütleri kısa sürede ayağa kaldırdı.

Bu yılın sonlarına doğru, Madrid'de bir oğlu oldu. Bu yılları gizli yaşayan birçok komünist militan gibi, sahte kimlik ve evrakla eşini kliniğe götürdü ve doğum kayıtlarını düzenledi.

GRAPO'ya giriş

1977'de, MK Organizasyon Komisyonu'na geçtikten sonra, gerillanın verdiği kayıplar karşısında GRAPO'ya (Bir Ekim Antifaşist Direniş Grubu) geçişini istemeye karar verdi. Doğan boşlukları doldurmak için kendi cephesinden de katkıda bulunmak istiyordu. Dürüstlüğü ve adanmışlığı ona bir adım daha atıp gerillada savaşma isteği verdi. Bu yılın 27 Eylül'ünde, GRAPO'nun bir müfrezesiyle, 1975'te ETA ve FRAP'tan beş antifaşistin kurşuna dizilmesinden sorumlu bir polis olan Armada Herguedas'ı ölümle cezalandırdı.

10 Ekim 1977'de, Benidorm'da PCE(r)'nin tüm Merkez Komite üyeleriyle birlikte yakalandı. Makineli tüfekler, tabancalar ve her türlü silahla kuşanmış polis kordonlarıyla sarılı evin çıkışında polislerden biri Luna'yı göstererek; "Şuna dikkat edin çok tehlikelidir!" diyordu.

Bu tutuklamadan Juan'ın çok acı bir anısı vardır. Sorgulamalar sırasında polis, 10 aylık oğlu Oktavio'yu ayaklarından tutmuş, yoldaşlarını ele verdiği durumda onu duvara çarpıp parçalamakla tehdit etmişlerdi. Juan, acı ve öfke içinde tırnaklarını avuçlarına geçiriyor ve başıyla reddediyordu. Oğlu celladın ellerinde, başı aşağıda sallanarak ağhyordu. Bacaklarını tekmelediler ve iki polis onu sürükleyerek hücreye götürdüler.

Gözaltıyı ve yaşadığı işkenceyi şöyle anlatmıştı; "Sabahleyin yüksek sesle bağıarak bizi uyandırdılar ve evden çıkmak için bir dakika verdiler.

Fakat bundan beş saniye sonra kapıyı parçalıyor ve bizimle birlikte bir çocuğun da bulunduğu eve sis bombaları ve göz yaşartıcı gazlar atıyorlardı. Dışarı çıkacağımızı söylemek için pencereye çıkmaya çalıştığımızda, bunu oda duvarlarında ve tavanda iz bırakan makineli tüfek ateşiyle karşılıyorlardı. Bize tutuklama emrini göstermeye bile zahmet etmediler. Bizi, merdivenlerden aşağı indirdiler ve sokakta yere yatırarak hemen orada öldüreceklerini söylediler. Bağlı gözlerle Alicante Komiserliğine götür-

Cezaevinde iki yıldan biraz fazla bir zaman geçirdi. Tüm bu süre boyunca diğer politik tutsaklarla birlikte, baskılara ve keyfi uygulamalara karşı, insan gibi muamele görmek için erişebilecekleri biricik silahla, açlık grevi yoluyla savaştılar. Kendisi, bazıları 40 gün süren, dokuz açlık grevine katıldı. Teorik çalışma ve üretimin yanı sıra, kaçmak, sokağa çıkıp savaşmaya devam etmek için uygun koşullar yaratmak, hapislik süresindeki faaliyetinin genel çerçevesiydi. Büyük bir gayretle çalışıyordu, çünkü işçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi eseri olacaktı, bunun bilincindeydi ve bu her alanda hazırlığı gerektiriyordu.

rıldık ve oradan da bizi Madrid'deki Emniyet Genel Müdürlüğü'ne (DGS) yolladılar. İlk üç gün bana PCE(R) ve GRAPO üyesi olduğumu söyletmek için durmaksızın işkence yaptılar. Sonunda yargıç Bermudez'in karşısına çıkarıldığımda elindeki bilgilerle dava açamayacağımı söyledi, böylece askı, falaka ve her çeşit işkencenin devam ettiği DGS'ye geri getirildim."

Carabanchel Cezaevi'ne ulaştığımda, şişmiş ve morarmış ayaklarını sokabilmek için üç numara büyük terlikler bulması gerekti.

Cezaevinde iki yıldan biraz fazla bir zaman geçirdi. Tüm bu süre boyunca diğer politik tutsaklarla birlikte, baskılara ve keyfi uygulamalara karşı, insan gibi muamele görmek için erişebilecekleri biricik silahla, açlık grevi

yoluyla savaştılar. Kendisi, bazıları 40 gün süren, dokuz açlık grevine katıldı. Teorik çalışma ve üretimin yanı sıra, kaçmak, sokağa çıkıp savaşmaya devam etmek için uygun koşullar yaratmak, hapislik süresindeki faaliyetinin genel çerçevesiydi. Büyük bir gayretle çalışıyordu, çünkü işçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi eseri olacaktı, bunun bilincindeydi ve bu her alanda hazırlığı gerektiriyordu.

Zamora kaçı

Çeşitli denemelerin ardından, sonunda, 1979'un 17 Aralık'ında tutsak gerilla güçleri beş savaççıyı özgürlüğe götürecek tüneli açmayı başardılar. Abelardo Collazo, Francisco Brotons, Enrique Cerdan, Fernando Hierro ve Juan Martin Luna, bu sırayla, Zamora hapisanesinden kaçmayı ve faşizme şiddetli bir yumruk indirmeyi başardılar.

Juan Martin Luna kaçıının ilk anlarını şöyle tanımlıyor: "Kafamı çıkardığımda hayatımın en hoş hissini tattım. Çıktım ve önümde kimseyi görmedim. Daha önce kararlaştırdığımız rotayı izledim ve Zamora'ya doğru ilerledim. Çok karanlıktı ve bastığım yeri güçlkle görebiliyordum. Önümde köpek

havlamları işittim, sanırım ilerde Fernando Hierro yürüdüğü içindi. Şehrin dışına vardığımda tere suya batmış, yorgun düşmüştüm. Yolu kaybetmişim ve ilk plan değişmiş gibi hissediyordum. Durumu anlayınca, bir destek bulabileceğim bir noktaya kadar kuzey yönünde ilerlemekten ibaret bir plan hazırladım.”

İki gün boyunca hiç durmaksızın, keskin soğuktan donmuş kaslarının ve kemiklerinin bitkinliğiyle savaşıyor, güçlükle yürüdü. Anlatımına şöyle devam ediyor:

“Dışarıda 48 saati doldurduğum gece başladığında, kar daha da yoğunlaştı, radyo dinliyordum, bu yüzden bizi yoğun olarak aramakla birlikte, dış desteğimiz olduğunu düşündükleri ve kontrollerin esas olarak caddelerde yoğunlaştığını tahmin ediyordum. Ayaklarım su toplamıştı ve ayakta durmak dayanılmaz hale gelmişti. Bununla beraber dört ayak üzerinde, çok yavaş da olsa ilerlemeyi başardım. Sabah saat 10 gibi, köylülerin sabanlarını muhafaza etmek için kullandığı bir kulübe buldum. Bir kuyu vardı, su içtim, çamura batmış giysilerimi biraz temizledim ve kağıt dolu torbalar ve birkaç tahtayla, iki saat kadar dayanacak küçük bir ateş yaktım. Bir kuru fasulye kovanı buldum, sanırım tohumluktu, açlığını biraz olsun bastırınca dek bu fasulyelerden yedim. Biraz rahatlayıp gevşediğimde bir gürültü duydum ve kulübeye yaklaşan köylüyü gördüm. Uyuyormuş gibi yapmaya, olabilecek en normal karşılaşmayı sağlamaya karar verdim. Kulübeye girdi, bana seslenerek yaklaştı. Üçüncü seslenişte cevap verdim, doğruldum ve Benavente’den birkaç ahabpla beraber avlanmaya çıktığımı, oralı olduğumu ve kaybolduğumu anlattım. Sözümü bitirince köylü, nerede olduğumuzu söyledi. Zamora’ya çok az bir mesafede bulunduğumu öğrendiğimde pek şaşırardım. Bu adam kırın içinden beni Villalpondo dışına kadar götürdü, 5000 peseta verdi ve ne zaman uygun olursam o zaman ödememi söyledi.

Martin Luna, oradan Palencia şehrinin küçük bir köyü olan Guardo’ya geçti.

Örgütle yeniden buluşma

Ocak ortalarında gizli çalışan yoldaşlarıyla temas kurdu. Kaçıştan sonra Juan kendini örgütlenme işine ve diğer dört yoldaşıyla birlikte Parti Önderliği’ni sağlamlaştırmaya verdi.

Bu andan itibaren, güçleri tam olarak onarmak için bütün örgütçü özelliklerini sergiledi. 1979’da Zamora’dan kaçışından 1982’de katledilişine kadar bütün süreç boyunca faaliyetine yön veren şu slogan oldu: “İyi bir teori olmaksızın, klasiklerde ve kendi materyallerimizde derinleşmeksizin, diğer devrim deneyimlerini tanıyıp dersler çıkartmaksızın, çalışmamız olması gerektiği kadar etkili olmaz”. Ve zamanı yoktan var ederek, günlük çalış-

manın en ince ayrıntılarından, klasikler ve farklı devrim deneyimlerine dek her şeye dikkat göstererek, analiz ve bilinç kapasitesini genişletti, örgütçü yeteneklerini daha da geliştirdi.

Bu komünistin geliştirdiği büyük emek; yönetimi altında gerillanın iyileşmesinde ve bu dönemde GRAPO’nun işlev kapasitesindeki büyük yükselişte yansıma buldu. Gerilla savaşına en geniş kitlelerin çıkarları doğrultusunda her defasında daha etkili manevralar eklendi, rejimin baskı aygıtlarına tekrar tekrar karşı kondu ve politik direniş hareketi madde ve moral yönden faşist rejime karşı kararlı mücadeleye devam etmesi için cesaret kazandı.

Fakat tüm bunlar hatırı sayılır bir değere sahipse, bu ancak gizli çalışmanın devamlılığının güven-

celenmesine daha fazla önem verilmesiyle oldu. Mücadele ruhunu, adanmışlığını, iyimserliğini, öğrenme hevesini, çevresindeki yoldaşlara aşılama her gün daha fazla özen gösterdi, her birinin inisiyatifini geliştirdi, devrimin gelişimi ve sürmesi için önemli olduklarının bilincine varmalarını sağladı.

Özellikle yaşamının son ayları zor geçti, ama Martin Luna zorluklar karşısında yılmaya kapılanlardan değildi. Özgürlüğün ancak çetin bir mücadeleyle kazanılabileceğine büyük inancı vardı ve bu mücadelede hayatını kaybetmeye hazırды.

Barış talebi

Collazo ve Cerdan'ın katledilmesinden ve Hierro ile Brotons'un tutuklanmasından sonra, Zamora'dan kaçanlardan yalnız o kalmıştı. Polis hınçla onu arıyordu.

5 Aralık 1982 pazar günü sabah saat 10'da radyo bir haber geçti. Gerilla önderi Juan Martin Luna, yeni sosyalist parti hükümetinin polisi tarafından kurulan bir pusuda katledilmişti. Yoldaşları olarak, kafamıza çok ağır bir darbe almış gibi olduk. Göz yaşlarımız yüzümüze akmaya başladı ve Manolo'yu tanıyan birçok işçinin, nice zorluklardan geçmiş yüzlerine de, katillere karşı büyük bir öfke, nefret ve delice bir intikam isteği yansımıştı.

GRAPO'nun 5 Maddelik programı aracılığıyla önerdiği barış talebini tekrarlamasının üzerinden henüz birkaç gün geçmişti ve sosyalist hükümetin cevabı, bir önder işçiyi cansız bırakan 5 kurşun oldu. Öldüğü zaman, savaştığı silahlı örgüt (GRAPO), PSOE'nin hükümete gelmesi üzerine askeri faaliyetine ara verip ateşkes ilan etmişti. "Sosyalist" hükümet bu ateşkesi, Martin Luna'nın katledilmesiyle bozdu. Bu, yeni hükümetin ahlaki durumunu ve silahlı kolu GAL ile girişeceği yolu gösteriyordu.

5 Maddeye verdiği 5 kurşunluk yanıtla sosyal-faşist hükümet, Frankistlerin uzun ve terörist iktidar dönemleri boyunca sıkça kullanılmış ve bugün kendilerini sosyalist kavramıyla kamuflenen PSOE'li beylerin sürdürmek istediği yasaları uygu-

1979'da Zamora'dan kaçışından 1982'de katledilişine kadar bütün süreç boyunca faaliyetine yön veren şu slogan oldu: "İyi bir teori olmaksızın, klasiklerde ve kendi materyallerimizde derinleşmeksizin, diğer devrim deneyimlerini tanıyıp dersler çıkartmaksızın, çalışmamız olması gerektiği kadar etkili olamaz". Ve zamanı yoktan var ederek, günlük çalışmanın en ince ayrıntılarından, klasikler ve farklı devrim deneyimlerine dek her şeye dikkat göstererek, analiz ve bilinç kapasitesini genişletti, örgütçü yeteneklerini daha da geliştirdi.

lamıştı.

Juan Martin Luna evliydi ve o dönem 6 yaşında olan, çok gurur duyduğu bir oğlu vardı. Luna, müthiş insancıl, dört bir yana yaşam saçan ve geleceğe güveninden, zafere olan inancından kaynaklı doğal bir iyimserliğe sahip, hepsinden önemlisi halklarımızın başkaldırı ruhuna sınırsız güven duyan bir insan, bir kavga bayrağıydı. Bütün yoldaşlarla anlaşır, her birinin sorunlarını, niteliklerinden en iyi biçimde yararlanma bakışıyla çözümler, yeni görevler vererek zaaflarıyla savaşırdı. Geniş bir politik bakışı vardı, her an ileri yürürdü.

Kanını akıtan cellatlar, onları destekleyen alçak katiller ve ihanetçiler, onu öldürmenin direnişi yok edeceğini zannederek gülmüşlerdi. Fakat ne çok yanıldılar! Juan Martin Luna'nın ruhu, devrim için atan kalbi ve öğrettikleri, kurşunlarla bitirilemez. Tam tersine. Bugün başkaldırı çağrısı ve adaletsizliğe karşı mücadele daha da canlanıyor. Bu yüzden onun gibi erkekler ve kadınlar, bizler, mücadeleye aynı yoğunlukla devam ediyoruz ve zafere kadar devam edeceğiz. Ya özgürlük, ya ölüm!

Bu haykırış sömürü zincirleri kırılana dek sürecektir.

Cenazesine 2 bin kişi katıldı

7 Aralık günü, sabah saat 11'de, Martin Luna'nın cenazesi, Cadiz kentinin Cerro Del Moro Mahallesi'ne getirildi. Sonra akrabaları, arkadaşları ve mahalleliler, yoldaşın bedeninin Barcelona'dan Cadiz'e getirilmesi için harcanan ve 400 bin peseta tutan masrafları karşılamak için para topladılar.

Mahalle halkının Juan'a duyduğu sevgi o gün kendini açık biçimde gösterdi. Sabah 9'dan itibaren halk evin kapısında toplanmaya başladı, Juan'a karşı son görevleri yerine getirmek için cenaze korteji- ne gittiğinde annesi, Carmen Luna, yumruğu havada, güçlü bir coşku ve gerilimin ortasında, halka şu sözlerle seslendi: "Tek bir gözyaşı bile yok, soğukkanlılık". Yanında Juan'ın babası, kardeşleri ve eşi vardı. Fransa'dan, Galizya'dan, Körfez köylerinden,

arkadaşlarından, yoldaşlarından gelen 20'den fazla çelenk, cenazenin önünden gidiyordu, tabutu Martin Luna'nın yoldaşları ve arkadaşları taşıyordu. Tabut, Halk Cumhuriyeti bayrağı ve PCE(r) amblemiyle örtülmüştü. Halk kortejinde toplanıyor, kuyruk, havada sıkılı yumruklarla büyüyordu. Cadiz halkının gösterdiği sevgi, devlete yanıldığını bir kez daha gösterdi. Cadiz halkının sözleriyle; "Juan Martin Luna, hiç ölmeyen ölülerdendir".

Ön tarafta "Kanın özgürlüğün tohumudur!" yazılı pankart, kızıl bir bayrak ve Halk Cumhuriyeti bayrağıyla kortej, iki kilometreden fazla yürüdü. Geçiş esnasında Cadiz'liler kaldırımlarda biriktikleri ve esnaflar yas göstergesi olarak kepenk kapattılar.

Annesi ve yakınları, mezarlığa girişi örgütlerken, kapıda, tabut omuzlarda, Enternasyonal'i söylediler. Marş, içerde, Martin Luna'nın bir yoldaşı tarafından hazırlanan yaşam öyküsü okunduktan sonra

tekrar söylendi. Mezarın kazılma işi tamamlanınca ya kadar karanfiller yağdı, Martin Luna, GRAPO ve PCE(r) lehine sloganlar atıldı. Tabut yerleştirilirken tekrar Enternasyonal ve GRAPO marşı söylendi. Cadiz'deki cenazesi esnasındaki gösteri, gerilla ve GRAPO lehine sloganlar, Cadiz halkının gösterdiği sevgi, devlete bir kez daha yanıldığını, bir komünisti öldürerek onu halkın bağrında yüz kez doğruduklarını gösterdi. 2 binden fazla Cadiz'linin bu soylu ve cesur gerillaya saygısını göstermesi şüphesiz, katillerin alabilecekları en iyi cevaptı.

Manolo, sevgi dolu, bu yüzden de yaşamını başkaları için feda etmeye hazır bir insandı. Oğlunu çok seviyordu ve bu yüzden onun için ve herkes için daha iyi bir dünya uğruna savaştı.

Yoldaşımızın kamı bir yaşam ve devrim türküsüdür. Kanın özgürlüğün tohumudur! ■

KAN TADI: Belgelerle ABD'nin Kara Kitabı

1898 Yılında Washington Post Gazetesi'nde yer alan "Ormanda kanın tadı gibi insanların ağzında da imparatorluğun tadı var." sözünden hareketle "Kan Tadı" adını alan kitap, kuruluşundan günümüze ABD'nin kanlı tarihini mercek altına alıyor.

John Steinbeck'ten Roosevelt'e,
Lewis Sinclair'den Bush'a,
Truman'dan Marlon Brando'ya,
CIA belgelerinden Kongre tutanaklarına,
Gazete yazılarından televizyon programlarına uzanan

Sayırsız Belge...

Kızıldevirli kırmından dünyanın yığılmasına,
Amerikan halkına yönelik terörist saldırılardan halkların koleleştirilmesine, sosyalizme karşı işlenen suçlara...

McCarthyizm'den Soğuk Savaşa dek kabarik Suç Dosyası...

Okur bu kitapla kapkara bir tarihte, dünya imparatorluğuna sayılan bir devletin 500

küsur yıllık suç tarihiyle yüzyüze geliyor. ABD gerçekliğiyle yüzleşiyor. Günümüzde yaşananların arka planını algılamak, indirmek olanığına sahip oluyor.

ABD tarihi aynı zamanda birtarlıya karşı direnişin tarihidir. Direnişin kökleri de "beyaz adam"ın kutaya ayak basmasına dek uzanıyor.

Bir imparatorluk gibi ABD de tarihin yazgısından kurtulamayacak.

"Zaman, insan açılan devasa anıları parçalama, kendisine tapınmaya tutsaklaşan putları kırma zamanı olmalı."

Haluk Gerger

TEORİDE doğrultu

31

“Kadın Psikolojisi” yazısı üzerine Eleştirel düşünceler

Bugüne kadar yeterince dokunulmamış bir konuya giriş niteliğindeki bu yazı (Kadın Psikolojisi) cesur bir girişim olmakla birlikte, bir çok açıdan önemli yanlışlar içermektedir. Bu yanlışlara değinmeye çalışacağız.

“Tarihe baktığımızda bu önemli gelişmenin erkeğe dayandığını görürüz. Üretim araçlarının keşfini gerçekleştiren erkek, bu rolünün kaynağını, ilkel dönemlerdeki iş bölümünden alıyordu. Toplumsal iş bölümünde kadının soyun üretimine ve “toplayıcılık” olarak tanımlanan topraktan besin elde etme rolüne karşı, erkeğin avcılıkta somutlaşan dışa dönük ve daha aktif rolü, onun toplumsal alandaki rolünü de yönlendirdi. Doğa ve yaşamla daha aktif, sınırları geniş bir etkileşim içerisindeki erkeğin bu pozisyonu, düşüncesi ve yaratıcılığına da itilim kazandırarak, onu üretim araçlarının kaşifi haline getirdi. Tabii ki bunu, üretilen araçların erkek tarafından sahiplenilme-

si izledi.”

Bu bölüm de yapılan tespitler bilimsel gerçeklere uygun değildir. Bu güne kadar yapılan bütün araştırmalar göstermiştir ki, ilkel komünal toplumun ilk evresinde üretim araçlarını keşfeden ve geliştiren daha çok kadın cinsi olmuştur. Kadın hem soyun üretiminin, hem de geçim araçları üretiminin merkezinde duruyordu. Çünkü, o dönem temel üretkenlik biçimi toplayıcılıktı ve bu da kadınlar tarafından gerçekleştiriliyordu. Erkekler av peşinde koşuyordu. Ama av topluluğun geçimini sağlamaya yetmiyordu. Kadının erkeklerden daha çok itibar görmesinin nedeni yalnızca soyun üretiminin merkezinde durması değil, aynı zamanda geçim araçları üretiminin de esasen kadınlar tarafından gerçekleştiriliyor olmasındandı. Bu toplayıcılık nedeniyledir ki, insanlık tarihinin ilk teknik araçları kadın tarafından keşfedilmiştir. Fazla yiyeceklerin kurutulması ve depolanması,

Eleştiri yoksa ilerleme, risk yoksa eylem yoktur

Teoride Doğrultu’da yayınlanan kimi yazılar; okuyucu tarafından zaman zaman devrimci eleştiriye tutuluyor. Olması gereken de bu.

Bilindiği gibi, T. Doğrultu’da bazı yazılar imzalı yayınlanıyor. Yayın Kurulu, kolektif düşünce haline gelmemiş, tartışmaya açık bu tür yazıları fikir zenginliği yaratmak, tartışma kültürünü geliştirmek

için yayınlamasında fayda görüyor. Bu, tabii ki, bütün imzalı yazıların “tartışmalı” olduğu anlamına gelmiyor. Bazen konunun ilk kez ele alınması, bazen de farklı fikirlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamak bakımından, Yayın Kurulu ilgili yazıdaki görüşlere bütünüyle katılsa bile yazıyı imzalı yayınlatabiliyor. Ama aynı zamanda imzasız yayınlanan her yazının “tartışma dışı” olduğu gibi bir yaklaşım da Marksistler için kabul edilemezdir. Bu marksizmin eleştirel devrimci özünü de yöntemiyle de bağdaşmaz. Yayın Kurulu’nun imza koymaya gerek görmediği yazılar “tanrı kelamı” olmadığına göre, her devrimci faaliyet gibi, eleştirel devrimci düşünce şiddetine açıktır. Hem teoride, hem pratikte ilerlemenin itici kuvveti, bu eleştirel devrimci düşünce şiddetidir.

bu işlemler için araçlar yapılması, çömlükçilik de dahil ilk tarımsal teknikler kadının eseridir. Bu dönemde erkeğin daha aktif olduğu kesinkes ileri sürülemez. Yönlendirici, aktif ve etkin olan kadındı.

Erkeğin bu rolü daha sonra kadından devralmasının nedeni, onun “doğayla ve yaşamla daha etkin, sınırları geniş bir etkileşim içinde olması” değil, karasabanın bulunması ile birlikte fazla üretimin ortaya çıkması ve bu aleti kullanma ve fazla üretimi takas etme görevinin erkeğe ait olmasıdır. Karasabanla birlikte klandan uzak tutulan ve toplumsal görevi minimum olan erkek klan’da rol üstlendi ve giderek klanın egemenliğini ele geçirdi. Henüz hayvanlar üretim aracı olarak kullanılmadığından, erkek aynı zamanda bir üretim aracı olarak karasabana koşuldu. Çünkü kadın sürekli hamile idi ve yiyecek maddesi yapımı, eğitim ve diğer toplumsal hizmetler onun görev alanına giriyordu. Erkek ise, av peşinde boş zaman tüketeceğine karasabana koşulabilirdi. Ama yine de erkeği asıl öne çıkararak bu değildi. Yukarıda da belirtildiği gibi, önemsiz görülen basit ve angarya işleri ile fazla ürünün takas görevinin erkeğe düşmesi, erkek cinsin kaderini kökünden değiştirdi. Ürün fazlaştıkça ve takas arttıkça, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet doğdu. Tam da bu evrime paralel olarak kadın, özel mülkiyetten yoksun olması nedeniyle giderek erkeğin özel mülkü haline geldi.

“Ta ilkel komünal toplumun sonlarından itibaren, aşama aşama hayattaki rolü gerileyen kadın, bütün olay ve olgulara dar bir pencereden bakar hale gelmiş, yaşamındaki daralma, düşüncesinde de kaçınılmaz bir daralma yaratmıştır. Bu nedenledir ki kadın

düşüncesi, genel değerlendirmeler yapıp genel sonuçlar çıkarmak söz konusu olduğunda, çoğu durumda çaresiz ve yetersiz kalır. Hatta yaşam ve etkinlik alanı oldukça genişlemiş, “çağdaş” yaşamın dinamik kadınları dahi, sayısız fikrin, durumun, olgunun ve muhakeme etmesi gereken nesnel gelişmenin karşısında ya afallar ya da bu anlaşılmaz ve boğucu çeşitlilikten hızla uzaklaşıp kendisine daha dar, sade, kolay anlaşılır ve yönetilir bir yaşam parçası bulur. Yüz yıllar boyunca kadının düşünmemeye kodlanmışlığı adeta toplumsal bir gen haline gelmiş, artık evinin dışına çıkmaya başladığı günümüz koşullarında dahi yakasını bırakmayan bir kadınlık gerçeği olarak kalmaya devam etmiştir”

“...yaşamındaki daralma (kadın) düşüncesinde de kaçınılmaz bir daralma yaratmıştır.” O halde tersi de doğrudur. Yani yaşamı genişledikçe, kadın dış dünyaya açıldıkça düşüncesi de kaçınılmaz olarak genişler. Ama yazı yanlış, hem de çok yanlış bir sonuca ulaşıyor. Kadının yaşam ve etkinlik alanı genişlemiş olmasına karşın onun “düşünmemeye kodlanmışlığı” onu engeller ve hatta bu kodlanmışlık, onda bir “toplumsal gen” haline dönüşür.

Hemen belirtmek gerekir “toplumsal gen” diye bir şey yoktur. Çünkü insanların düşüncelerini belirleyen toplumsal varlıklarıdır. O varlık biçimindeki her gelişme, düşünce dünyasında yansımaları bulur. “Gen”, nihayetinde biyolojik bir kavramdır. Canlıdan canlıya doğal yollardan geçer. Oysa insandan insana geçen bir “toplumsal gen”den söz edilemez. Bir işçiye piyango vurup zenginleştğinde pekala bir burjuva haline gelir, o ve ailesi bir burjuva gibi dav-

Okuyucunun, üzerinde değişiklik yapılabilen ama kendisi değiştirmeye muktedir olmayan kişi; yazarın, değiştirmeye muktedir ama değiştirilmeye kapalı olduğu bir yerde her şey olmuş bitmiş, donmuştur. Çünkü bu durumda yazarın işi okuyucuyu değiştirmek, okuyucunun işi yazar tarafından değiştirilmeye hazır olmaktır. Bir Marksist için böylesine edilgen, pasif bir ilişki her iki taraf için de asla kabul edilemez.

T. Doğrultu’nun yazarı da okuyucusu da birbirlerini karşılıklı olarak etkilemeye ve birbirlerinden etkilenmeye açık öznelerdir. Okuyucu, sürecin aktif bir unsuru ve etkileyici bir öznesidir.

T. Doğrultu’nun son iki sayısında imzasız olarak yayınlanan, doğal olarak yayın kurulunun sorumlu olduğu iki yazı duyarlı okuyucularımızın kimi zaman

sert eleştirilerine maruz kaldı. Eleştirideki “sert”liğin nedeni, her iki yazıda da Marksizm adına kabul edilmez kaba hatalar yapılması idi.

Bir yoldaşın Teoride Doğrultu’ya yazılı olarak iletildiği ‘Kadın Psikolojisi’(sayı 18) yazısıyla ilgili eleştirilerini olduğu gibi yayınlıyoruz. Bu hem duyarlı okuyucularımızın sorumlu tutumlarının hakkını vermek için gerekli, hem de eleştirilerin somut içeriğinin anlaşılması bakımından eğitici ve yararlı olacaktır.

19. sayımızda yer alan ‘Partiyi düşünmek’ başlıklı yazı ise, içeriğinde yayın kurulunun paylaşmadığı bazı temel düşünceler olması nedeniyle yazarının imzasıyla yayınlanmasına karar verilen bir çalışmaydı. Ancak çalışma tarzındaki zayıflıklar nedeniyle yazı imzasız yayınlandı. Okurlarımızdan ve yazarımızdan özür dileriz. ■

ranmaya ve düşünmeye başlar. Tersine de doğrudur. Bir işçinin burjuvallaşması ya da iflas eden bir burjuvanın işçileşmesi onların düşünce yapılarında tam da bu duruma uygun değişikliklere yol açar. Hiç kimse onların eski pozisyonlarından kalma “toplumsal gen”leri yeni duruma intikal ettiklerini ileri sürmez¹. Kadınlar için de durum farklı değildir. Yeni şartlar yeni düşünme tarzı yaratır. Aksi bir yaklaşım bütünüyle idealist bir sapmadır. Çünkü bizi, madde- nin bilinci değil, bilincin maddeyi belirlediği idealist teze götürür.

Kadın –dişi anlamda- biyolojik bir kavramdır. Kadınlık kavramı ise tamamen toplumsal bir içerik taşır. Kadının “dar, sade, kolay anlaşılır ve yönetilir bir yaşam” arayışı onun cins olarak kadınlığından değil, toplumsal olarak ikinci cins haline getirilmesindedir. Doğaldır ki, toplumsal ilişkilerin değişimine paralel olarak kadının toplumsal yaşam içindeki konumu da değişir. Aksi takdirde feodal dönem kadını ile burjuva kadını, köy kadını ile şehir kadını arasında hiçbir fark kalmazdı. Evinden dışarı adım atamayan kadın ile okula giden, günün büyük bölümünü dışarıda üretim faaliyetinde geçiren, sanatla uğraşan, ticaret yapan kadın aynı olabilir mi? Her iki kadın arasında muazzam fark vardır.

Bir kez daha belirtmek gerekir ki, “kadın doğmaz, kadın olunur.”

“Diğer yandan büyük bir kısmı hala hipotez aşamasında olsa da, kadının uzun toplumsal-sınıfsal ezilmişliğinin, onun beynsel kapasitesini kullanmasında da ciddi gelişim bozuklukları yarattığı tespiti dikkate alınması gereken bir noktadır. Uzun aleyhte işleyen süreç, kadının fiziksel gücünden tutalım da, el becerileri ve tekniğe hakimiyetine kadar, bir çok yönünü aşındırmıştır ya da değişime uğratmıştır. Örneğin, son yıllarda bilim çevrelerinde sıkça tartışılan, kadın beyninin, duyguları yöneten sol lobunun daha gelişkin olmasına rağmen, mantığı yöneten sağ lobunun daha az geliştiği tezi, kadınıla erkek arasındaki biyolojik farkın ötesinde, esas olarak, toplumsal alanın farklı kategorilerinde şekillenmiş olmalarına dayanır. Her ne kadar, burjuva bilimsel kaynaklar, bunun kadınıla erkek arasındaki ezeli bir biyolojik fark olduğuna işaret etseler de, bilimsel sosyalizmin bakış açısına göre, yaşadığı koşullara dayalı olarak gelişen beynin, kadın gerçeğindeki yansımalarıdır bu durum.”

Yazı kendi kendini öylesine karanlık labirentlere sokuyor ki, bir çıkış yolu bulamıyor ve yalnızca derinleşiyor.

“yaşadığı koşullara dayalı olarak gelişen beyin”,

bu yeterince açık ve bilimsel bir görüş değildir.

Biyolojik evrimle toplumsal evrim aynılaştırılmaz. Bir canlının biyolojik olarak beyni doğa tarafından belirlenir. Düşünme ve beyni kullanma yeteneği ise toplumsal ilişkiler tarafından.

İnsan beyninin bugünkü hale gelmesinde temel etmen iki ayak üzerinde durması ve eli kullanma becerisidir. Elin kullanılması dilin kullanılmasına yol açmıştır. Her ikisi birden, insan emeğinin doğanın değişim sürecine bilinçli katılmasının ön koşulu olmuştur.

Her canlı türü belirli bir doğa tarafından belirlenir. O doğa koşulu değişmedikçe, türde de değişiklik olmaz. İnsan da bir canlı olarak belirli doğa koşullarının ürünüdür. Kadın ve erkeğin fiziki ve buna bağlı olarak beynsel yapılarındaki fark da tamamen bu doğa koşullarının ürünü olarak en başta neyse odur.

Toplumsal koşullar beynin büyüüp küçülmesine yol açmaz, beynin biyolojik farklılaşmasına neden olmaz. Yani ilkel toplumda insan beyni neyse bugün de odur. Tıpkı kolun, bacağın ya da başka bir organın neyse o olması gibi. Fakat insan beyninin diğer organlardan çok önemli bir farkı var. O, sağlıklı her insan için doğuştan aynı potansiyele sahiptir. Ama, o potansiyeli kullanmak tamamen toplumsal ilişkiler tarafından belirlenmektedir. Bir köylü ile bir şehirli insanın beyin kapasitesi tamamen aynıdır. Buna karşı bir köylünün beyni kullanma kapasitesi ile bir şehirlinin aynı değildir. Doğayla ve toplumla kurulan ilişkiler karmaşıklaştıkça bu kapasiteyi kullanma yeteneği de artar. Bu nedenledir ki, bir köylü çocuğu şehre geldiğinde bir şehirli çocuk gibi beynini kullanmayı öğrenir.

Kadın ve erkek beyinleri arasındaki kullanım farkının nedeni de aynıdır. İlkel komünal dönemde kadınlar her bakımdan daha becerikli, tekniğe daha yatkın ve düşünme kapasiteleri daha gelişkindi. Bu onların beyinlerinin biyolojik gelişmişliğinden değil, doğayla ilişkilerinde erkekten daha önde olmalarından kaynaklıydı. Sonraki dönemde durum tersine döndü. Erkek doğayı dönüştürme sürecinin odağına yerleşti. Bunun sonucudur ki, erkeğin beyni kullanma yeteneği daha gelişkin oldu. Bu gelişkinlik ya da gerilik hiçbir biçimde bir “gen”e dönüşmez. Bir kız çocuğu ile bir erkek çocuğu arasında doğuştan beyni kullanma yeteneği bakımından hiçbir fark yoktur. Beyni kullanma yeteneğindeki farklılıklar sonradan oluşur ve bütünüyle toplumsal ilişkilerin ürünüdür.

Kız çocukları ile erkek çocukları arasında beynin

kullanım yetenekleri bakımından bir fark ileri sürülebilir mi? 7 yaşına kadar kız çocuklarının daha az karmaşık ve daha basit, fazla düşünmeyi gerektirmeyen işlere yöneldiği iddia edilebilir mi?

Eşitsiz toplumsal ilişkiler kadını tek yönlü düşünmeye koşullar, ama aynı koşullar değiştiği anda bu düşünme biçimi de ortadan kalkar.

Yazı doğru bir hipotezden yanlış çıkarsama yapıyor. Kadının ezilmişliğinin onun beyinsel kapasitesini kullanmasını engellediği ne derece doğruysa, bunun beynin biyolojik yapısında nesilden nesile aktarılan gensel sonuçlar yarattığı o denli yanlıştır.

Kadının ikinci cins haline getirilmesinden bugüne her sömürücü toplumun düşünürleri, kadının bu durumuna bir “bilimsel” kılıf uydurmak istemiştir. Tıpkı köleci toplumda köleliği kutsamak için o günkü düşünürlerin köleyi insan cinsinden saymayıp, aslında onun bir tür “yarı-hayvan” olduğunu ve beynin “normal bir insan”dan farklı olduğunu iddia etmeleri gibi.

Burjuva bakış açısına göre de bugünün “normal insan”ı erkektir. Kadın ise “eksik insan”dır. Bunu sözde kanıtlamak için binlerce araştırma yaparlar. Bunun en kolay yolu da kadın beyni üzerine “araştırma”larla onun “mantıksız”lığını, zavallı “duygusal yaratık”lığını, bunların kadın beyninin genetik yapısının doğal sonucu olduğunu ispatlamaya kalkarlar. Bu bakış açısı, toplumsal eşitsizlikleri gizlemeye yönelik düpedüz bir sahtekarlıktır. Benzeri sahtekarlıklar başka alanlarda da karşımıza çıkmıyor mu? Burjuva bilim adamlarına inanacak olursak şiddet, hırsızlık, tecavüz vb. hep insan beynindeki genlerin ürünüdür.

Yazı da aynı sahtekarlığa işaret ediyor, fakat devamında, sömürü koşullarının gerçekten de kadının beyninde kimi değişiklikler yapmış olabileceğini belirtiyor ki bu bizi, burjuva bakış açısına götürür. Çünkü kadınla erkek beyni arasında biyolojik farkı reddetmiyor, sadece, bu farkın nedenini sömürü koşulları olarak açıklıyor.

Eğer sömürü koşulları kadının beyninde değişiklikler yapsaydı, bir kölenin, bir yarı-kölenin ya da bir işçinin beyin loblarında da farklılık oluşmalıydı. Kadının üzerindeki toplumsal baskı ve kadının maruz kaldığı saldırı, sömürü ve eşitsizlik derinleştikçe kadının beyin loblarında değişimler olması gerekirdi. Bu durumda mesela, kapitalizmin en gelişkin olduğu yerdeki bir kadın beyni ile feodal hakimiyetin bütün biçimleriyle egemenliği sürdürdüğü bir yerdeki kadın beyni arasında ayırım olması gerekirdi. Ya da he-

nüz ilkel komünal koşullarda yaşamını sürdüren bir kadın beyni ile -ki böyle kabileler henüz vardır – diğer toplumsal evrelerden geçip bugünkü kapitalist ilişkiler içinde yetişen bir kadın beyni arasında fark olmalıydı. Böyle bir ayırım konamayacağı çok açık değil mi?

“Feodal sistemden sonra gelişen kapitalist sistemde kadın, yavaş yavaş evden çıkarılmaya başlanır. Temel varlık alanı yine ev ve analık olmakla birlikte, özel mülkiyet düzeninde büyüyen sermayenin, büyüyen üretici güç ihtiyacını karşılaması için fabrikalara sürülür. Bir taraftan evden adımını dışarı atması ve iktisadi üretimde bir güç haline gelmesi onu yaşamın içine daha çok çekerken, yaşam alanının genişlemesi, dünyasının genişlemesine, özgürleşmesine yol açmaz.”

Sorunu ele alıştaki yanlışlık, burada da kendini gösteriyor. Kapitalist ilkel birikim sürecinde ve sanayi devriminin ilk yıllarında bir işçi kadının temel varlık alanının ev ve analık olduğu ileri sürülemez. Kadınlar günde 14-16 saat çalıştırılır, fabrika yakınında barakalarda toplu yaşamaya zorlanırken, çocukları 5-6 yaşından itibaren işçi olarak çalıştırılırken nasıl oluyor da varlık alanı ev ve analık olmaya devam ediyor?! Tam aksine kapitalist üretim kadını “ev”den söküyor, onun “ana”lığını fabrika çarklarının arasında öğütüyor. Buna karşın, yine de çocuk bakımı ve eğitimi hala kadının omuzlarındadır. Kadın toplumsal yaşama bütün gövdesiyle çekilirken, onun eski “görev alanı” içindeki sorumlulukları toplumsallaşmamıştır. Hem kapitalist işbölümünde bir proleter, ama hem de evde koca ve çocukların bakıcısı. Emek gücü toplumsallaşırken, ev içi işler bireysel niteliğini koruyor. İşçi kadını asıl cendereye sokan da budur. Zaten bu nedenledir ki, işçi kadınlar yalnızca emek gücünün burjuva hakimiyet zincirinden kurtuluşu için mücadele etmez, bununla birlikte, ev işlerinin ve analığın toplumsallaşması için de mücadele ederler. Çünkü, kadın emek gücünün kapitalist üretim ilişkileri ile toplumsallaştırılması kadın sorununun çözümü olanaklarını da yaratır. Yalnızca proleter kadınlar yoktur, bu aynı koşullar burjuva “yeni kadın”ı da sahneye çıkarır. Yazının ileri sürdüğünün tersine yaşam alanını genişlemesi, dünyasının genişlemesine yol açıyor. Kadının özgürleşme serüveni de bu genişlemenin üzerinde yükseliyor. Aksi taktirde bugünkü kadın özgürleşmesini anlamlandırmak mümkün olmazdı. Kapitalist üretime kadın emeği çekilmeseydi, kadının dünyası genişlemez, dolayısıyla özgürleşmesinin nesnel koşulları meydana gel-

mezdi. Bu nedenledir ki, ancak burjuva toplumla birlikte burjuva kadınlar yasal eşitlik, işçi kadınlar da, yasal eşitliği de kapsayan ama bunun ötesinde toplumsal eşitlik mücadelesi vermiştir.

“Yapılan araştırmalar, kadınların sezgisel zekasının, ayrıntıları ayırdetme özelliğinin, güzel sanatlara yatkınlığının daha güçlü olduğunu göstermesine karşın, rasyonel zeka, veriler üzerinden soyutlama-genelleme yapma, sonuç çıkarma ve coğrafi yön tayini, teknik beceri gibi yanlarının zayıf olduğunu göstermiştir...”

kadının beyinsel yapısı üzerine, bol bilimsel soslu çözümlemeler yapan burjuva erkek kafalar, evrim denilen şeyin ve evrimi şekillendiren maddi gerçekliğin kadın beyninde yarattığı değişimi, hatta bir değişim yaratmış olabileceğini bile tartışmazlar. Oysa ki, “homo sapiens”likten bugüne, maddi yaşam içerisinde ciddi değişimler geçiren insanın erkek hali, erk olma durumunu, kadının aleyhine, kendinin lehine işleyen bu evrim sürecinden alır...

Bugün kadın düşünce yapısının temel yanlarına baktığımızda, onun yaşamdan soyutlanmasının getirdiği bir sonuç olarak, özellikle soyutlama gücünün geri olduğunu görürüz. Düşünme, derinlikli siyasi, felsefi çözümlemeler yapma konusunda yüzeyseldir. Eğitim görmüş olanlarda da genellikle ezbercilik öne çıkar. Derinlik ve çok yönlü kavrayış gerektiren konularda yetersizdir ve bu tür durumlarda bir yoğunlaşma sorunu yaşar.

Evi ya da en fazlasından işle ev arasındaki o sıkışık yaşam alanı içerisinde gidip gelirken daha çok kendine döner. Yaşamı çözümlemesine ve onunla dövüşüp yönetmesine yetecek bilgiden ve veriden yoksundur...

Duygularının ve sezgilerinin kendi yaşamını sürdürmeye yettiğini düşünen kadın, mantığını ve rasyonel zekasını sadece kendi yaşam alanında, günlük işlerini çevirmeye yetecek kadar kullanır. Bilinci ve düşüncesi daha geniş bir alana kaydığında ise, zorlama ve düz bir mantık ile kaba rasyonel bir yaklaşım belirginleşir. Bilgiye, çözümlemeye ve muhakemeye dayanmayan yöntem ve düşünceleri, ısrarlı ve fanatikçe savunmaya kadar götürür işi...”

Yazının akışı içinde alıntıladığımız bu bölümler de gösteriyor ki, genel bir kadın tanımı yapılmış. Tanıfı yapılan hangi dönemin kadını? Örneğin, İsveç’li bir kadın için söyleneceklerle hala feodal baskı altında yaşayan bir kadın için aynı genelleme yapılabilir mi? Nasıl oluyor da İsveç de kadınların parlamentoda temsil oranı yüzde 40’ların üzerinde de, Türkiye’de bu oran yüzde 2 ila 5 arasında oynuyor. Eğer “yapılan araştırmalar” a göre kadının teknik beceri gibi yönleri zayıfsa, nasıl oluyor da sanayi üretiminin teknik departmanlarında çalışan kadın mühendis, tekniker ve işçi sayısı sürekli artıyor? Ya da soruyu şöyle soralım, nasıl oluyor da ABD’de mühendis, mimar, bilgisayar operatörü vb. alanlarda çalışan kadın sayısı büyüyor da, geri kapitalist bir ülkede aynı yöndeki gelişme çok yavaş ilerliyor? Kadınların “düşünme, derinlikli siyasi, felsefi çözümlemeler yapma konusunda yüzeysel”likleri nasıl olur da genel bir yargı olarak ortaya konabilir? Böyle olduğunu kanıtlayan nedir? Bu tür genellemeler yapmak kesinlikle yanlıştır. Kadının erkekten daha az düşünmesi, siyasi ve felsefi çözümlemelerdeki yüzeyselliğinin nedeni baskı altında olması, yeterli eğitim görmemesi ve ikinci cins konumu nedeniyledir. Doğaldır ki, bu eksiklikler kadınların karakteristik özellikleri olarak açıklanamazlar, bütün kadınlar aynı konumda değildir ve farklı koşullar kadınlar arasında farklılıklar yaratır. Daha az baskı ve eğitim olanaklarındaki gelişme, üretim içinde kadının artan yeri ondaki bu eksiklikleri ortadan kaldırmaya hizmet eder. Kadınla erkek arasında toplumsal eşitlik yolunda atılan her adımla burjuva “araştırmacılar”ın sözde bilimsel olarak ortaya koydukları “kadının karakteristik özellikleri” bir bir ortadan kalkar. Yazı bu araştırmaların etkisinde kalmış ve üretimden kopuk, eğitimsiz ev kadınlarından yola çıkarak “kadın”ı açıklamaya çalışmıştır. Hem bakış açısı materyalist değil, hem de yöntemi diyalektik olmaktan uzaktır. Bakış açısındaki bu kayma yazıyı öyle bir noktaya götürmüştür ki, “bilinci ve düşüncesi daha geniş alana kaysa dahi” kadının “karakteristik” özelliklerinin değişmezliğini söyletebilmiş, neredeyse kadın söz konusu olduğunda “kaderciliğe” kapı aralamıştır. ■

Dipnot:

(1) Bir istisna olarak burjuvalaşan eskinin feodal köylülerinden sözedilebilir. Bunun da biricik nedeni, sınıfsal konumlarındaki değişikliğe karşın, yaşam alanlarının değişmemesidir. Eski alışkanlıklar hemen öyle kolayca

ortadan kalkmaz. Burjuvalaşmalarına karşın bir köylü gibi düşünmeye ve davranmaya devam ederler. Ama bu da, “toplumsal gen” olarak ifade edilecek kadar kuşaktan kuşağa aktarılamaz.

İnsan hakları mücadelesi ama nasıl?

IHD Genel Merkez Kongresi, İnsan Hakları Haftası ve AB ile müzakerelerin başlatılması gibi nedenlerle insan hakları sorununa yaklaşım, bu alandaki görüş ayrılıkları yeniden tartışma konusu oldu. Kuruluş tarihinden itibaren belki de en ciddi tartışmalar yaşandı.

Sorunların dile getirilmesi ve bu alanda teorik tartışmaların yapılması gerekli ve hatta zorunluydu. Çünkü, İHD tarihinde anlayış tartışmaları hep olmuş, ama bunlar sağlıklı yürütülememiş ve çoğu kez mesafeli duruşlara ve kopmalara neden olmuştu. Bugün de yeterince doyurucu tartışmaların yaşanmadığı, ama farklılıklarda derinleşmeye gidildiği, sistemle uzlaşma eğiliminin teorik temellere oturtularak kökleşmeye doğru evrildiği ve bunun dikkate değer tehlikeler yarattığını belirtmeliyiz. Nasıl bir insan hakları mücadelesi, şiddet olgusuna yaklaşım, AB süreci ile ilişkilenme sorunu, uluslar arası sözleşmeler vb. konular, tartışmaların ana eksenini oluşturmaktadır.

Kuşkusuz, bu tartışmaların üzerinde yükseldiği zemin, asıl olarak farklı toplumsal katman çıkarlarından kaynaklanmakta ve farklı politik mecralar-

dan gelen çevrelerin yaklaşımlarında somutlaşmaktadır. Özellikle de dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeleri, yeni emperyalist hamleleri, bölgesel sorunları kavrama, yorumlama ve bu gelişmelerle ilişkilenme tarzında derin farklılıklar ortaya çıkmaktadır. İnsan hakları mücadelesinin hem genel algılanış biçimi, hem söz konusu kurumlar üzerinden özgün yanıyla yürütülecek mücadele yöntemleri ve hem de devrimci örgüt ve partilerin yürüttüğü mücadelelerle ilişkilenme sorunları, İHD'nin temel açmazları olmaya devam etmektedir.

Herkese eşit mesafe mi?

Öncelikle İHD'nin, aynı ideolojik ve politik iradenin şekillendirdiği parti birliği ya da başka bir ifadeyle ideolojik birlikten oluşan irade birliği olmadığını kuvvetli bir şekilde vurgulamalıyız. Üye bileşimi heterojen değildir. İdeolojik, teorik ayrılıkların yaşanması kaçınılmazdır. Ama bu ayrılıklar, İHD'nin varlık koşulu ve temel kriteri olan “ezilenden yana taraf olma” çizgisinin bulanıklaştırılması, liberalize edilmesi anlamına gelmemektedir. Ortaklaşılacak ve örgüt aktivistlerinin mücadele rotasına

yön veren belirleyici eksen de, “ezilenden yana taraf olma”dır.

Ne ki, İHD üzerinde kurulan gerici abluka, MGK güçlerinden köşe yazarlarına hepsinin yarattığı ideolojik-politik baskı, derneğin önemli bir kadro bileşiminin üzerinde etkide bulunmuş, kuruluş aşamasındaki çizgisinden geriletmiş, yalpalamasına yol açmıştır. Estirilen gerici rüzgara, İHD’deki aydınlarımız beklenen düzeyde göğüs gerememiştir. Herkesçe kabul edilebilir çizgiye çekme amaçlı ideolojik-politik terörü püskürtmede zaman zaman kararsız kalmıştır. Kimi zamanlar da ideolojik savrulmalar yaşanmış, İHD politikalarını egemen sınıflarla “uzlaşma” zeminine

çekme tutumu ortaya çıkmıştır. İHD’nin tüzüğünde de yer alan “ezilen sınıf”, “ezilen ulus”, “ezilen cins”ten yana olma tutumu, bu dönemde dolambaçlı yollardan tartışma konusu yapılmış, burjuva ideolojisinden beslenen orta sınıftan liberal aydınların argümanlarıyla bütün bu toplumsal olguları göz ardı eden yaklaşımlar gündeme taşınmıştır. Estirilen terör, işkence ve ezilenlere uygulanan şiddet, egemen sınıfların zor aygıtından bağımsızmış gibi “herkese insan hakları” vb. sınıflar arası çelişki ve çatışmaları görmezden gelen anlayışlar savunulmuştur/savunulmaktadır.

Bu yaklaşımlar, “herkese eşit mesafede olma”, partiler ve diğer kurumlar arasında “ayrım yapmama” olarak da ifade edilmiş ve tartışılmıştır.

Kuşkusuz ki, bu son derece riskli bir yaklaşımdır. Egemen burjuva sınıflar karşısında ideolojik olarak sağlam durmamayı, kararsızlığı ifade etmektedir. Devlet, militarist güçler, fiili zor yoluyla elde edemediği sonuçları, kiralık kalemleri ve propagandistleri aracılığıyla ilerici kurum ve örgütleri bombardımana tutarak, psikolojik savaş ve ideolojik ablukayla elde etmeye çalışmaktadır.

Gerek mücadele yürüttüğümüz topraklardaki örgütlenmelerle, gerekse uluslar arası alandaki örgütlerle kurulan/kurulacak ilişkiler, “nasıl bir İHD”,

Eğer, İHD ezilenlerden yana bir tavır koyuyorsa, açıktır ki partiler ve diğer kurum veya örgütler arasında da ayrım yapmak zorundadır. Ezilenlere yakın olan, onların sorunlarının çözümüne katkı sunanlar ile ihlallere neden olan, ihlallerin yaşanmasında rol oynayan partiler ya da kurumlarla ilişkileniş tarzı aynı olamaz. Eşitlik adına farklı kulvarlardaki güçler arasındaki ayrım silikleştirilemez. Cehennemin yolunu gösteren, egemen sömürücü sınıfların kimi işçi konfederasyonu yöneticilerine söylettirdiği “toplumsal uzlaşma” melodisi de bu aynı yaklaşımda etkisini bulmaktadır.

“nasıl bir mücadele” anlayışıyla da doğrudan bağlantılıdır. Eğer, İHD ezilenlerden yana bir tavır koyuyorsa, açıktır ki partiler ve diğer kurum veya örgütler arasında da ayrım yapmak zorundadır. Ezilenlere yakın olan, onların sorunlarının çözümüne katkı sunanlar ile ihlallere neden olan, ihlallerin yaşanmasında rol oynayan partiler ya da kurumlarla ilişkileniş tarzı aynı olamaz. Eşitlik adına farklı kulvarlardaki güçler arasındaki ayrım silikleştirilemez. Cehennemin yolunu gösteren, egemen sömürücü sınıfların kimi işçi konfederasyonu yöneticilerine söylettirdiği “toplumsal uzlaşma” melodisi de bu aynı yaklaşımda etkisini bulmaktadır.

Böylesi bir “eşitlik” yaklaşımı, sömürgeci sınıfların egemenliğini kutsayan, meşru ve mutlak gören anlayışların uzanımıdır. Soruna buradan yaklaşmak, İHD’yi birlikte hareket edebileceği bağlaşıklarından da yalıtın, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinde daha aktif olmasını frenleyen, edilgen bir konuma sürüklemektedir. Zira İHD, insan hakları mücadelesinde destek bulacağı sendikalar, meslek örgütleri, diğer demokratik kitle örgütleriyle ilişkiler kurar, mümkün olduğunca bu ilişkileri belli bir sisteme oturtur. Bu örgütlerle ortak platformlar da kurabilir/kurmalıdır. Platformlardan bazılarını sıradan bir katılım sağlayabileceği gibi, bazılarını aktif katılır ve bazılarını da bizzat önderlik eder. Dünyada emperyalist tekellerin ve sermaye sınıfının gündemlerini tekleştirerek topyekün saldırılar örgütledikleri bir dönemde, mücadele cephesinde de ortaklaşmak, temel sorunlar etrafında her bir oluşumun kendi bulunduğu yerden katkı sunmasını sağlamak son derece önemlidir. İHD’nin yol alması ve dikkate değer sonuçlar elde etmesi için bu gereklidir.

İHD’deki ideolojik savrulmanın yansımalarından biri de hükümet veya devletin diğer icra kurumlarıyla sürdürülecek ilişkinin biçimidir. Ideolojik çizgi ve ona paralel politik tavrda gerekli netlik olmayınca, her somut olay karşısında tartışmalar

yapılmakta, gelgitler yaşanmaktadır. Örneğin, devletin oluşturduğu “İnsan Hakları Danışma Kurulları”nda yer alıp almamak ciddi tartışma konusu olmuştur. İHD, prensip olarak baskı ve egemenlik kurumlarıyla uzlaşma çizgisinde ilişkiler içerisinde olamaz. Çoğunlukla valilik, emniyet müdürlükleri, jandarma komutanlıkları gibi egemenlik ve baskı örgütlerinin temsilcilerinden oluşan “İnsan Hakları Danışma Kurulları”nda da yer alamaz. Bunu tartışma konusu yapmak bile abestir.

Hükümet, egemenlik aygıtı devletin icracı bir kurumu olduğundan doğallıkla ihlallerin muhatabı durumundadır. İhlallerden sorumludur. Dolayısıyla her bir alanda yaşanan sorunların, ihlallerin muhatabıdır; düzen içi demokratik kazanımlar için, üzerinde baskı yapılması gereken bir kurumdur. Hükümetle ilişkiler bu bağlamda ele alınmalıdır. Ama politik anlamda Meclis’le ilişkiler kısmen farklı olabilir. Milletvekillerinin, insan hakları ihlallerinin dile getirilmesi, hükümet üzerinde etkili olabilmeleri, harekete geçmeleri ve bu alanda çaba göstermeleri sağlanabilir. En azından bu yönde girişimler için zorlama yolunda ilişkiler süreklileştirilebilir.

İHD, kendisi gibi olan uluslararası kurumlarla da ilişkili olur, onlarla dayanışma ve eylem birliği içinde bulunabilir. Çoğu kez ortak eylem ve etkinlikler örgütlenme çalışması da yürütebilir. Ama burada da özenli olmak zorundadır. AB gibi emperyalist devletlerden kurulu oluşumlar ve bunları temsil eden örgütlenmelerle uzlaşma temelinde bir ilişkiye giremez.

Yeni emperyalist hamleler ve uluslararası sözleşmeler

İHD’de yaşanan temel sıkıntılardan biri de, hak ihlalleri bakımından sağlıklı bir yön tayini yapamama, ampirik yaklaşımlardır. İHD, doğru düzgün bir analiz yapmadan herhangi bir eylemini, yapacağı işi mutlaka bir uluslararası belgeye uydurmaya, bu baskılanma altında mücadele yürütmeye çalışmaktadır. Bu da, yürütülecek çalışmalarını kaçınılmaz olarak güdük bırakmaktadır. Oysa dünyanın bugünkü durumunda ya da her önemli uluslararası ve ulusal gelişmede ortaya çıkan tabloyu doğru okumak, zamanında müdahaleler geliştirmek, yürütülecek mücadelenin başarısı için önkoşuldur. Ulus-

lararası sözleşmelerle belgelenmiş kazanımlar, içinde geçmekte olduğumuz dönemin özellikleriyle ilişkilendirilerek mücadelenin destekleyici unsurları yapılabilir, daha ileriye taşınabilir. Kaldı ki, dünya dengelerinin altüst oluşuyla bugün kazanılmış hakların çok çok gerisinde seyrettiğimiz de bir başka gerçektir. Kazanılmış haklar, sağlanmış yasal “güvence”lerine karşın Amerikan canavarının pençeleri altında tuzlambuz olmuş durumdadır. İnsan hak ve özgürlükleri, şimdilerde onların kanlı sofralarına meze olmaktadır.

Önce insan hakları bağlamında dünyanın bugünkü tablosunu kısaca bir görelim.

1989-90 olaylarından sonra dünya yeni bir sürecin içerisine girdi. SSCB ile ABD ekseninde oluşan dengenin bozulmasıyla ortaya çıkan yeni durum, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Doğu Avrupa ve Kafkasya'da iştah kabartan yeni pazarların paylaşılması rekabeti, emperyalizmin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana sıkıntısını yaşadığı sosyalizm baskılanmasından kurtularak özüne, en acımasız barbarlığa dönüşüne vesile oldu. Diğer emperyalist güçlerle yarışta ipi açık farklı göğüsleyen ABD, hak ihlalleri yapma özgürlüğünü eline aldı. Aç kurtların saldırganlığıyla Yugoslavya'yı dilimleyerek yutan haydutlar, yeni alanlara göz diktiler. Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'un somutunda ABD'nin ininde vurulduğu 11 Eylül 2001'i takip eden süreç, bu bakımdan yeni bir dönemdir ve dünyada insan hakları bakımından karanlık bir sürece girilmiştir. ABD, bu ihlalleri işgal ettiği koca ülkeleri dünya kamuoyuna kapalı tutarak işliyor. Bu ülkeler tam bir abluka altında, CIA'nın işkence yapma özgürlüğünü sınırsızca kullandığı mekanlara dönüştürülmüştür. Buralarda yaşanan vahşetleri bütün boyutlarıyla açığa çıkarma, görme şansına da sahip değiliz. Amerikan emperyalistleri suçlarını, dünyaya meydan okuyarak ve işgal edilmiş toprakları kamuoyunun gözlemlerinden irak tutarak işliyor. Bush, 26 Kasım 2001'de Amerikan barbarlığını açıkça ilan etmiş, “artık kendimi-

İHD camiasının büyük bölümünde AB'ye karşı özellikle demokratik hak ve özgürlükler bağlamında ham hayaller beslenmektedir. Onun saldırgan ve emperyalist özü, ABD karşısındaki rekabet gücünün düşüklüğüyle şekillenen politik argümanlarının gölgesinde kalmakta ve bu, kararsızlık geçiren aydınlarımızı kendine yedekleyebilmektedir. Oysa, Yugoslavya'nın parçalanıp yutulması, Afganistan işgaline katılmaları, Birinci Körfez Savaşı'nda Irak'ın başına yağdırılan bombalar, Avrupa Birliği'nin de marifetleridir.

ze saldırmadan vuracağız” demişti. 20 Eylül 2002'de “Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesi”, bu görüşü resmileştirdi. İşte ABD'nin “insan hakları” adına geliştirdiği yeni hukuk.

Hiçbir yasa, hiçbir uluslararası hukuk, Amerikan haydutlarının yeni emperyalist hamlelerini vahşetle, zorun gücüyle yürürlüğe koymasına engel olamıyor. BM Sözleşmesi 2. maddesinin 4 no'lu bendi uluslararası ilişkilerde şiddet tehdidi ve kullanımını yasaklamıştır. Ama bunun ABD için hiçbir hükmü yoktur. ABD, bu sözleşmeyi yüzlerce, binlerce kez ihlal etti. Cenevre Savaş Sözleşmesi'ni de paçavraya çeviren ABD, “Gerektiğinde kendimize yö-

nelik bir saldırı gerçekleşmeden saldırıya geçilecek, meşru müdafaa hakkı tek başına kullanılacaktır” diyor. Dolayısıyla ABD'nin işgal saldırıları için herhangi bir devletin fiili tepkilerine gerek kalmıyor. Canavarın hedefi olmak için, O'nun dünya egemenliği politikalarına ters düşmek, itiraz etmek yetiyor. Afganistan'dan Irak'a yaşanan işgal ve yağmalama, bu devletlerden, ABD ve diğer emperyalistlere yönelik herhangi “bir saldırı gerçekleşmeden” yapılmıştır. Amaç, yine kendi ifadeleriyle “herhangi bir yabancı gücün, ABD'nin 10 yıldan beri diğer devletler karşısında açtığı büyük arayı kapatmasına izin verilmeyecektir!” olarak açıklanmıştır.

ABD, yabancı örgüt üye ve yöneticilerine suikast düzenlemeyi yasaklayan 1974 tarihli yasayı da yürürlükten kaldırdı. CIA, dünyanın her tarafında suikast yapabilecek. ABD Senatosu, suç işleyen Amerikan askerlerinin yine Batılı emperyalistlerin girişimleriyle oluşturulan Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)'nde yargılanmasını dahi kabul etmemektedir. Olası bir yargılamayı önlemek için de, söz konusu ülkeyi işgal ederek askerlerini kaçırma yetkisini icra kuruluna, yani Bush'a verme yasasını onayladı. ABD, gözaltına aldığı kişiler hakkında da hiçbir bilgi vermeden, mahkemeye çıkarmadan, avukatlarıyla dahi görüşürmeden zindanlara dolduru-

yor. “Terörist” olarak nitelediği yabancıları savaş gemilerinde, askeri garnizonlarda göstermelik yargılamalarla zindanlara koyuyor. Bu davaların belgeleri ise 10 yıla kadar kamuoyuna açıklanmayacak. Yani özü/özeti, ABD, hiçbir hukuksal kurala bağlı kalmaksızın kendi otoritesini dünyaya kabullendirme ve bütün bir yerküreyi egemenliği altına almak amacıyla zayıf ulusları ezme, dünyanın bir çok bölgesindeki zenginlikleri yutma saldırılarına devam edecektir. Bütün dünyaya dayatılan yeni dönem hukuku budur!

AB büyük biraderin izinde

Amerikan devletinin saldırganlığı, barbarlığı, diğer devletler bakımından da emsal oluşturuyor. ABD'nin her hareketi, bölgesel güçlerin saldırılarına vesile oluyor. İsrail'in, ABD'den güç olarak daha pervasızca Filistin'e, Rusya'nın Çeçenistan'a saldırısı, İspanya'nın Batasuna'yı kapatması ya da ülkemizde egemen güçlerin Kürt sorunu karşısındaki tutumu vb. bu aynı emperyalist-kapitalist saldırganlığın fütursuzluğudur.

AB devletleri de “anti-terör” yasalarıyla, göç yasasıyla, Avrupa polisi, Avrupa yargısıyla biraz daha geriden de olsa aynı süreci izlemektedir. AB, “terörizmle savaşı” tanımladığı “önlem”lerden birini, “her bir AB devleti, yıldırma, bir ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal yapılarında ciddi yapıda bir değişiklik yapma veya birden çok ülkeye, bu ülkelerin kurumlarına veya halklarına karşı bir birey veya grup tarafından işlenen kasıtlı fiillerin, kendi ulusal yasalarına uygun bir tarzda tanımlanarak, terörist suç olarak addedilip cezalandırılacağını garanti etmeye yönelik gerekli önlemleri alacaktır” diyor. Yani onlar da saldırganlıklarını “meşru”laştıracak yeni dönem politikalarına gerekçe oluşturmaktadırlar. Bu da, AB emperyalist devletlerinin büyük birader Yankee'nin izinde geliştireceği saldırgan politikalarının resmedilmesini ifade etmektedir.

İşte, “AB demokrasisi” de bu saldırganlıkla inşa edilmektedir. İHD camiasının büyük bölümünde AB'ye karşı özellikle demokratik hak ve özgürlükler bağlamında ham hayaller beslenmektedir. Onun saldırgan ve emperyalist özü, ABD karşısındaki rekabet gücünün düşüklüğüyle şekillenen politik argümanlarının gölgesinde kalmakta ve bu, kararsız-

lık geçiren aydınlarımızı kendine yedekleyebilmektedir. Oysa, Yugoslavya'nın parçalanıp yutulması, Afganistan işgaline katılmaları, Birinci Körfez Savaşı'nda Irak'ın başına yağdırılan bombalar, Avrupa Birliği'nin de marifetleridir. Hatta Yugoslavya'nın parçalanıp yağmalanmasında Almanya başı çekmektedir. Kaldı ki, İspanya'nın BASK ve Katalonya'da , Fransa'nın Korsika ve Fildişi'nde, İngiltere'nin de İrlanda'da yaptıkları bilinmiyor olamaz!

ABD'nin sınır tanımayan küstahlığı, diğer emperyalistleri ve kimi zayıf devletleri insan haklarını savunuyor gibi gösteriyor. Ne ki bugün dünyada ve Avrupa'da yaşanan baskıların merkezinde AB devletleri de vardır. Aralarındaki farklılığın esası, güncel politikada ortaya çıkan rekabet sorunudur. Çeşitli gelişmeler karşısında aldıkları pozisyon, kesinlikle kendi güçleriyle, günümüz denklemdeki güç

dengeleriyle ilgili bir durumdur.

Türkiye'nin durumu da bundan farklı değildir. Generallerin aldığı eğitim, kültür Amerikancıdır ve onlar da bizim “önleyici savaş” hakkımız vardır diyorlar. Devlet, sorunlara yaklaşımını, güvenliği ele alış biçimini değiştirmektedir. Sorunları, tıpkı Pentagonlu efendiler gibi, “etnik”, “uluslar arası terör” ve “kimyasal silah” olarak tanımlıyorlar. Güneyli Kürtler ve Kongra-Gel'le ilgili müdahale ve işgal arularını da emperyalist devletlere bu argümanlarla kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.

Artık öyle bir dünya sistemi oluşuyor ki, insan hakları, bütün bir yerkürede, aynı politik çizgi ve argümanlarla ihlal edilmektedir. Terör kavramı, sadece ezilenlerin kurtuluş mücadelelerini hedefe ya-

tırmanın bir jargonu değil, emperyalist-kapitalist devletlerin birbirleriyle ilişkilendirilmesinde ya da himayeci sömürgeciliği yerleştirmek istedikleri ülke devletleri için de kullandıkları merkez kavramdır. Öyle ki, “ya benden yanasın ya da teröristlerden yana” saldırgan ilkesi, emperyalist haydutların elinde dönemin moda sloganı haline gelmiştir.

Uluslararası yasaların hükmü

İşte bütün bu gelişmeler, ulusal ve uluslararası sözleşmelerin hükmünü de göstermektedir. İnsan hakları adına formüle edilen bütün haklar, ezilenlerin verdiği mücadelelerin ürünleri olarak emperyalist-kapitalist sistemin saldırılarını dizginleme ve mevcut sistem içerisinde özgürlükler alanını genişletme ile sınırlıdır. 1789 Fransız burjuva devrimi, haklar mücadelesinde bir dönemin doruğudur. Ekim Devrimi ve insanlığın 2. Dünya Savaşı döneminde kazandığı zaferlerin basıncıyla “haklar”da yeni bir düzey yakalanmış, kapitalist-emperyalist ülkeler dahil dünya çapında daha ileri haklar elde edilmiştir. Ama bugün sadece Ortadoğu’da, Latin Amerika’da, Orta Asya ve Balkanlar’da yoğun bir şekilde işlenen cinayetler, kısımlar ve komplolar değil, ekonomik ve sosyal alandaki hak ve özgürlükler de estirilen saldırı dalgasıyla bir bir gasp edilmektedir. Eğitim, sağlık, serbest yerleşim ve ikamet hakkı, iş ve sosyal yaşama dair “Evrensel Bildirge”de yer alan haklar neoliberal saldırı programıyla kökünden tırpanlanıyor. Keza, kapalı kapılar ardında görüşmeleri sürdürülen GATS projesi kapsamında, dünya çapında komple bir saldırı dalgası da devreye sokulmuş bulunmaktadır.

Özetle, emperyalistlerin de kabullenmek zorunda kaldıkları “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”nden bugün geriye ne kaldığı da gerçek bir sorudur. Bu, insan hakları mücadelesinde yeni bir çatışma menziline girildiğini de göstermektedir. İHD

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşan ve o günün koşullarında emperyalist burjuvazi ile ezilenler arasında yapılmış bir sözleşmedir. Bu sözleşme, kapitalist sistem sınırları dahilinde güçler dengesi üzerinde şekillenmiş geçici bir sözleşmedir, ilelebet bağlı kalmamızı gerektirmemektedir. Nitekim emperyalistler, koşullar kendi lehine döndüğünde sözleşmenin hiçbir maddesine uymak zorunda olmadıklarını göstermişlerdir. Dolayısıyla Evrensel Sözleşme’de de yer alan “mülkiyet hakkı”, bizim bakımımızdan neden bağlayıcı olsun? Bu, ezilenlerin burjuvaziye verdiği bir taviz değil mi?

ancak buna göre konumlanabilirse, süreçte rolünü oynayarak başarılı olabilir. Ancak insan hakları mücadelesinin her ülkede kendine özgün bir gelişim çizgisinin olduğunun da akılda tutulması gerekir.

İnsan hakları mücadelesinde kuşkusuz Batı’dan öğreneceklerimiz var. İnsan hakları mücadelesinin evrensel karakteri de her türlü kuşkunun ötesindedir. Fakat bunlar, insan hakları mücadelesinin gelişiminin yarattığı kurum ve anlayışların, ülkeden ülkeye farklılıklar gösterdiği gerçeğinin üzerini örtmemelidir. Örneğin, bu bakımdan ABD ile Avrupa’da durum hayli farklıdır, Türkiye ve Kuzey Kürdistan’da ise her ikisinden daha da farklı. Biz, ABD ya da AB’deki kurumlara öykünmek için bir neden göremiyoruz. Bilakis, Türkiye ve Kuzey Kürdistan’da yürü-

tüle gelen insan hakları mücadelesi, kendine özgü bir gelişme çizgisi, anlayış ve değerler yaratmıştır. Bizde insan hakları mücadelesi itilimini yasalarda tanımlanmış haklardan, hukuktan vb. değil, dolaysız (ya da dolaylı) biçimde bu mücadeleyi yürüten insanlarımızın özverisinden, zindanlardaki direnişlerin, zindan kapılarındaki direnişlerin gücünden, haklı ve meşru oluşundan almıştır. Bizde insan hakları anlayışı da örgütü de egemenlerin terör rejimine rağmen sokakta kurulmuştur. Burada, Türkiye ve Kuzey Kürdistan’ın insan hakları mücadelesinde bölgede bir merkez olarak öne çıkabileceğini ve çıkması gerektiğinin altını çizmek istiyoruz. Bu anlamda İHD’nin yönünü, Batı’ya değil Doğuya, daha doğrusu, Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanlara çevirmesinin gerekliliğini vurgulamak istiyoruz. İHD kendini Filistin’deki siyonist zulmü, Afganistan ve Irak’taki emperyalist işgalin ve işbirlikçi rejimlerin suçlarını, keza Rusya Federasyonu’nun Çeçenistan başta olmak üzere Kafkaslardaki suçlarını açığa çıkartmak, dünya halklarına sergileme ve müdahil olma bakış açısıyla böyle bir yönelime girmeli ve kendini sorumlu görmelidir.

Bölge, insan hakları ihlalleri bakımından merkezdedir. Gelişmeler, Türkiye’de insan hakları mücadelesinin yüzünü AB’ye değil, Ortadoğu’ya dönmesi gerektiğini apaçık işaret etmektedir. İnsan hakları mücadelesinin enternasyonal boyutunun günümüzdeki anlamı, İHD’nin merkezinde yer aldığı bir Ortadoğu insan hakları örgütleri birliğinin oluşturulması ve ortak hedeflerle bölgede etkili bir rol üstlenmesidir.

Her türlü savaşa karşı olmak!

İHD yöneticileri “eşit mesafeli duruş” adına her türlü savaşa ve şiddete karşı olduklarını göğüslerini gere gere her fırsatta dile getiriyorlar. Bunun anlamı nedir? Biz neden her türlü savaşa ve şiddete karşı olalım? Hukuki eşitlik palavrası bile başlı başına acımasız bir işkence değil midir? Kitlelerin bilincinde böyle bir yargı oluşturmak bir yanılsamadan, aldatmacadan öte ne işe yarar? Biçimsel, palavradan eşitlikten neden yana olalım? Bunu neden savunalım? Örneklemediğimiz gibi, ABD’nin dünyayı kasıp kavuran saldırganlığına karşı halkların yürüttüğü savaşa karşı olabilir miyiz?

Elbette Amerikalı emekçi çocuklarının da emperyalist tekellerin petrol çıkarları için Ortadoğu’da kurban edilmesine sevinmiyoruz. Bunun için en başta Amerikan halkının ayağa kalkması ve dünyanın bir çok bölgesinden tepkilerin örgütlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Ama, bu tepkilerin Iraklı ya da Filistinli direnişçilere değil, işgalci haydutlara yöneltilmesi gerektiği de açık değil midir? Irak’ta, Filistin’de direnişçilerin örgütlediği şiddet, ezilen ulusun, işgal altındaki topraklarda yaşayan halkın savunma savaşıdır, haklı savaştır. Nefsi müdafaa, öz savunmadır. Irak halkının yürüttüğü haklı savaş karşısındaki tutumumuz da onu desteklemek temelinde olmak zorundadır. Aksi durumda “ezilenden yana taraf olma”nın bir esprisi kalır mı?

Ayrıca iyice bilelim ki, hak taleplerinin en şiddetli anları, şiddetin daha doğrudan devreye girdiği devrim anlarıdır. İnsan hak ve özgürlüklerinin en belirgin kazanımları da devrimlerle gelmiştir. 1688 İngiliz devrimi, hemen bir yıl sonrasında 13 maddelik İngiliz İnsan Hakları Bildirisi’nin yayınlanması sağlamıştır. 1776 Amerikan devrimi, 16 mad-

delik Virginia İnsan Hakları Bildirisi’ni çıkarmıştır. 1789 Fransız devrimi, 10 maddelik Fransız İnsan Hakları Bildirisi’nin çerçevesini çizmiştir. 1917 Ekim Devrimi, insanlığın yepyeni bir çağa adım atmasının kilometre taşı olmuştur. Saldırgan emperyalist haydut Nazi Almanya’sının yenilgisi ve Sovyetler Birliği’nin zaferiyle sonuçlanan İkinci Dünya Savaşı’nın ardından, 30 maddeden oluşan 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ortaya çıkmıştır.

Bütün bu haklı savaşlar, ya da emperyalist savaş çığırkanlarını yenilgiye uğratan emekçilerin sosyalizm savaşından hangisine karşı çıkıyorsunuz? Ortaya çıkan kazanımların hangisine itirazınız var. Günümüzde ezilenlerin başvurmak zorunda kaldığı şiddetin, karşı çıkılmayı gerektiren özelliği ne olabilir? Savaşı ve şiddeti savunmanın karşılığında bedel ödeme kaygısı mı acaba?

Bir devletin burjuva da olsa kendini savunma hakkı vardır. Toplumsal sınıf hareketleri, ulusal kurtuluş hareketleri ya da devrimcilerin de savunma hakkı vardır. Bu hak, zorbalığa, baskıya karşı savunma amaçlı şiddet de içerir. “Direnme hakkı”nın içeriği de ancak bu şekilde doldurulabilir. Başka türlü, direnme hakkı, içi boş, laf olsun diye söylenmiş olmaktan öteye geçemez. Ezilenler, tarih boyunca temel haklarını elde edebilmek için şiddete başvurmak zorunda kalmışlardır. İHD, bu gerçeklerden yola çıkarak meşru şiddet hakkını savunmak zorundadır. Amerikan burjuvazisi, 1776 tarihli “bağımsızlık bildirisi”nde, halkın çıkarlarıyla çelişen eski hükümetin zor kullanılarak yıkılmasının, bütün halklar için sadece bir hak değil, zorunlu bir görev olduğunu da ilan etmişti. İHD, 18. yüzyıl burjuvazisinin formüle ettiği bu fikirlerin ve mücadele perspektifinin gerisine düşemez/düşmemelidir.

Mülkiyet hakkı kutsal mı?

Durmadan emperyalist işgal ve yağma savaşları yaşıyor. Binlerce, on binlerce insan katlediliyor. Çocuklar açlıktan, ilaçsızlıktan ölüyor. Bilim ve teknoloji bir avuç emperyalist tekelci haydudun elinde katliamlarda kullanılıyor, doğaya ve çevreye onarılmaz zararlar veriyor. Ve bütün bunlar, elbette ki kapitalizmin eseridir. Kapitalizmden kurtulmaktan, sömürüden kurtulmaktan söz etmiyor bildirgeler. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne de konulan "mülkiyet hakkı"nı aşacak bir görüş açısına sahip olunmadan, mülkiyetin yarattığı sınıf farklılığından doğan hak ihlallerinin ortadan kaldırılması sağlanamaz. Ulusal, cinsel, sınıfsal ayrıma hayır diyorsak, bunun en yalın anlamı, bu ayrımların ortadan kalkması, kaldırılması mücadelesini yürütmektir. Örneğin, Evrensel Bildirge'de yer alan "çalışma hakkı"! Bu "hak", daha Haziran 1848'de Fransa'da devrim günlerinde ele alınan ilk anayasa taslağında yer alıyor. Bu nasıl bir taleptir? Bu talebin arkasında sermayenin egemenliği, burjuva iktidarının kanıksanmışlığı vardır. Bu talebin arkasında, sermaye sınıfının üretim araçlarına sahip olması ve işçi sınıfının ücretli köleliğini kabulü vardır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşan ve o günün koşullarında emperyalist burjuvazi ile ezilenler arasında yapılmış bir sözleşmedir. Bu sözleşme, kapitalist sistem sınırları dahilinde güçler dengesi üzerinde şekillenmiş geçici bir sözleşmedir, ilelebet bağlı kalmamızı gerektirmemektedir. Nitekim emperyalistler, koşullar kendi lehine döndüğünde sözleşmenin hiçbir maddesine uymak zorunda olmadıklarını göstermişlerdir. Dolayısıyla Evrensel Sözleşme'de de yer alan "mülkiyet hakkı", bizim bakımımızdan neden bağlayıcı olsun? Bu, ezilenlerin burjuvaziye verdiği bir taviz değil mi? Ve burjuvazi, kendi mülkiyetini güvencelemek amacıyla, bu "hakkı" bütün sözleşme ve anayasaların temel kriteri haline getiriyor mu? Öyleyse neden biz, anlaşmaların özelliklerinde emperyalistler tarafından bozulduğu koşullarda dahi hak ihlallerinin de ana kaynağı olan özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasını savunmayalım?

Mülkiyetin korunması ve kutsanması, İnsan ve Yurttaş Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de yer almıştır. "Mülkiyet hakkı", 1689 İngiliz İnsan Hakları Bildirisi'yle başlayan bütün bu içerikteki bildirgelerin ve bütün cumhuriyet anayasalarının vazgeçilmez kriteri olarak dokunulmazlık zırhını bütün bir tarih boyunca korumuştur. Burjuva mülkiyet öyle-

sine kutsanmıştır ki, dönemin Fransa'sında burjuva devrimin öncüleri kapitalist özel mülkiyeti savunmuşlardır. Robespierre, Rousseau, Saint-Junt özel mülkiyeti kaldırmayı değil, sınırlandırmayı savunmuşlardır. "Yurtseverlerin mülkiyeti kutsaldır" diyen Saint-Just, silahlı mücadeleyi de savunan biri olarak, silahlı savaşım vermek, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi yürütmek için de mülkiyete ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Oysa bugün artık, burjuva kapitalist sınıf ve kapitalist sömürü olmadan da insanlık yaşamını sürdürebilir. İnsanın kendi kendine yabancılaşması yok edilebilir. İnsan hakları bildirgelerinin yayımlandığı günden bugüne dünya değişti deniyor. Evet öyle! Ama nereye doğru? 'Özgürlük, eşitlik, adalet' şiarı atıldığı zaman kentlerden gelişen orta sınıf, feodal sistemin yıkılmasında devrimci bir konumdaydı. Bugün bu sınıf, insanlığın geleceği ve kurtuluşu önünde başlıca engel durumundadır. Sınıf ayrımı yabancılaşmadan çıkmıştır; devlet ortaya çıkmış, insanı yabancılaştırmıştır. Doğanın, çevrenin tahribatıyla yabancılaşmıştır. Özel mülkiyete dayalı kapitalist sistem ortadan kaldırılmadıkça yabancılaşma ve tahribat ortadan kaldırılamaz, insanlığın kurtuluşu sağlanamaz. İnsanlık, en acımasız saldırılara uğramaya devam eder. Özel mülkiyete dayalı kapitalist toplum düzenini, egemen güçler, ezilenler karşısında nasıl savunacaklardır; hangi yöntemlerle? Açık ki militarist yöntemlerle, polis ve askeri güçle ve zorla. Egemenlik araçlarını elinde biriktirmiş, dünyayı kasıp kavuran bu kamburdan insanlık kurtulabilir. İnsan hakları mücadelesinin ilerlemesinde yeni dönem açılımı da buradan yapılabilir.

Uluslararası sözleşmeler, en ilerileri dahil, asla sistemlerin dışına çıkmış değildir. Örneğin, son süreçte, AB ile ilişkili olarak da en çok sözü edilen sözleşmelerden Kopenhag Kriterleri; siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatı diye üç başlık altında toplanmıştır. Ekonomik kriterlerin çerçevesi, "işleyen bir pazar ekonomisinin varlığının yanı sıra, Birlik içindeki piyasa güçleri ve rekabet baskısına karşı koyma kapasitesine sahip olunması" olarak çizilmektedir. 22 Haziran 1993'te Kopenhag Zirvesi'nde Doğu Avrupa'ya genişlemenin kabulü ekserinde geliştirilen bu kriterlerin amacı belli. Kriterler, "yeni dünya düzeni" çerçevesinde hazırlanmıştır. "İşleyen bir pazar ekonomisi", haliyle bugün dünyaya dayatılan neoliberal politikaların egemenliği ve dolayısıyla yaşanan örgütsüzleştirme, işçi ki-

yımı, yoksulluk ve sosyal güvencesizlik saldırılarının hüküm sürmesi demektir. Mevzuatta geçen “rekabet baskısına karşı koyma kapasitesi” de, aday üye ülkeler veya Türkiye için sermaye oligarşisinin büyüme trendini yükseltmesi, emek güçlerinin sömürülmesi kapasitesini genişletmek talimatı anlamına gelmektedir.

Olumlu gibi yansıtılan “politik kriterler” bölümünde de dikkate değer bir şey yoktur. Yokohama Bildirgesi’ne de bakalım. Bildirgenin içeriği ne? Dünyayı yakıp yıkan ABD, 50 küsur yıldır Filistin halkını kıyımdan geçiren İsrail ve diğer emperyalist saldırgan devletlerle; herhangi bir birey veya “güç odağı”nın ihlalleri aynı düzeyde tutulmaktadır. Bildirge, bunları aynılaştırıyor ve esasında devletlerin işlediği cinayetleri, insan hakları suçlarını basitleştiren, sıradanlaştıran bir tutum geliştiriyor. Bunlar, ideolojisizleştirme veya “tarihin sonu” gibi kavramlarda ifade bulan muhalif mücadeleciler için ideolojik teslim alma, silahsızlandırma saldırıdır.

Bütün diğer sözleşmelerin de bunlardan farkı yok. Ama elbette ki bir yanlışlığa düşülmemelidir. Yasalarda da yer alan kimi kazanımlara burun bükmemeli, küçümseyen bir yaklaşım içerisinde olmamalıyız. Emekçi sınıfların sınıf kavgaları, halkların

özgürlük mücadeleleriyle elde ettikleri kazanımları savunmalı, onları değerlendirmeli ve ama bu kazanımların çizdiği sınırlara hapsolup durmamalı, şükretmemeliyiz.

Tartışma konusu yapılan sorunlardan biri de İHD’nin bir uzman örgütü mü, yoksa bir kitle örgütü mü vb. olacaktır. Eğer bu mücadele, bulunulan yerden ileriye taşınacak ve bazı sonuçların alınmasında rol oynayacaksa -ki buna kimsenin itirazı olmaz- uzmanlaşma, entelektüel bilgi ve kitle gücü birlikte düşünülmelidir. Bunların biri diğerinin karşısına konulamaz. Entelektüel bilginin gücünü sürece katmak, aydınları bu mücadelede harekete geçirmek ya da doğrudan bu mücadelenin öznelerinden biri haline getirmek, raporlar hazırlamak ve bunu kuvvet olma mücadelesinin hizmetine sunmak, kitle gücünü seferber ederek iktidar güçleri üzerinde baskıda bulunmak, İHD’nin yapması gerektir. Tabi ki ele alınan sorunlara bağlı veya çeşitli durumlarda bunlardan biri öne çıkabilir. Bazen de bütün noktalardan yüklenme yapılabilir. Statik hareket edilemez. Sonuçta, İHD, fiili-meşru hattan yürüyen, entelektüel birikimi değerlendiren, kitle gücüne dayanan bir çizgiyi esas alarak ilerleyebilir ve insan hakları alanında mütevazı katkılarda bulunabilir. ■

sanat
ve hayat

Aydınlar Tartışması Başlıyor

Birinci Dosya:
Türkiye'nin Yaşayan Aydınları

Gerger, “Burjuva milliyetçiliğiyle değil, antikapitalist sosyalist yurtseverlikle emperyalizme gerçekten karşı çıkılabilir, bu devrimci bir karşı çıkıştır elbette” diyen bir yazar. Bu, söyledikleriyle yaptıkları uyuşan, zihni gövdesini sürükleyen, toplumsal yükümlülüğü ile kuramsal becerilerini barıştırmış aydının beyanıdır. Demek oluyor ki, kitap da, yazar da aynı dilden konuşmaktadır.

Haluk Gerger ve Kan Tadı/ Cem Aksoy

Sosyalist hareket, işçi sınıfının organik aydınlarını yetiştirme mücadelesinde, yalnız Türkiye'nin değil, dünyanın da yaşayan en dikkate değer aydın figürlerinden biri olarak 'Beşikçi fenomeni'nden mutlaka yararlanacaktır. Bu onurlu ve saygın aydınımızın dramatik savruluşu dikkatli bir analize konu edildiği gibi, yanlışlarını gidermesini umut etmek de içtenlikli bir beklenti olacaktır.

İsmail Beşikçi ve Son Mektuplar/ Hasan Polat

Türkali mesajı tipleri aracılığıyla vermek peşindedir. Ama “benim romanlarımı okuyanlar 70-80 yılın siyasal olaylarını görür” dediğinde estetik eleştiriden çok, politik eleştiride bulunmaya kıskırtır bizi. Türkiye’de romanın politik ve tarihsel olayların öğrenildiği araç olması okuyucu açısından da, yazar açısından da bir kolaycılık yaratmaktadır.

Vedat Türkali ve Kayıp Romanlar/ Kutsiye Bozoklar

“Ben çocukların akıllarına, temiz, yıpranmamış yüreklerine güveniyorum” diyor Yaşar Kemal usta işi romanında. Ben, Yaşar Kemal’in torunu yaşıyorum. Yüreğim onun güvendiği çocuklarınkı kadar temiz mi bilemiyorum. Ama benim çocuk aklım, Abdi Ağa ile Kazım Taşkent arasında, Yapı Kredi Yayınları'nın misyonu ile Lozan gereğince imzalanan Mübadele Kanunu arasında bir fark göremiyor.

Yaşar Kemal ve Tanyeri Horozları / Osman Özarlan

Bozoklar verimli, üretken bir devrimci aydın. Türk aydın geleneğinde tembelliğin ne denli yaygın olduğu düşünülürse, bu vasfın önemi, iyiden iyiye belirginleşecektir. Zihin açan umutlu üslubuyla, bağırmayan ama şiddetli eleştiri içeren sevgisiyle soruyor, buluyor ve bundan duyduğu hazı ortakça paylaşıyor.

Kutsiye Bozoklar ve Küreselleşme / Sami Özbil

A. Öcalan'ın idealist tarih felsefesi üzerine

– İhsan Gönül –

A. Öcalan, “Sümer Rahip Devletinden, Halk Cumhuriyetine doğru” ve “Atina Savunması” adlı savunma (tezler) kitaplarından sonra bu kez de “Bir Halkı Savunmak” adıyla, felsefi-ideolojik-politik argümanlarını bir araya getirip kitaplaştırdı. Önceki kitapların genel dokusu korunmakla birlikte, bu son çalışmada sivil toplumcu ve ekolojist vurgular daha fazla belirginleşmiş ve dolayısıyla evrimci perspektif de aynı ölçüde derinleşmiştir. Yine aynı paralellikte, Marksizm ve tarihi materyalist analizi ile arasındaki mesafenin daha da büyüdüğünü söylemek mümkün. Öcalan, yine bizleri tarih, felsefe, politika, bilim vs. birçok alanda “engin donanımı” ile karşı karşıya getirirken; elbette tüm bu alanlar arasında mantıksal bir izlek, sıralanım oluşturuyor. Politik tezler, teorik-felsefi bu arka plana, bir tarih anlayışına dayandırılıyor. Buna bir itirazımız olamaz, ama bu durumda biz de bu arka planı, tezlerin omurgasını oluşturan tarihsel olgu ve kategorilerin, idealist tarih sunumuyla nasıl canına okunduğunu göstermek istiyoruz her şeyden önce.

Devlet, iktidar, zor/zorunluluk, sınıf vb. tarihsel olgular, A. Öcalan'ın tarih anlayışında hedef tahta-

sının merkezinde yer alır. Teorik donanımının bütün “ağır” silahları daha çok burayı döver ve söz konusu olgular bu merkezde durdukça, Öcalan'ın salvo “atışlarından” Marksizm de payını alır. Fakat biz bunu doğal karşılıyoruz. Çünkü tarihe idealist gözlemlerle bakan ve tarihi bu doğrultuda yeniden “yazmaya” kalkışanların tümü için, tarihsel materyalizmin aydınlatığı tarihsel gerçekliklerin inatçılığını ‘bertaraf’ etmeleri zorunluluktur. Bu beyhude çabaya Öcalan da girişiyor, hem de geçmişte Marksizmin bu ve benzeri söylemlerini olumladığı için şu anda duyduğu pişmanlığın sürüklediği “kararlılıkla”! Öyle ya, Leninizm nasıl ki “iktidarın çok kodlu şifresini” çözemediyse, bir bütün olarak Marksizm de “tarihin çok kodlu şifresini” çözemediği, bunu başarmak Öcalan'a nasip olacak!..

“Devleti, sınıfları ve zor'u toplumsal gelişmenin, ilerlemenin kaçınılmaz evreleri olarak görmek... tarihi kendiliğinden tahakküm güçlerine hediye etmektedir... Marksizmin, kapitalizmi ve ondan önceki sınıflı toplum biçimlerini “tarihin zorunlu ilerleme hattı” olarak ilan etmesi, farkında olmayarak inançları ve hilafına, karşısında çok savaştığı ka-

pitalizme en büyük katkısı olmuştur... Tarihsel toplum sistemlerini zorunlu yasaların sonucundan ziyade dönemlerin ideolojik, politik ve ahlaki duruşların mücadele tarzıyla bağlantılandırmak daha özümleyici bir yaklaşımdır.” (Öcalan)

Marksizm, “tarihin zorunlu ilerleme hattı”nın varlığını açıklar, bu doğrudur. Bu gerçekliğin yadsınmasına karşı söyleyeceklerimiz var fakat böyle bir tarih anlayışının kapitalizme katkı sunduğunu iddia etmek, yani Öcalan’ın bu ikinci varsayımı gülünçtür. Her şeyden önce tarihsel materyalizm, Marks ve Engels tarafından, kapitalizmin olgunlaşmasının eşliğinde oluşturulan bir tarih yöntem bilimidir. Eğer “tarihin zorunlu ilerleme hattı”na dair bu “kehanet” ilk sınıflı toplumun şafağında söylenmiş olsaydı (!) -gülünç olmasının nedeni işte burada-, Öcalan’a hak verilebilirdik. Oysa Marksizm bunu, kendi varlık koşullarının da ancak oluştuğu son sınıflı toplum, kapitalizmin, üretim ilişkilerini dünya coğrafyasına çok önemli oranda yaydığı, hakim kıldığı bir tarihsel kesitte ortaya koyuyor. Öte yandan Öcalan, “Marksizmin ‘komünizme zorunlu gidiş’ inancının kökleri de aslında bu dogmatik düşünce tarzına dayanır” derken, Marksizmin, değil “kapitalizme katkı” sunduğunu, mezara götürecek çelişkileri bağrında taşıdığı için tüm tarihsel kesit içerisinde ona (kapitalizme) sınırlı bir rol biçtiğini teyit etmiş oluyor. Tabii bir şartla: bize, Marksizmin bu yönlü tespitlerinin dogmatik olmadığını ortaya koyma olanağını da tanıyarak. Ayrıca geçerken belirtelim, “tarihin zorunlu ilerleme hattı”nın reddi esasen kapitalizme katkıdır, bu da bizim iddiamız. Buna rağmen bu reddedişi öyle büyük bir ürküntüyle karşılamıyoruz, çünkü gerçekler inatçıdır, binlerce yıl olduğu gibi... Biz yine de acele etmeyelim ve Öcalan’ın parlak tarih çözümlerine kulak verelim;

“Ataerki ilişkilerin güç kazanmasına bir zorunluluk gözüyle bakılamaz... Bu gelişme, bir kader ve ilerlemenin zorunlu koşulu olması şurada kalsın, tam bir sapma halidir.” Köleci toplum formasyonunu sapma olarak niteleyen Öcalan’ın feodalite ve kapitalizme ilişkin yargıları da farklı değildir. Roma köleciliğini yıkıma götüren “barbarları” ve içeriden manasını kastederek şöyle der: “Bunlar sonuna kadar komünal ve demokratik güçlerdi. Fakat şefleri onları iktidar kalıntılarıyla aldattı. Geliştirilebilecek bir demokratik Avrupa yerine, feodal despot devlet ve devletçiklere dayalı bir Avrupa’ya götürdüler.” Gelin bir an için Öcalan’a hak verelim, bakın neler oluyor: O şeflere, tüm tarihin seyrini değiştirdikle-

ri, onu yolundan “saptırdıkları” için öyle büyük bir öfke duyuyoruz ki, ifadesi zor! Ama bir de “masum” bir soru(n) çıkıyor ortaya: Bu şefleri kim aldattı?... Bu arada yeri gelmişken küçük bir parantez açalım. Gerçekten de, barbar olarak adlandırılan Slav ve Alman topluluklar, köleci toplum biçimini yaşamadan ilkel toplum formasyonundan, direkt feodalizme geçmişlerdir.

“Kapitalizmin zaferi bir kader olmayabilirdi” (Öcalan). Okur, eğer Öcalan’a göre “kader” olmayanın sadece köleci, feodal ve kapitalist toplum (üretim) biçimleri olduğunu sanıyorsa yanılıyor. Biraz daha sabır: “... baskı, zor aracı olarak devlet ne zorunlu bir ilerleme aracı, ne de zorunlu bir kötülük-tür. Baştan beri bela, gereksiz, hiç zorunlu olmayan, giderek tam bir soyguncu çeteye dönüşen bir araçtır.” Yani bütün tarih aslında bir tür sapmadır(!) Şüphesiz eğer biz de tarihi kendi kurgularımızla açıklasaydık, sömürgeci, sınıflı tüm toplum biçimlerini, devlet gibi “bela, gereksiz” tüm kurumları, hatta artı-ürüne kendi çıkarları için ilk el koyanı, ilk zulüm edeni vs. yeryüzündeki “doğal-ana toplumu” yolundan saptırdıkları için lanetleyip görevimizi ifa edebilirdik. Engels, “Kölelik ve ona benzer başka şeylere karşı genel formüllerle savaşa girmek ve böylesine bir alçaklık üzerine yüksek bir ahlak öfkesi yağdırmak pek para etmez” der. Öcalan’ın “tarihin zorunlu ilerleme hattı”na karşı donkişotvari savaşıyla ilgili daha pek çok örnek verebiliriz, fakat gerek yok. Şimdi kurgular dünyasından gerçekler dünyasına ayak basalım. Tarihin gerçek seyrini belirleyen olgulara ve bunların niteliğine göz atalım.

Tarih boyunca insanlığın yaşadığı tüm ekonomik toplum formlarının devindiricisi üretici güçlerin (insan, iş araçları) sürekli gelişimi ve buna bağlı olarak üretimin sürekli büyümesi, nesnel olgular olarak bilimsel (materyalist) tarih analizinin anahtarıdır. Toplum biçimlerini oluşturup şekillendiren ve son kertede gelişimlerinin önünde engel oldukları için mevcut üretim (mülkiyet) ilişkilerini yerle bir eden çelişkileri yaratan da bu nesnel sürekli ileri atılımın kendisi olmuştur. Başta üretim ilişkileri (sosyo-ekonomik ilişkiler) olmak üzere toplumların bağrında yaşanan tüm temel ilişki ve süreçler bu gerçekliğin ürünüdür. Bu bakımdan üretim ilişkileri de neseldir. Marks bunu, “Hayatlarının sosyal üretiminde insanlar, belli zorunlu, iradelerinden bağımsız ilişkilere, maddi üretici güçlerin belli bir basamağına tekabül eden üretim ilişkilerine girer-

ler” biçiminde ifade eder. İradî kalkışmalar ise aynı nesnel gerçekliğin sınırları çerçevesinde kaldığı ve objektif olarak dikkate aldığı sürece- çünkü tarihsel materyalizm ilk olarak bu nesnellığı bilince çıkarabilmiştir-anlam kazanabilmiştir. (Köle ayaklanmaları, İsa'nın çıkışı ya da burjuva devrimleri gibi) Üretici güçler devindirici unsur olmakla birlikte, üretim ilişkilerinin, her zaman pasif, sürüklenen olmadığını da belirtelim. Diyalektik ilişki çerçevesinde üretim ilişkileri de üretici güçleri belli durumlarda -ki esas olarak eski toplumu yıkan çelişkilerin çözümü üzerinde yükselen yeni toplum formasyonunun yükseliş aşamasını koşullayan da budur- geliştirirler ve yeni toplum biçimini perçinlerler. Fakat üretim ilişkileri üretici güçlerin seviyesine denk düşmediği, yani çelişkiye düştüğü ve gelişmesine ket vurduğu andan itibaren o ekonomik toplum biçimi çökmeye, yerini üretici güçlerin seviyesine uygun yeni bir üretim biçimine bırakmaya mahkumdur. İşte bu en genel ekonomik yasa, “zorunlu uygunluk yasası”nın işleyiş mantığıdır. İnsanlık tarihi, bu yasanın işleyişiyle, yani uyumsuzlukla büyüyen çelişkilerin devrimci çözümü sayesinde ilkel komünal toplumdan sonra sırasıyla köleci, feodal, kapitalist ve (komünist toplumun ilk evresi olan) sosyalist üretim biçimlerini tanımıştır. Buradaki sıralamayı özellikle vurgulamak isteriz. Çünkü, birincisi her üretim biçimi öncekinden daha ileri bir formu ifade eder. Bu ise, tarihin akışındaki mantıki sıralamayı, dolayısıyla meşruluğu tanıtır. İkincisi, böyle bir sıralama, soruna, yöntem bakımından dünya tarihi ölçeğinde, yani tekil, parçalı değil, bütünlüklü yaklaşmanın zorunluluğunu gösterir. Bir başka deyişle, herhangi bir tarihi topluluğun, ülkenin herhangi bir üretim tarzını yaşamaması, o üretim tarzının tarihsel zorunluluğunu ortadan kaldırmış olmaz. Hatta hiçbir ülke ya da halk, topluluk bu üretim biçimlerini tek tek yaşamamıştır ama gelişiminin belirli bir aşamasında -komünist toplum hariç- her üretim tarzı kendi hakimiyetini kurmuştur. Komünist toplum (üretim)

Devlet, iktidar, zor/zorunluluk, sınıf vb. tarihsel olgular, A. Öcalan'ın tarih anlayışında hedef tahtasının merkezinde yer alır. Teorik donanımının bütün “ağır” silahları daha çok burayı döver ve söz konusu olgular bu merkezde durdukça, Öcalan'ın salvo “atışlarından” Marksizm de payını alır. Fakat biz bunu doğal karşılıyoruz. Çünkü tarihe idealist gözlüklerle bakan ve tarihi bu doğrultuda yeniden “yazmaya” kalkışanların tümü için, tarihsel materyalizmin aydınlattığı tarihsel gerçekliklerin inatçılığını 'bertaraf' etmeleri zorunluluktur.

biçimi ise insanlık tarihinin gündemine henüz girmiştir. Öcalan her ne kadar “dogmatik düşünce tarzı” olarak nitelense de, evet; insanlığın, tarihin yüzü komünist topluma dönüktür. “Sosyalizm artık şu ya da bu dahinin rasgele bir buluşu olarak değil, ama tarih tarafından oluşturulan iki sınıfın, proletarya ile burjuvazinin savaşlarının zorunlu ürünü”dür. (Engels) Bugün sosyalizmin geçici bir yenilgi yaşamış olması bu sonucu değiştirmez, tıpkı Spartaküs'ün çarmıha gerilmesinin köleci toplumun çöküşünü engelleyememesi gibi. Özetle zorunlu uygunluk yasası, insanlık tarihinin, üretim tarzlarının ya-

pıcısı olan, nesnel ekonomik bir yasadır. Değiştirilemez, ancak tanınabilir. Sosyalizm, üretim ilişkilerini, bu yasayı kavrayıp hesaba kattığı için, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine dayandığı için, sürekli olarak üretici güçlerin önünü açacak bir şekilde düzenleme olanağına, bütün bir toplumsal sistem olarak bu nesnel yasadaki yararlanma olanağına sahiptir. Bu yüzden sosyalizmde, üretici güçlerle, üretim ilişkileri arasında antagonist (uzlaşmaz) çelişkilere rastlanılmaz, zorunlu uygunluk yasası bozulmaz.

İlkel komünal toplumun bağrında, üretici güçlerin gelişmesindeki nitel sıçrama (madenlerin bulunması gibi), bireysel ekonomiyi ve mülkiyeti (oradan da özel mülkiyeti) yaratmış ve aynı zamanda emek üretkenliğini artırarak ucuz köle emeğini çekici kılmışsa, bu gelişme de nasıl ki insanların iradesinden bağımsız olarak (hem köle, hem de köle sahibi açısından), köleci üretim biçimini doğurmuşsa, sonraki toplum sistemleri de aynı nesnel faktörlerin itilimiyle tarih sahnesine çıkmışlardır. Yoksa herhangi bir kişi, grup ya da tabakanın sosyal projesi olduğu için değil. Aslında Öcalan da kapitalizm için -kendi mantık silsilesi içinde eklektizme düşse de- “Hiçbir önemli düşünürün tasarımı olarak oluşmamıştır” derken tam da bu gerçeği anlatmış oluyor. Altını bir kez daha çizelim: Şu ya da bu düzeyde etki eden tüm öğelere rağmen tarihin

bu akışı son kertede nesnel- dir. Sıralama içerisinde bir sonraki (her) topluma Marksizmin atfettiği -ve Öcalan'ın reddettiği- "ilericilik", anlamını asıl olarak üretici güçlerin gelişmişlik düzeyinden alır. Bu bakımdan yine Öcalan'ın iddiasının aksine, köleci toplum, ilkel komünal toplumdan ileridir ve tarihsel meşruiyeti daha fazladır. Engels, Anti Dühring de bunu vurguladıktan sonra ekler, "...eğer bay Dühring, helenizme ve kölelik üzerine, kurulu olduğu için burun kıvrırrsa, Yunanlıları, buhar makineleri ve elektrikli telgrafları olmaksızın kınamakta haklı olacağı denli haklı olur." Biz de öyle sanıyoruz ki, köleci topluma ilişkin yargılarında Öcalan da ancak Dühring'in "haklı olacağı denli haklı olur"!

"İlerilik" meselesi, esasen kapitalizm değerlendirmesinde de Öcalan'da paradoksal halini sürdürür. "Marks ve Engels Komünist Manifesto'da... biraz da şaşkınlık. Kapitalizme devrimci bir rol atfedilirken bile yıkıcılığını, insafsızlığını, bir an önce aşılması gerektiğini ısrarla belirtirler." diyor Öcalan, ama anlaşılacak "şaşkın" olan kendisi. Üretici güçlere pranga vuran feodalizmi tarihin müzesine gönderen kapitalizm elbette devrimciydi, ilericiydi. Bu devrimci niteliği olumsuzlamak için yıkıcılık, insafsızlık gibi kavramları kullanan Öcalan, tek kelimeyle ıskalıyor. Çünkü devrim yıkıcıdır zaten, hatta belli koşullarda insafsız. Fakat bir yanlış düzeltim, Marks ve Engels, kapitalizmin aşılması gerektiğini söyledikleri zaman (bir bütün olarak kendilerinin yaşadıkları dönemler), burjuvazi devrimci barutunu tüketmişti zaten.

Buraya kadar ifade ettiklerimizi toparlarsak, kapitalizm dahil, sınıflı tüm toplum biçimleri ortaya çıkarken tarih saatine uyum göstermişlerdir. (Çekilmekte direnseler bile). Tarihin bu saati ise insanın iradesinden bağımsız çalışır. Peki insan iradesinin hiç mi rolü yoktur, ya da ne kadardır?

"Marksizm, bu tür tarihsel gelişmelerde belirle-

"İlerilik" meselesi, esasen kapitalizm değerlendirmesinde de Öcalan'da paradoksal halini sürdürür. "Marks ve Engels Komünist Manifesto'da... biraz da şaşkınlık. Kapitalizme devrimci bir rol atfedilirken bile yıkıcılığını, insafsızlığını, bir an önce aşılması gerektiğini ısrarla belirtirler." diyor Öcalan, ama anlaşılacak "şaşkın" olan kendisi. Üretici güçlere pranga vuran feodalizmi tarihin müzesine gönderen kapitalizm elbette devrimciydi, ilericiydi. Bu devrimci niteliği olumsuzlamak için yıkıcılık, insafsızlık gibi kavramları kullanan Öcalan, tek kelimeyle ıskalıyor. Çünkü devrim yıkıcıdır zaten, hatta belli koşullarda insafsız.

yici rolü üretim araçları ile ilişkilerine verir. Zihniyet savaşımına tali bir rol verir... Diyalektik yöntemin dogmatik yorumu olarak bu yaklaşımlarla... üst toplumun yüceltilmesine dayanan idealizmi aşalım derken, tersi olarak çok dar sınıf ve ekonomik yapı çözümü ile kaba materyalizme düşülmüştür." (Öcalan)

Marksizmin "altyapı-üst-yapı" ilişkisiyle ilgili belirlemeleri, onda dogmatiklik keşfedenlerin istisnasız bir araya gelip sığındıkları bir liman olmuştur her zaman. Öcalan'ın da bu bayat moda-ya uyduğunu görmek bizi şaşırtmıyor. Fakat bu limanın gerçekte, görüldüğü kadar güvenli olmadığını belirtelim. Hiç kuşkusuz Marksizm, tarih-toplum analizinde alt yapıya (ekonomik yan, taban)

belirleyici bir rol verir. Ama bu cümle gerçeğin sadece bir kısmını anlatır. Anlatılmayan -Öcalan'ın da "tali" kavramıyla geçiştirdiği- ise, Marksizmin üst-yapıyı da, altyapıyı sürekli bir biçimde etkileyen, şekillendiren aktif bir unsur olarak gördüğüdür. Üstyapı belirlendikten sonra statik, edilgen olmaz. Tersine devlet, ideoloji, politika, kültür, hukuk vb. üstyapının temel öğeleri, (sınıflı toplumlarda) sınıf savaşımının dolaysız ürünü ve alanı olur. Marksizmin üstyapıya altyapı tarafından determine edilen (belirlenen) dışında bir anlam yüklediği düşüncesi temelsizdir. Fakat Marksizme göre, sayısız bağlarla gerçekleşen karşılıklı etkileşimden sonra, son kertede belirleyici olan altyapıdır. İkisi arasındaki ilişkiyi şöyle özetlersek yanlış olmaz: Belirlenen (üstyapı), belirleyeni (altyapı) şekillendirir. Ama, madem dogmatizm Marksizmin kendisinde "keşfediliyor", bizzat kurucularına kulak verelim. İlk pasajımız Marks'tan:

"İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar ama kendi keyiflerine göre değil, kendi seçtikleri koşullar içinde değil, belirlenmiş olan ve geçmişten gelen koşullar içinde yaparlar."

Engels ise şöyle der, "Bütün (bu) baylarda olmayan, diyalektiktir. Sürekli burada etki, orada tepki

görüyorlar... Politik, hukuki, felsefeyi, dini, edebi, sanatsal vb. gelişme ekonomik olana dayanır. Ama bütün bunlar, birbirlerini ve ekonomik tabanı da etkilerler. Örneğin ekonomik durum sebep, yalnız başına aktif, bütün diğerleri sadece pasif etki değildirler.” Her iki pasaj esasen aynı şeyleri ifade ediyor ama, her biri farklı adreslere çeviriyor okun ucunu. Marks, Öcalan’ın deyişiyle “üst toplumun yüceltilmesine dayanan idealizm’e, Engels ise kaba materyalist yaklaşıma... Hani nerede dogmatizm? Bu arada Öcalan muhatap alacağı pasajı seçmekte özgürdür! (Ama biz yine de hatırlatalım: “Kaba materyalizmi aşayım derken, idealizme düşmek de var”).

Öcalan’ın politik tezlerini başı başına sakatlayan olgulardan bir de zor-zorunluluk-özgürlük ilişkisine yüklenen yanlış anlamlardır. Zor, Öcalan’da sınıfsal içeriğinden, ekonomik temelinden koparılmıştır. Soyut bir kötülük, zalimlik, ki bu yüzden de sömürü, sınıflar, devlet gibi “gereksiz”likler hep onun başının altından çıkmıştır. Tabi böyle olunca meşru yanı oldukça daralmıştır. “Öcalan, ‘Meşru savunma’ dışındaki tüm zor’ların en lanetlenmesi gereken insan pratikleri olduğunu” söyler. ‘Meşru’ olan ise aslında kendi zihninde daralttığından ibarettir. Yani tarihte, ezenin sınıfsal zoruna karşı ezilenlerin sınıfsal zorunu bir bütün olarak meşru görmez. Örneğin İsrail siyonizmi ile Filistin İntifadası arasındaki savaşı “kör dövüşü”, “intiharcılık” gibi deyimlerle nitelendirip, Filistin zor’unu İsrail zor’u ile aynı düzleme koyar, bilinçleri bulanıklaştırır. Ezilenlerin tüm tarih boyunca kullandığı zor meş-

rudur ama, “meşru savunma” ile bu anlam Öcalan’da kuşa çevrilmiştir. Bu yönüyle “meşru savunma” deyimini politik tasfiyeciliğin, tasfiye sürecine rağmen faşist diktatörlüğün çıplak zoruna çarpmasıyla oluşan melez bir deyimdir. (Kürt halkının kendini savunma hakkını içermesine rağmen, tasfiyecilikten kaynaklı olarak anlam daralmasını da ifade eder.)

Zor, sınıfsal içeriğinden soyutlanınca, Öcalan’ın felsefesinde zorunluluk da reddedilir. Toplum çözümlenmelerinde bunu ortaya koyduk. Ama bundan öte zorunluluğun felsefi bir kategori olarak hiçbir değeri yoktur. Birbirini tetikler biçimde zor’a tamamen keyfi bir rol biçildiğinde, zorunluluk da nesnelliğini yitirir Öcalan’da. Engels, zorunluluk ve özgürlük arasındaki ilişkiyi şu biçimde fomüle eder; “Özgürlük, doğa yasaları karşısında düşünmüş bir bağımsızlıkta değil ama, bu yasaların bilinmesinde ve bu bilme aracıyla bu yasaların belirli erekler için yöntemli bir biçimde kullanılma olanağındadır. Bu ... insanın maddi ve manevi varlığını yöneten yasalar... için de böyledir” Öcalan ise, “özgürlük zorunluluğun aşılması ” diyerek çıkar işin içinden, bir çırpıda özgürlüğü zorunluluğun karşısına koyar. Zorunluluktan özgürlüğe geçiş, sadece red üzerine inşa edilir. Özgürlük, sadece zorunluluğun aşılması olarak kavranılır. Zorunluluğu elinin tersiyle itiverdin mi özgürsün! Oysa özgürlük, öncelikle zorunluluğun kavranmasıdır, onun reddi değil. Öcalan, zorunluluğu kavramadan aşmaya çalışır kestirmeden. “İnsanlığın zorunluluk dünyasından özgür-

lük dünyasına sıçrayışı” ancak sınıfsız, sömürsüz toplumda mümkündür. Ama o topluma giderken yol üzerinde bir tabelada yazar; “önce zorunluluk kavranmalıdır”. Öcalan’ın yol haritasında bu tabelaya rastlanmaz.

Peki Öcalan tarihi neden böyle okuyor?

Marksist Leninist politik ekonomi, tarihteki üretim biçimlerini inceleyerek, hareketin genel yasalarına ulaşır (toplumda). Bunu yaparken belirli bir yöntem izler. Doğa yasaları ile ekonomi yasaları nesnelirler. Fakat bu yasalara ulaşılırken farklı yöntemlerin kullanılması gerekir. Çünkü aksi halde doğadan çok daha karmaşık ve girift unsurlarla örülü ekonomik toplum formasyonlarını kavramak mümkün değildir. Öcalan’ın tarih anlayışındaki temel problem ise yöntemsizliktir. Bundan yoksun olduğu için de, toplumların gelişim yasalarının nesnellliğini kavrayamamaktadır. Soyutlama ve tahlil yerine, Öcalan, sadece görünür olanla, ampirik olanla yetinir. Bu yüzden üretim biçimlerinin

özüne ulaşamaz, orada varolan yasaları açığa çıkartamaz. Gerçi hakkını yemeyelim, Öcalan’ın kısmen de olsa izlediği bir yöntemden bahsedebiliriz. Ne var ki, o da büsbütün çıkmaza sürüklüyor. “Doğadaki yasallığın kaos aralıklarına dayalı insana doğru gelişiminde gayet esnek bir halde olduğu fizik, kimya ve biyoloji bilimlerindeki yasa (kanun) özelliklerinden çıkarılabilmektedir” diyen Öcalan, daha pek çok pasajında doğa ile toplum yasaları arasında tam bir eşitliğe gönderme yapar. (Kuantum fiziğine dayanarak tarih/toplum süreçlerini açıklamaya çalışması gibi). Sonuç; belirsizlik, her şeyde görecelilik, kaos vs.

Marksizme, “dogmatik”, “dar sınıfsal yaklaşım” gibi suçlamaları yönelten Öcalan’ın tarih felsefesi, idealizmin en temel argümanlarıyla şişirilmiş koca bir balondur. Diyalektik ve tarihsel materyalizm ise Marksizm-Leninizmin vurucu silahları olarak, iki de bir şişirilen bu balonları patlatmakta ne tereddüt edecektir, ne zorlanacaktır. ■

gençliğin özgür sesi

Özgür Gençlik

Yenilendi

Üç haftada bir bayilerde ve kitapçılardan isteyiniz...

[.....www.ozgurgenclik.net.....](http://www.ozgurgenclik.net) [postakutusu@ozgurgenclik.net.....](mailto:postakutusu@ozgurgenclik.net)

Vicdan kanamasından beyin kanamasına

Antisemitizmden siyonizme

– Yaşar Mutlu –

Birikim dergisinin Ekim sayısında, “Antisemitizme sıfır tahammül” başlığıyla 117 imzalı bir bildiri yayınlandı. Çoğunluğunu gazeteci ve yazarların imzaladığı bildirinın amacı, “Antisemitizme dikkat çekmek ve derin kaygıları vakit kaybetmeden paylaşmak” şeklinde tanımlandı.

Bildiriye kaleme alanların Türkiye’deki Musevi cemaati ya da onlarla ilişkili kişiler olduğuna kuşku yok. Bunda şaşılacak bir yan da yok. Coğrafyamızdaki Musevi azınlığın kendilerini tehdit altında görmelerinin, en azından böyle hissetmelerinin ifadesi olan bildiri, bir azınlığın dışlanma altında ezildiğinin dışavurumu olarak algılanabilir. Fakat, bildiriye kaleme alanların kullandığı dil ve kelimelerin arkasına gizlenmiş zihniyetleri, genel olarak ‘sol’a ve özel olarak da sosyalist sola düşmanlık taşıyor. Böylelikle, amaçlarının hiç de dışlanma altında ezilmişliğe itiraz gibi masumane bir tavır olmadığı gerçeği açığa çıkıyor. Bildiriye kaleme alanlar, antisemitizm gibi zehirli bir ideolojiye hücum ederken, hızlarını alamıyor, siyonizmin en pespaye propaganda yöntemlerine de başvuruyorlar. İsrail devletine ve onun aşağılık uygulamalarına karşı olan herkesi utan-

mazcasına antisemitist olmakla itham edip, eleştirebiliyorlar. Daha da ileri giderek, gerçekleri gizliyor, alenen okuru yanıltıyorlar.

Derginin Ekim sayısının dosyası da aynı konuyu ele aldı; “Antisemitizm-Siyonizm”. Birbirinin ikiz kardeşi olan iki zehirli ideolojiyi ele alan ve sorunun taraflarından Musevi yazarlara sayfalarını cömertçe açan Birikim dergisi, sorunun diğer tarafı olan, özel olarak Filistinli yazarları, genel olarak Arap yazarları es geçiyor. Böylelikle okuyucuya, antisemitizm ve siyonizm tartışmasındaki/saflaşmasındaki yerini de ima ediyor. En azından okuyucuyu böyle düşünmeye itiyor.

Hem “Antisemitizme sıfır tahammül” başlıklı bildiri ve hem de derginin ilgili dosyasında genel olarak konuyu ele alış biçimi, tarihsel ve güncel gerçeklerle çelişiyor.

Antisemitizmin tarihsel kökleri ve Musevilerin dışlanmışlığı

Yalnızca ulusal ve dinsel kimlikleri nedeniyle Musevilere özel bir düşmanlık anlamını taşıyan antisemitizm, ırkçı bir ideolojidir. Kökleri 2 bin yıl

kadar öncesine ulaşır. Beslendiği ana damar, tek tanrılı dinlerin ilki olan Musevilige karşı ondan sonra ortaya çıkan Hristiyanlık arasındaki egemenlik mücadelesidir. Bir inanç sistemi olarak kendini önemli oranda Musevilige göre tanımlayan Hristiyan ideoloji, ondan kopmak ya da onu aşmak için en başından itibaren Museviligi ve Musevileri hedef tahtasına çiviler. Çeşitli versiyonlarıyla İncil, baştan sona, antisemitizm kategorisine girecek, en azından ona güçlü bir temel sağlayacak söylemlerle doludur. Dinsel inanç sistemlerinden bakıldığında bu kaçınılmazdır da. Hristiyanların 'peygamberi' İsa'nın Romalılar tarafından esir edilmesi ve çarpmıha gerilmesinde bir Musevi'nin birinci dereceden rol oynaması, Musevilige karşı düşmanlığının binlerce yıldır sürmesini tetiklemiş ve söz konusu kaçınılmazlığın önemli motifi de oluşturulmuştur. Artık bu düşmanlık, irili ufaklı her sorunda yeniden ve yeniden depreşen bir düşmanlık üretmeye başlar.

Musevileri 'herkesin düşmanı' yapan en önemli öğelerin başında, Musevilerin devletlerinin olmayışı ve dünyanın her tarafına (özellikle de 'Batı'ya) dağılmış olmaları gelir. Dünyanın hemen her tarafına dağılmış olmaları, onları neredeyse bütün uluslara ve bütün dinlere 'komşu' yapar. Musevilerin herkeşe, dokunabilecekleri kadar yakın olması, azınlık statüsünün sonradan da olsa tarihsel genlerine kodlanması, onları her hangi bir durumda ırkçılık ve dinsel gericiliğin 'nesnesi' olmasını da koşullar. Ulus devletlerin ortaya çıkış döneminde ulusların kendilerini tarif edişinde Musevilerin varlığı bir etken olurken, Yahudi düşmanlığı da ulusal burjuvaziler tarafından ulusal birliğin harcı yapılmaya çalışıldı. Bu dönemde bütün ırkçılar önce Musevilere saldırır. Keza, dinler bakımından da aynı durum geçerlidir.

Dünyanın her tarafına dağılımlıklarını ve devletlerin olmayışını, cemaatsel örgütlenme içinde zanaatçılık (ve sonradan entelektüel gelişmişlikle) ka-

Birinci Dünya Savaşı'nı yenik olarak kapatan ve yıllar boyu sürecek tazminat ödemeye mahkum edilen Alman emperyalizmi, toplumsal çöküntünün ve yoksulluğun pençesinde kıvranan Alman halkına, bütün bunların nedenini Museviler olarak gösterir. Hitler de bunu "teorize" eder: "Saf Alman ırkı" yaratılmasının panzehiri ya da Alman faşizminin en önemli figürü/nesnesi Museviler olur. Önce ellerindeki bütün zenginliğe el konulur. Sonra toplama kamplarında soykırıma uğratılırlar.

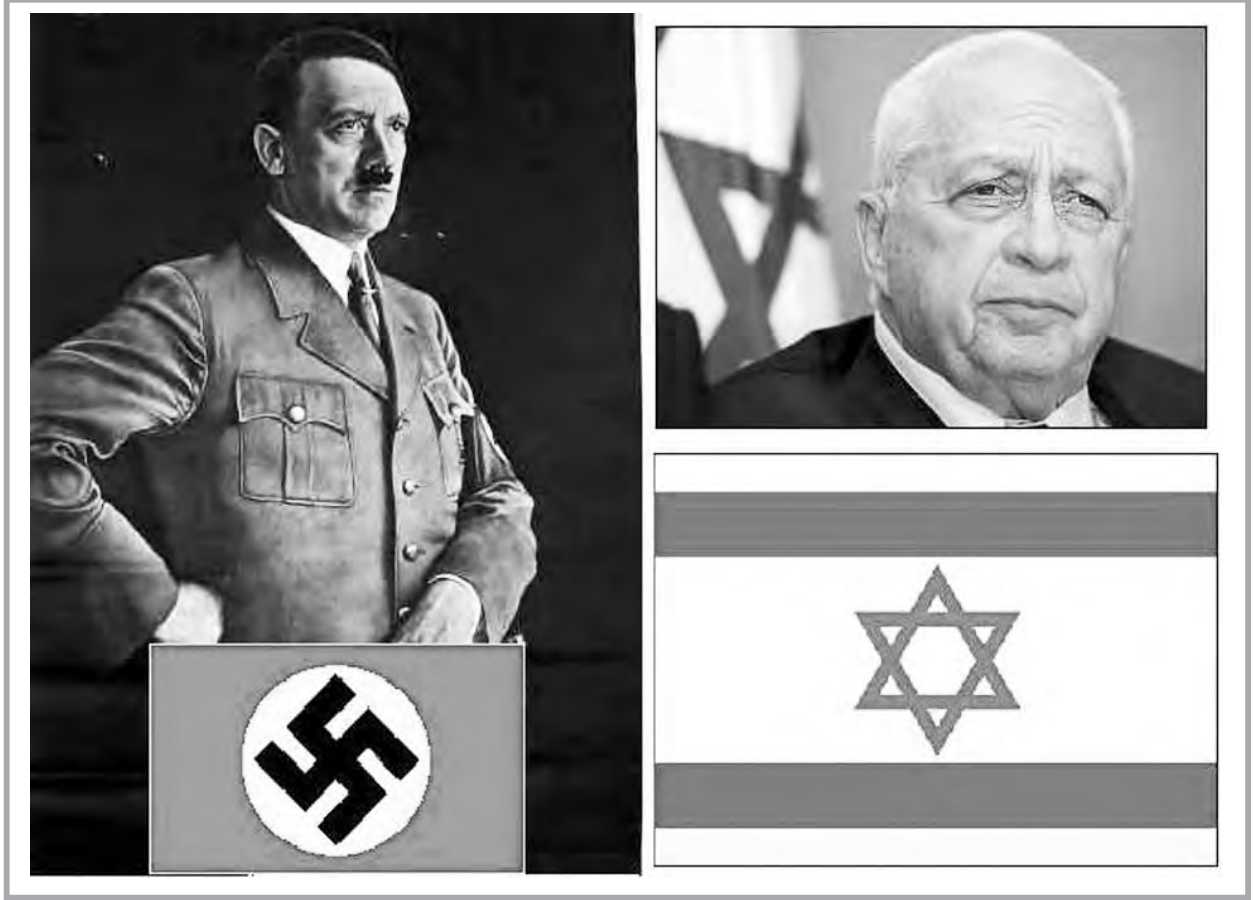
patmaya yönelen Museviler, klasik/olağan bir biçimde olmasa da ulus varlıklarını sürdürmeyi başarırlar. Bu durum, Musevileri bir dizi alanda öne çıkarır ve zenginliklerin ellerinde toplanmasına neden olur. Bu, aynı zamanda, milliyetçi ve dinsel ideolojilerin ya da onların sentezlenmelerinin, toplumsal adaletsizlikler ve eşitsizliklerin nedenini verili toplumsal düzenden değil, Musevilerden kaynaklandığını ileri sürmelerine de zemin oluşturur. Dolayısıyla yaşadıkları hemen her toplumdaki adaletsizliklerin, eşitsizliklerin ve çürümelerin kaynağının Museviler olduğu safatası süre gelir. Bu gerçeğin en tipik ve en çarpıcı verisi, Nazi Almanyası'nda Musevilerin tanımlanışı ve soykırı-

ma uğratılışlarıdır. Birinci Dünya Savaşı'nı yenik olarak kapatan ve yıllar boyu sürecek tazminat ödemeye mahkum edilen Alman emperyalizmi, toplumsal çöküntünün ve yoksulluğun pençesinde kıvranan Alman halkına, bütün bunların nedenini Museviler olarak gösterir. Hitler de bunu "teorize" eder: "Saf Alman ırkı" yaratılmasının panzehiri ya da Alman faşizminin en önemli figürü/nesnesi Museviler olur. Önce ellerindeki bütün zenginliğe el konulur. Sonra toplama kamplarında soykırıma uğratılırlar. Bu denklem, aynı derinlik ve kapsamda olmasa da, dünyanın her tarafında ırkçı/faşistler tarafından kurulmuştur.

Musevilerin bütün ulus ve dinlere "komşu" oluşları, aşağılanmanın ve dışlanmanın hedefine oturtulmasında en önemli dışsal olgu olur. Fakat aynı durum, Çingeneler için de söz konusu olmasına rağmen, Çingeneler Museviler kadar aşağılanmaz ve dışlanmaz.

"Seçilmiş" bir ulus ve "Vaat edilmiş topraklar"

Musevileri neredeyse bütün ulus ve dinlerin düşmanı yapan en önemli öğelerden birisi de, bizat Musevilik inanışından ileri gelir. Musevilik, "se-

çilmiş bir” kavim olarak yalnızca “Samioğulları”na ait bir dindir. Diğer dinsel inanışlara göre sonradan o inanışa sahip olabilirsiniz, ama sonradan Musevi olamazsınız. Museviliğin kavimsel bir din oluşu, antisemitizmin kendisini yeniden ve yeniden üretmesinin koşullarından birisi ola gelmiştir.

Musevi tarih yazımının en önemli eserlerinden olan “Bereşit” adlı kitap, “*Bu toprağı senin soyundan gelenlere verdim, Mısır’ın nehrinden büyük Fırat nehrine kadar... Ve sana ve soyundan gelenlere, geçici olarak kalacağın toprağı, sonsuza kadar sahip olacağın tüm Kenan toprağını vereceğim ve onların Tanrısı olacağım*” ifadelerine yer verir. Her Musevi “Vaat edilmiş toprak” görüşü açısından eğitilir/egitilmeye çalışılırken; pek çoğu da gizli ya da açık bir biçimde bu duyguları yaşar.

“*Dünyadaki bütün öbür uluslar toprak iddialarını fethederek dayandırdığı*”nı iddia eden Musevi tarih görüşü açısından, “*Ancak Yahudi ulusu, iddialarını Tanrı’nın sözüne dayandırır*” gerici önermesinden köklenir. Musevilerin fethetmesine gerek yoktur. Zaten o toprakları tanrı onlara vermiştir. “Tanrı” der, Musevi tarihçileri, “*İsrailoğullarına İsrail toprağını, onun soyundan gelenlerin dünyaya örnek olacak bir*

ulusu yaratacakları bir laboratuvar olarak verdi. İsrail toprağı özel bir yerdir; dünya gezegeninde Yahudi ulusunun misyonunu yerine getirebileceğı tek yerdir. Örnek bir ulus başka hiçbir yerde oluşamaz. Yahudilere bu toprak sadece misyonları yüzünden verilmiştir.” Museviler nezdinde binlerce yıldır varlığını koruyan bu ütöpik ve gerici görüşü açıısı, nesnel olarak siyonizmin de temelini oluşturur. Ve kapitalizmin gelişmesine bağılı olarak ulus devletlerin ortaya çıkışıyla birlikte, siyonizmin gelişmesinin alanı açılır. Ütöpik olan, somut, elle tutulur gerçekliğe dönüşür. 29 Ağustos 1897’de İsviçre’nin Basel kentinde toplanan ilk Siyonist kongresinde, “Dünya Siyonist Teşkilatı” kurulur ve başkanlığına, siyonizmin ‘babası’ olarak görülen Theodor Herzl seçilir. Alınan kararlara göre temel hedef bir ülke edinmektir. Uganda gündeme gelir, ama Filistin’de bir ülke edinmek ve dünyanın dört bir yanına dağılmış Musevileri burada toplamak temel amaç olur.

“Seçilmiş” ve “Örnek” bir ulus olarak “Vaat edilmiş topraklar”ın sahibi olmak, Museviliğin en temel iki ilkesidir ve siyonizm ideolojisinde somutlanır. Museviliğin genlerine kodlanan bu iki özellik, Musevileri dinsel bir bağınazlık ve ırkçılıkla zehirlediğı

gibi, diğer dinlerden ve uluslardan insanların da zehirlenmesine kaynaklık eder. Bu iki özellik, diğer tek tanrılı dinlere göre Museviliğin “yapısal sorunu” olarak da tanımlanabilir. Museviliğin bu iki özelliği, dinsel bağnazlığın ve ırkçılığın en önemli nesnesi olmasını koşulladığı gibi, antisemitizmin de tükenmeyen kaynaklarından birisini oluşturur. Dolayısıyla binlerce yıllık geçmişe sahip antisemitizmin tarihsel sürekliliği, aynı zamanda onun ikiz kardeşi olan siyonizmden beslenir. Siyonizm ile antisemitizmin tarihsel olarak birbirine yakın dönemlerde açığa çıkmaması, bu gerçeği değiştirmez. Her ikisinin de yapısal özellikleri bir ve aynı olduğu gibi, beslendikleri damar da ortaktır: Irkçılık ve dinsel gericilik.

Antisemitizmin en uç örneğini Nazilerin oluşturduğu konusunda kimsenin itirazı yoktur. Keza, siyonizm en uç güncel örneğini de, mevcut İsrail devletinin resmi devlet ideolojisi ve politikası oluşturur. Hitler ve Şaron karakterlerinin birbirine bu kadar çok benzemesi, söylemlerinin bu kadar özdeş olması, bir halkı ya da halkları ezme konusunda bu kadar benzer yöntemlere sahip olması, rastlantı mıdır? Hitler, Musevileri gettolara hapsedmişse; Şaron, utanç duvarıyla Filistin kentlerini gettolaştırarak hapsedmeye çalışıyor. Hitler, Musevileri toplama kamplarında ezmiş ve yok etmek istemişse; Şaron, Filistinlileri birer toplama kamplarına çevrilen Filistin kentlerinde ezmekte ve yok etmeye çalışmaktadır. Hitler, Musevileri kitlesel olarak gaz odalarında soykırma uğratmışsa; Şaron, Filistinli kitleler üzerine savaş uçakları ve tanklarla kurşun ve bombalar yağdırarak soykırma uğratmaya çalışıyor. Şaron, Hitler kadar ileri gidememiştir, ama bu, O'nun sınıfsal konum ve zihniyet farklılığından değil, dönemin ve koşulların farklılığından ileri gelir. Madolyonun bir yüzünde antisemitizm varsa, diğer yüzünde siyonizm vardır; bir yüzünde Hitler varsa, diğer yüzünde de Şaron vardır!

Antisemitizmin en uç örneğini Nazilerin oluşturduğu konusunda kimsenin itirazı yoktur.

Keza, siyonizm en uç güncel örneğini de, mevcut İsrail devletinin resmi devlet ideolojisi ve politikası oluşturur. Hitler ve Şaron karakterlerinin birbirine bu kadar çok benzemesi, söylemlerinin bu kadar özdeş olması, bir halkı ya da halkları ezme konusunda bu kadar benzer yöntemlere sahip olması, rastlantı mıdır? Hitler, Musevileri gettolara hapsedmişse; Şaron, utanç duvarıyla Filistin kentlerini gettolaştırarak hapsedmeye çalışıyor.

olarak ilişkilendirenler ve sol'u tutarsızlıkla eleştirenler; siyonizme gözlerini kapayarak, tutarsızlığını alasını sergiliyorlar.

Vicdan kanamasından beyin kanamasına

Özellikle 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren Nazi Almanyası'nda somutlaştığı üzere antisemitizm, Musevi ulusu bakımından onulmaz yaralara neden olur. Bir ulus olarak yüzyılın en acımasız saldırılarıyla yüz yüze gelen Museviler, kaçınılmaz ve haklı bir biçimde insanlığın yüreğinde derin bir vicdan kanamasına neden olur.

Nazi toplama kamplarında ezilmenin tetiklediği bu vicdan kanaması, siyonistler tarafından çok etkin bir biçimde kullanılan bir malzeme olur ve Hollywood senaryoları aracılığıyla insanlığın beyin kanamasına dönüştürülür. Toprakları işgal edilen Filistin halkının en aşağılık biçimlerde katledilmesi, çocukların kurşunlanması, evlerinin yerle bir edilmesi, Filistinli tutsaklara dünyanın gözleri önünde işkence edilmesi, bu vicdan kanaması sayesinde “kabul edilebilir” bir hale getirilir, ona zemin sunar. Bu vicdan kanaması, yine en geniş anlamıyla “sol” çevrelerden başlamak üzere insanlığın beyin

kanamasını da tetikler. İlerici çevrelerin ve düşünürlerin en büyük açmazlarından birisini de bu beyin kanaması oluşturur.

Nazilerin zemin sunduğu ve siyonistlerin neden olduğu bu beyin kanaması, bütün Musevilerle İsrail devletinin özdeşleşmesiyle devam ettirilir. Bu görüş açısına göre, İsrail devletinin her türlü eleştiriye konu olması ve İsrail devletinden nefret edilmesi, Musevilerin eleştirilmesi ya da Musevilerden nefret edilmesiyle aynıdır. Durum böyle olunca, İsrail eleştirilemez hale gelir/getirilir.

Bu beyin kanaması, Filistin-İsrail sorununa dair irili ufaklı her noktada yeniden ve yeniden açığa çıkar/çıkarılır. Siyonistlerin 'gem'i azya aldıkları' durumda da "sol siyonistler"den söz edilerek, siyonizm kabul edilir hale getirilir. Birikim dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Ömer Laçiner'in "Siyonizmin ikizi veya karşıtı" başlıklı yazısı, baştan aşağıya "sol siyonistler" in ne kadar iyi oldukları, ne kadar yararlı işler yaptıkları üzerine kuruludur. Oysa, İsrail devletinin kuruluşundan belirli bir döneme kadar iktidarı elinde tutan "sol siyonistler" ile siyonistler arasında özsel olarak hiçbir ayırım çizgisi bulunmamaktadır.

Filistin toprakları gaspedilerek 1948 yılında ilan edilen İsrail devletinin kurucu başkanı ve "sol siyonistler" in önde gelenlerinden Ben Gurion, Filistin'i "halksız bir toprak" şeklinde ilan ederek, bütün Musevileri İsrail'e çağırır. Yeni kurulan İsrail devletinin siyasal ve toplumsal düzeni baştan aşağıya ırkçı temellere dayandırılır. Tarım ve sanayinin yapılandırılması, kitle örgütlenmeleri vb. her şey Musevilere göre düzenlenir. Yasalar katında Museviler Araplardan üstün tutulur; İsrail'deki Araplar ikinci sınıf vatandaş olarak kabul edilir. Güney Afrika'nın ardından ikinci bir Apartheid rejimini İsrail'de kurular "sol siyonistler"dir! 1947-49 arasında, yani İsrail devletinin resmen kurulduğu tarihlerde, bir milyona yakın Filistinli yerlerinden yurtlarından sürülmüş, binlercesi de bizzat "sol siyonistler" tarafından katledilmiştir. Bugünün en önemli "sol siyonistler"inden tarihçi Benny Morris, o dönemi, "Filistin, Filistinlilerden temizlendi" şeklinde tanımlayarak, sürgünleri ve katliamları büyük bir kibirle savunur. Bugün Şaron'da cisimleşen siyonist saldırganlık, tarihin de işaret ettiği gibi, "sol siyonist" Ben Gurion'dan köklenir. Yalnızca bir farkla, Şaron daha küstah ve açık bir şekilde yapıyor bunu.

Ömer Laçiner'in en az bizim kadar bütün bu gerçekleri bildiğine kuşku yok. Fakat, O'nun bu tu-

tumu, bilinçli bir kalemin "sol siyonistler"i yüceltmesinin özel bir tercihi olduğuna da kuşku yok. O'nun taraf olduğu saf da en az bizim kadar nettir! "Sol siyonistleri" yücelten Laçiner'in solculuğu, "sol siyonistler" in "sol"u kadardır!

Kuşku yok ki, bu acıyı ve kanamayı, en derinden yaşayanlar, bağınazlık ve gericilik üreten ırkçı ve dinsel ideolojilerden yollarını kesin çizgilerle ayırmamış en geniş "sol" çevrelerdir. Birikim dergisinin ilgili sayısındaki dosyada da kendini çok açık bir şekilde hissettiren bu beyin kanamasıyla hesaplaşmak için tarih saati çoktan gelmiştir. Bununla hesaplaşmadığı durumda, kanama, Filistin halkına sıkılan her kurşunla, ölüme değin götürmektedir. Ve çoklarını da ölüme götürmüştür.

Sosyalistler, siyonist İsrail devletinin yıkılmasını savunur

Bildiriye kaleme alanların "...sol kesim, İsrail devletinin haritadan silinmesi özlemini de yer yer İslamcılarla paylaşmaktan gocunmadı" şeklinde ifade ettiği görüş açısı, tam da dikkat çektiğimiz beyin kanamasını ele verir: Siyonist İsrail devletine karşı olan herkes antisemitisttir. Oysa, siyonist İsrail

il devleti karşıtlığı, aynı zamanda Musevi karşıtlığı anlamına gelmez. Her ne kadar tarihsel temelleri ve ideolojik köklerini Musevilerin 'kutsal kitabı' Tevrat'tan alsa da, siyonizm, Musevilikle eşanlamli değildir. Musevilik dinsel, kültürel bir ideoloji ve yaşayış, siyonizm düpedüz politik bir ideoloji ve ırkçı saldırganlık stratejisidir. Dünyada siyonist olmayan ve siyonizme karşı mücadele yürüten yüzbinlerce Musevi bulunmakta ve siyonist İsrail devletine karşı olduklarını ilan etmektedirler.

Türkiye'deki sosyalistler, siyonist İsrail devletine karşı çıkmakta, onun yenilgisini istemektedir. Bu, tabi ki, İsrail'in Musevilere ait bir devlet olmasından kaynaklanan bir siyasi tutum değildir. İsrail'in, Filistin halkının topraklarını işgal eden korsanlaşmış bir devlet olmasından; işkenceyi ve katliamları

yasa katına çıkarmış soykırımcı bir devlet olmasından ileri gelir. Keza, İsrail'in siyonist olmasından, yani Samioğullarını bütün uluslardan daha değerli, "seçilmiş bir ulus" olarak görmesinden kaynaklanır. İsrail'in ırk ayrımcı bir rejim, Güney Afrika'daki gibi "Apartheid" rejimi olduğu ve yıkılması gerektiği, sadece Türkiye'de değil, örneğin 2004 yılının Eylül ayında gerçekleşen Beyrut Toplantısı gibi uluslararası savaş karşıtı platformlarda da ortaklaşılabilir bir görüş açısidir. Ve tabi ki, biz sosyalistler olarak ırkçı İsrail devletinin yıkılmasını ve iki uluslu, laik, demokratik tek bir Filistin devletinin kurulmasını savunan Filistinli sosyalistlerin programını destekliyoruz. Bu programın gerçekliğe dönüşmesi de,

emperyalizmin Ortadoğu'daki tabancası siyonist barbarlığa karşı amansız bir savaş yürütmekten geçiyor.

Bildiride, "milliyetçi ve ırkçı düşmanlıklar yaratılmasından, militarizmden ve onun kanlı sonuçlarından mutsuzluk duyması beklenen kesimlerin", yani sosyalistlerin, "hiçbir çifte standart uygulamadan her türlü şiddet yanlısı çözümü eleştirip, acil ihtiyaç olan barışı önermesi beklenirken ... yaygın tutum tersi oldu" deniliyor. Bizi "her türlü şiddet"e karşı olmamakla eleştirenler bir adım daha atıp, "Şiddetin bir yanı eleştiriden uzak tutuldu, hatta mazlum söylemiyle kucaklanıp meşrulaştırıldı" diyerek, bize, Filistinli feda eylemcilerini kınamayı dayatıyorlar.

Evet, "her türlü şiddete" karşı değil! Evet, haklı ve meşru şiddeti, ezilenlerin ege-menlere karşı şiddet kullanma hakkını her zaman savunacağız! Evet, siyonist İsrail devletinin saldırganlığını her yerde teşhir edecek, her zaman tutum alacağız. Ezilenlerin şiddet kullanma hakkını neden yok sayalım? Neden ezilen Filistin halkının kendisini şiddet aracılığıyla savunmasını mahkum edelim? Filistin halkının varlık koşulu, elindeki çok çok sınırlı şiddet araçlarıyla kendi varlığını ve özgürlüğünü savunmasından ileri gelmiyor mu? Filistin halkını dünyanın gözleri önünde kurşunlayan, işkencelerden geçiren siyonist İsrail devletinin

saldırganlığını mahkum etmek ve ona karşı savaşmak kadar meşru ne olabilir? Tabi ki, marksistlerin savaşa karşı tutumları, "her türlü şiddet"e karşı çıkma temelinde şekillenmiyor. Marksistler, bütün savaşların somut tarihsel analizine dayalı olarak, hangi sınıfın/sınıfların çıkarlarına denk düştüğünü, hangi politikanın devamı olarak sürdürüldüğünü, proletaryanın görüş açısından tarafların hangisinin haklı, hangisinin haksız olduğuna bakarak tutum alıyorlar.

Türkiye'de antisemitizm

Türk devletinin çeşitli ulus ve ulusal azınlıklar ve dinsel azınlıklara karşı düşmanca politikalarını haklı

olarak eleştiren ve tutum alan toplumsal muhalefet güçlerinin, söz konusu antisemitizme gelince aynı tutumu göstermediğini iddia eden bildiriye kaleme alanlar, “...antisemitizm görmezden gelinerek, adı konulmayarak ya da varlığı açıkça inkar edilerek, karşısında hemen hemen herkesin suskunlaştığı bir konu olmayı sürdürüyor” diyorlar. Bu iki nedenle yanlıştır. Yanlıştır, çünkü kurucu temelleri ulus olarak Kürtlerin inkar ve imhası; Rumların sürgünü ve Ermenilerin soykırımını üzerinde kurulan sömürgeci, asimilasyoncu rejim, aynı düşmanlığı ya da saldırganlığı Türkiye’deki Musevilere yöneltmemektedir. Onun temellerinde antisemitizm yoktur. Keza, Ortadoğu’dan bakıldığında siyonist İsrail devletine en yakın olan siyasi iktidar, Türk burjuva devletidir. Filistin-İsrail savaşında Türk egemen sınıfları her defasında sözde “tarafsız” bir tutum takınmış, taraflara “eşit mesafede” yaklaşmıştır, ama gerçekte siyonizmin politikalarını referans almıştır. Bu yaklaşım, siyonist saldırganlığın meşrulaştırılmasından başka anlama gelmemektedir ve gelmemiştir.

Musevilerin dünyadaki pozisyonundan bakıldığında, Türkiye’nin toplumsal zemininde yakın bir tehdit kategorisine ulaşmış antisemitizmden söz etmek olanaklı da değildir. Değişik biçimlerde ve

özellikle de siyasal İslam’ın tetiklemesiyle kendisini ortaya koyan bir antisemitizmden söz edilebilir. Fakat politikleşmiş bir antisemitizm düzeyine henüz ulaşmamıştır. Ve Türkiye’de antisemitizmin politikleşmesinin temeli de yalnızca siyasal İslam’ın tutumundan değil, siyonist saldırganlıktan köklenebilir. Kaldı ki antisemitizm, yalnızca Türkiye değil, bütün Ortadoğu’da siyonist saldırganlık söz konusu olduğunda toplumsal-siyasal temeli güçlenmeye başlamıştır. Dolayısıyla, Türkiye’de antisemitizmin gelişiminden rahatsızlık duyuluyorsa, öncelikli olarak siyonist İsrail devleti hedefe konulmalıdır.

Öte yandan, siyonist İsrail devletinin saldırganlığına karşı süregelen bir biçimde mücadele yürüten sosyalistler, 2003 yılında İstanbul’da sinagoglara yönelik saldırıyı duraksamaksızın kınama tutarlılığını da göstermiştir. Yalnızca Musevi kimliğinden dolayı insanların hedef olmasının yanlılığını Ezilenlerin Sosyalist Platformu da hiç şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde ilan etmiş, bu amaçla Şişli’de bir sinagog önünde protesto eylemi de gerçekleştirmiştir. Bildiriye kaleme alanlar, bunları eleştirebilir ya da tartışabilirler, kuşkusuz böyle bir hakları da var. Fakat, gerçeklere de saygı göstermeleri gerekmez mi? ■

10. Sayı Çıktı

Bayi ve Dağıtımçılarınızdan İsteyiniz

Militarizm ve ekonomi

– S. Gezen –

Soğuk Savaş döneminde; II. Dünya Savaşından Revizyonist Bloğun dağıldığı 1990/1991'e kadar olan dönemde, önce Amerikan emperyalizmi önderliğinde kapitalist dünyanın sosyalist Sovyetler Birliği'ne (SB) ve oluşmakta olan sosyalist kampa karşı silahlanması ve militarizmini geliştirmesi söz konusuydu. SB'nde XX. Parti Kongresinden sonrası (1956) ise kapitalist dünyanın yine Amerikan emperyalizmi şemsiyesi altında Revizyonist Bloğa, esasen de SB'ne karşı silahlanması ve militarizmini geliştirmesi söz konusuydu. Bu bloğun dağılmasından sonra sadece rekabetin esas unsurlarında değişme oldu. O dönemin ABD-SB veya kapitalist dünya-revizyonist dünya rekabetinin ve militarizminin yerini ABD-AB (öncelikle de Almanya-Fransa)-Çin-Rusya gibi önde gelen emperyalist güçler arasındaki rekabet ve militarizm, silahlanma aldı.

Daha ziyade III. Napolyon rejimini (19. yüzyılın ortaları) karakterize etmek için kullanılan ve zamanla siyasal bir kavrama dönüşen militarizm, hangi toplumsal dönemde olursa olsun sömürücü, hakim sınıfların gerici siyasal sistemini ifade eder. Militarizmle hakim sınıflar, içte emekçi yığınları baskı altında tutmaya çalışırlarken, dışta da yayılmacı politikalarını gerçekleştirmeye, başka ülkeleri işgal etmeye çalışırlar. Militarizm, içte baskı ve terör, dışta da işgal, talan

ve savaş demektir.

Karl Liebknecht, “militarizm, kapitalizme özgü değildir. Militarizm, daha ziyade bütün sınıflı toplumlara özgüdür... Bu toplumların sonuncusu da kapitalist olanıdır...” der (K. Liebknecht; Militarizm ve Antimilitarizm. C. I., Syf., 266).

Diğer sınıflı toplum düzenlerinde olduğu gibi kapitalist toplum düzeninde de ordunun amacı, sömürü düzeninin korunmasıdır. Görevin bu temel içeriğinden dolayı militarizm, güç kullanmaktır. Silahlı güçler, (ordu, polis, jandarma, silahlanma harcamaları vs.) militarizmin iktidar temelini oluştururlar. Ordunun sayısal gücü, savaş halinde olması veya olmaması; iç ve dış çelişkilerin keskinleşmişlik durumu, silahlanmayı ve ekonomiyi doğrudan etkiler. Bu nedenlerle militarizm, işçi sınıfı ve emekçi yığınlar için ek maddi yük demektir. Sömürünün yoğunlaştırılması, baskının artırılması demektir. Militarizm, yaşam koşullarını kötüleştirir. Öyle ki, hakim sınıf unsurları ve orta tabakalar dahi toplumsal ve kültürel yaşamın köreltildiğinden bahsederler.

K. Liebknecht'in deyimiyile militarizmin parolası, “*para veya yaşam*” değildir. “*Para ve yaşam*”dır. Demek oluyor ki, hakim sınıflar adına militarizm, sömürülenlere ‘*ya paramı ya da canımı ver*’ demiyor. Bizim

çıkarlarımız için 'hem paranı, hem de canını vereceksin' diyor. Bizim için çalışacak ve bizim için öleceksin diyor.

İç ve dış çelişkilerin gelişmesine göre militarizm gelişir ve ekonomi de bu gelişmeye göre militarize edilir (askerileştirilir). Ekonomi, askeri politikanın -militarist politikanın- ihtiyaçlarının hizmetine sunulur, silahlı güçlerin silahlanması için kullanılarak askerileştirilir. Bütün toplumun sıkı örgütlü askeri ve propaganda kurumlarıyla sarılması, militarizmin temel özelliklerindedir. İktidar ve propaganda kurumlarıyla militarizm, bütün alanlarında toplumsal yaşamı kendi çıkarlarına göre yönlendirir, bütün kurumsal ve özel yaşam alanlarını militarist ideoloji ile zehirler; savaşın kutsanması, demokrasinin, demokratik kurumların ve kuralların küçümsenmesi, askeri zora tapış, iç ve dış sorunların çözümünde askeri zor kullanmanın yegane doğru yol olarak gösterilmesi vs. Militarizm, medyayı da militarist ideolojinin, propagandanın vazgeçilemez aracına dönüştürür. Basın, radyo, televizyon ve başkaca medya araçları, kültür, sanat vs. militarist ideolojinin propaganda unsurlarına dönüşürler.

Militarizm, toplumun, içte işçi sınıfı ve emekçi yığınları baskı altında tutmak ve dışta da istila savaşları için hazırlanması anlamına gelir. Militarizm, her zaman, savaş tehlikesinin artması demektir.

Savaş, politikanın başka araçlarla sürdürülmesidir. Savaş, militarizmin bir sonuç yansımasıdır.

Ekonomi, Militarizm ve Rekabet

20. yüzyılın sonunda burjuva bilim adamları, ideologları ve teorisyenleri, kapitalist ekonominin konjonktürel krizlerinden kurtulduğunu ilan etmişlerdi. Ama ekonomi kendi yasaları doğrultusunda hareket etti ve 2000 yılı sonu-2001 yılı başı itibarıyla ABD, AB ve Japonya ekonomileri yeni bir fazla üretim krizi sürecine girdiler. Dünya ekonomisinin motoru konumunda olan bu ülke ekonomilerinin krize girmesiyle, dünya ekonomisi de krize girmiş oldu. Daha önceki ekonomik krizlerden farklı olarak bu seferki ekonomik kriz, emperyalist küreselleşmenin özelliklerini taşıyordu.

1990-1994 dünya ekonomik krizini 2000-2003 dünya ekonomik krizi takip etti. Sermaye, burjuvazinin propaganda ve tedbirlerine göre değil, kendi nesnel yasaları doğrultusunda hareket etti. Dünya eko-

K. Liebknecht'in deyimiyle militarizmin parolası, "para veya yaşam" değildir. "Para ve yaşam"dır. Demek oluyor ki, hakim sınıflar adına militarizm, sömürülenlere 'ya paranı ya da canını ver' demiyor. Bizim çıkarlarımız için 'hem paranı, hem de canını vereceksin' diyor. Bizim için çalışacak ve bizim için öleceksin diyor.

nomisi, devrevi hareketinin kriz aşamasındaki en derin noktasına 2001 yılının 3. çeyreği ile 2002 yılının 2. çeyreği arasında ulaştı. 2002'nin 2. çeyreğinden bu yana genel anlamda dünya ekonomisi ve onun önemli bileşenleri olan ekonomiler (ABD, AB, Japonya vs.), krizin en derin noktasından çıkarak belli bir canlanma sürecine girdiler. Her bir ülkede farklı boyutlarda olan ekonomik canlanma ve bu canlanmayı ifade eden ekonomik veriler, dünya eko-

nomisinin 2003 yılı itibarıyla krizde olmadığını gösteriyorlar. Burada söz konusu olan, hem tek tek ekonomilerin ve hem de bir bütün olarak dünya ekonomisinin görece bir canlanma aşamasında olduğudur. Bugün açısından ne dünya ekonomisi ve ne de ABD, bir bütün olarak AB ve Japon ekonomileri krizdedir. Ama, mevcut gelişme eğilimleriyle bu ekonomiler, ekonomik krizden güçlü bir çıkışın gerçekleştirildiğini ifade etmiyorlar. Durgunluk eğilimi taşıyan, dönem dönem mutlak gerileyen, ama eğilim olarak canlanma aşamasını, ekonomik devreviliğin kriz dışı aşamasını ifade eden bir gelişme. Bu gelişme, bu ülke ekonomilerinin ve dünya ekonomisinin oldukça kırılgan bir süreçten geçtiklerini gösterir.

Tek tek emperyalist ülkelerin, birtakım tedbirlerle ekonomiyi canlandırma programlarını uygulamaya koyarak sonuç alma umutları da suya düşmüştür. Şüphesiz ki, ekonomiyi canlandırmak için alınan tedbirler, uygulamaya konan programlar, ekonominin devrevi hareketini olumlu (olumsuz da) etkilemiştir/etkiler. Ama bütün bunlar, ekonominin devrevi hareketini değiştiremez. Çünkü, ekonominin yasaları nesnelidir ve kendi yasaları doğrultusunda hareket eder. Bu süreç, ekonomiler arası rekabeti, eşit olmayan gelişmeyi de içerir/yansıtır.

1991 yılında o zamanki ABD Başkanı G. Bush, "yeni bir dünya düzeni yaratıyoruz" diyerek, 1. Körfez Savaşının kendine göre nedenini açıklıyordu. "Yeni bir dünya düzeni", aynı zamanda, Amerikan emperyalizminin dünya hegemonyası talebini yükseltmesiydi. Bu dönemde, Revizyonist Bloğun ve Sovyetler Birliği'nin dağıldığı dönemde söylenen bu söz, programatik ve stratejik bir anlam taşıyordu. İki süper güçten birisi olan SB'nin dağılmasının -dünyanın ikinci büyük askeri gücü- ve Rusya Federasyonu olarak geri çekilmek zorunda kalmasının ne türden ge-

lişmelere neden olacağı o gün açısından bilinmiyordu. Ama diğer taraftan Amerikan emperyalizmi, o güne kadar yedeklediği diğer emperyalist ülkelerin, başta da AB'nin Almanya ve Fransa gibi emperyalist ülkelerinin ve Japonya'nın artık kendisine yedeklenmeyeceklerini çok iyi kestiriyordu. Bu koşullarda Amerikan emperyalizmi, kapitalist dünya üzerindeki hakimiyetini bütün dünya üzerinde hakimiyete dönüştürmek için adımları atmaya yöneldi. Önemli olan, SB'nin dağılmasından sonra hegemonyasız kalan alanlarda (ülkelerde) Amerikan hegemonyasını kurmak ve dünya hegemonyasını gerçekleştirmesi önünde engel olacak mevcut ve potansiyel güçlerin gelişmesini engellemekti.

Amerikan emperyalizminin bu stratejisini en erken kavrayan Almanya ve Fransa gibi emperyalist ülkeler olmuştur. Bu nedenledir ki, AB'yi siyasi entegrasyona doğru geliştirme planlarına hız verilmiştir. Önemli olan, AB'nin en kısa zamanda kendi ordusunu kurmasına, zemin oluşturacak ortam ve olanakların oluşturulması ve sağlanmasıydı. NATO'ya karşı değil, ama NATO'dan bağımsız olarak hareket edecek bir AB ordusunun kurulmasının önündeki engeller, Fransa ve Almanya'nın çabalarıyla aşıldı. Ne var ki, Almanya ve Fransa'nın ABD karşısında hem kendi güçlerini ve hem de AB entegrasyonunun gelişme derecesini abartmış oldukları kısa zamanda anlaşıldı.

1990'dan bu yana süreci bize şunu gösteriyor: 1990-1994 dünya ekonomik krizinden en erken çıkan ABD. ABD ekonomisinin yeniden büyümeye başladığı 1992'de Japonya ve AB ekonomileri krizdeydi.

1990-2000 döneminde veya 1990-1994 krizinden 2000-2003 krizine kadar olan dönemde en hızlı büyüyen ekonomi, Amerikan ekonomisiydi. '90'lı yıllar, Japon ekonomisi açısından "kaybedilmiş yıllar"dı. Bu dönemde AB ülkeleri ekonomileri ise durgunluk süreci içinde büyüyen ekonomiler durumundaydılar.

Güç dengesinin durumunu göstermek için birkaç örnek verelim (1994 yılında 500 süper tekelin; dünyanın en güçlü 500 tekelinin dünya gayri safi hasılasındaki payının yüzde 40 civarında olduğu verisine göre):

Ülkeler bazında tekeller:

Söz konusu bu on senelik dönemde Amerikan tekelleri daha da güçlenmişlerdir. Japon tekelleri, en çok kaybeden tekeller konumundaydılar. 1994'te "Global 500" listesine giren Amerikan tekeli sayısı 151. Bu 151 tekel, "Global 500"de yer alan tekellerin toplam cirosunun yüzde 29'unu kontrol ediyorlardı. 2003'te bu türden Amerikan tekeli sayısı 189'a çıkar. Bu 189 tekel, 2003'te "Global 500"de yer alan tekellerin toplam cirosunun yüzde 39'unu kontrol ediyordu.

Soruna NAFTA olarak bakarsak: Bu çerçevedeki tekel sayısı 1994'te 158 ve 2003'te de 203. Bunlar, "Global 500"de yer alan tekellerin toplam cirosunun 1994'te yüzde 29,4'ünü ve 2003'te de yüzde 40,8'ini kontrol ediyorlardı.

Bu listeye giren Japon tekeli sayısı 1994'te 149'dan 2003'te 82'ye ve "Global 500"de yer alan tekellerin toplam cirosundaki payı da aynı yıllarda yüzde 37'den yüzde 14,6'ya düşer.

AB'nin durumu: Bu listede yer alan Batı Avrupa te-

keli sayısı 1994'te 171'den 2003'te 167'ye düşer, ama "Global 500"de yer alan tekelin toplam cirosundaki payı aynı dönemde yüzde 30,2'de yüzde 37,5'e çıkar.

Blok/entegrasyon olarak Batı Avrupa, NAFTA'nın gerisinde kalmıştır.

Avrupa'da, AB'de Alman tekelleri ilk sıralarda yer alır. "Global 500"e giren Alman tekeli sayısı 1994'te 44'ten 2003'te 34'e düşer, ama söz konusu listede yer alan 500 tekelin toplam cirosundaki payı aynı dönemde yüzde 8,7'den yüzde 9,1'e çıkar.

Aynı listede Büyük Britanya'dan 37 ve Fransa'dan da keza 37 tekel yer alır.

Soruna 1995-1999 itibarıyla dünyanın en güçlü 200 tekeli bazında bakarsak:

200 tekel arasında Amerikan tekellerinin sayısı 1995'te 53'ten 1999'da 76'ya çıkar. Aynı dönemde Japon tekellerinin sayısı 62'den 40'a ve Alman tekellerinin sayısı da 23'ten 22'ye düşer.

Dünyanın en güçlü 500 süper tekeli arasında Kuzey Amerika tekellerinin sayısı 1994'te 156'dan 2003'te 202'ye çıkar. (Yüzde 29,5 oranında bir artış). Aynı dönemde Avrupa tekellerinin sayısında değişme olmaz: 1994; 170 ve 2003; 170. Keza aynı dönemde Asya tekellerinin sayısı ise 168'den 123'e düşer. (Yüzde 26,8 oranında bir azalış).

1996'da en güçlü 500 tekel sıralamasında 3. olan ABD, 2003'te 1.; 1994'te 1. olan Avrupa 2003'te 2. ve 1994'te 2. olan Asya 2003'te 3. sırada yer alır.

Salt bu veriler, Amerikan emperyalizminin iktisadi olarak kendine en yakın rakiplerinden güçlü olduğunu ve özellikle de '90'lı yıllarda daha da güçlendiğini gösteriyorlar.

Amerikan emperyalizmi, bu dönemde askeri gücünü daha da geliştirmiş ve adeta rakipsizleşmiştir. Bu gücünü de Yugoslavya, Irak ve Afganistan savaşlarında göstermiştir.

Amerikan emperyalizminin ABD sınırları dışında stratejik olarak serpiştirilmiş bin üssü vardır. Irak'ta savaşanlar da dahil ABD'nin yurt dışında konuşlandırılmış asker sayısı 250 binden fazladır. Amerikan emperyalizmi, nakliyat lojistiğine ve uzay istihbarat olanaklarına dayanarak en kısa zamanda dünyanın her yerinde askeri olarak varlık gösterebilecek durumdadır. Rakiplerinde ise bu olanaklar ya yok, ya da sınır-

Amerikan emperyalizminin ABD sınırları dışında stratejik olarak serpiştirilmiş bin üssü vardır. Irak'ta savaşanlar da dahil ABD'nin yurt dışında konuşlandırılmış asker sayısı 250 binden fazladır. Amerikan emperyalizmi, nakliyat lojistiğine ve uzay istihbarat olanaklarına dayanarak en kısa zamanda dünyanın her yerinde askeri olarak varlık gösterebilecek durumdadır. Rakiplerinde ise bu olanaklar ya yok, ya da sınırlıdır.

lıdır.

Amerikan emperyalizminin '90'lı yılların ortalarında geliştirdiği askeri stratejide şu temel anlayışa yer verilmektedir:

ABD, "dünya çapında çıkarları olan dünya gücü olarak,... aynı anda, büyük çaplı sınır aşırı saldırganları, dünyanın birbirinden farklı yerlerinde bulunan bölgelerde yenebilecek durumda olmalıdır".

Amerikan jeopolitikacısı Z. Brzezinski, ABD'nin gücünü ve hegemonya alanını şöyle tanımlar:

Daha önceki imparatorlukların "*aksine dünya gücü bugünkü Amerika'nın hakimiyet*

alanı eşsizdir. ABD, sadece bütün Okyanuslara ve denizlere hakim konumda değildir. Şimdilerde o, amfibi araçlarıyla dünya sahillerini kontrol altında tutacak, bir ülkenin iç kesimine girecek ve iktidarına siyasal geçerlilik sağlayabilecek askeri araçlara da sahiptir... Bütün Avrasya kıtası, Amerikan uydularıyla (Amerika'ya bağlı devletlerle, çn.) ve haraca bağlanmış devletlerle doludur; bunların bazıları çok istekli olarak Washington'a bağlanmak ister".

Kısaca:

Revizyonist Bloğun ve SB'nin dağılmasından bu yana Amerikan emperyalizmi, rakiplerine nazaran ekonomik ve askeri olarak daha da güçlenmiş ve bu gücüne dayanarak dünya hakimiyeti jeopolitikasını gerçekleştirmeye yönelmiştir. Bu, militarizmden, rekabetten, savaştan başka bir anlama gelmez.

Askeri-Siyasal Kompleks ve Militarizmin Ekonomide Kullanımı

Başta ABD olmak üzere emperyalist ülkeler, askeri-siyasal kompleksi, aynı zamanda, ekonomik krizden çıkmanın bir yolu olarak da görürler. Tekelci devlet kapitalizmine özgü olan askeri-siyasal kompleks (İktidarın, silahlanma sermayesinin çıkarlarıyla kaynaşması ve devlet bürokrasisi ile birlikte bir güç oluşturmasıdır. Yani tekel, ordu ve devlet organlarının birbiriyle kaynaşmasından doğan güç), özellikle ABD'de (ve Almanya'da da) çok gelişmiştir. Bush hükümeti, bu kompleksin önde gelen temsilcileriyle doludur. Örneğin, Hava Kuvvetleri Bakanı J. Roche, silahlanma tekeli Northrop Grumman'dan, Deniz Güçleri Bakanı silahlanma tekeli General Dynamic'ten (bu tekelin başkan yardımcısıydı), Kara Güçleri şefi, iflas

eden Enron tekelinden (enerji tekeli) transfer edilmişlerdi. Bunun ötesinde Bush hükümetinde çok sayıda petrol-enerji tekelinin eski yöneticilerinin yer alması hiç de tesadüfi değildir. Örneğin, Cheney, Rice, Abraham, petrol sektöründe faal olan tekellerin yönetici konumunda olan unsurlarıydı. 2000 yılı seçimlerinde bütün bağışların yüzde 80 gibi önemli bir bölümünün petrol ve enerji sektöründen yapılmış olması, duruma daha da açıklık getirmektedir.

Amerikan tekelleri, her şeyden önce de petrol tekelleri, dünya çapında var olan ve potansiyel durumda bulunan hammadde kaynakları üzerinde hakimiyet kurmak istedikleri için, askeri-siyasal kompleksle iç içe geçmiş durumdadırlar. Dünya hammadde kaynaklarının yeniden paylaşılmasını öncelikle bu tekeller talep ediyorlar. Önemli olan, Amerikan tekellerinin dünya petrol-enerji (mamul-hammadde) pazarlarına-yataklarına hakim olmaları ve rakip konumda olanların bu pazarlardan uzaklaştırılmalarıdır.

Amerikan emperyalizminin, önde gelen emperyalist güç ve süper güç olarak gelişmesinde askeri-siyasal kompleksin rolü iyi kavranmalıdır. Amerikan emperyalizminin bu gelişmesinde, savaş üretiminden (I. ve II. Dünya Savaşları) elde edilen devasa karların önemli bir payı vardır. Bir örnek verecek olursak: II. Dünya Savaşında bütün devlet siparişlerinin yüzde 80'i sadece 62 tekele verilmiştir. Yani silahlanma üretimi, azami karın kaynağı olmuştur.

Öyleyse; tekellerin devasa azami karlar elde edebilmeleri için; silahlanma üretiminin azami kar kaynağı olabilmesi için, askeri harcamalar bütçesinin şişirilmesi gerekir. Bu bütçenin şişirilmesi için toplumun savaş tehdidi altında olduğuna inandırılması gerekir. Veya çeşitli vesilelerle savaş çıkartmak gerekir. Her halükarda militarizm için bütçenin şişirilmesi ve böylece silahlanma tekellerine devasa kar sağlamanın yolunun açılması için bir vesilenin bulunması gerekir. Başta ABD olmak üzere bütün emperyalist saldırganlar, vesile bulmakta oldukça ustadırlar.

2002 yılı sonu itibarıyla Amerikan askeri bütçesi, askeri harcama bakımından kendisine en yakın Rusya+Çin'in toplam askeri harcamasından 5 misli daha fazlaydı.

Şubat 2001'de Bush, 2002 yılı bütçe taslağını açıklar. 2001'de 296 milyar dolar olan savunma harcamaları 2002 yılı için 310,5 milyar dolar olarak öngörülür. Bush, 2002 Şubatında 2003 yılı bütçe taslağını açıklar. Bu taslakta savunma harcamaları olarak 380 milyar dolar öngörülür.

'90'lı yıllarda silahlanma harcamalarının görece gerilemesi sonlanmış ve bu türden harcamalar yeniden artmaya başlamıştır. Bugün açısından askeri araş-

tırmalar için dünya çapında harcanan paranın yaklaşık dörtte üçü Pentagon kaynaklıdır.

ABD Başkanı Bush'un "yeni savaş"ını ilan etmesi ve 11 Eylül, aynı zamanda, silahlanma siparişlerinin artması anlamına gelmekteydi. Nitekim Amerikan tekelleri bu siparişleri ekonomik krizden çıkmak ve krizin yükünü yığınların sırtına yıkmak için kullandılar. Öyle ki, tam da bu dönemde, borsanın "kesat" gittiği bir dönemde, devletin verdiği siparişler sonucu ABD'nin en büyük beş silahlanma tekelinin hisse senetleri, ortalama yüzde 10 değer kazanır ve ABD'nin en büyük silahlanma tekeli Lockheed Martin, Ekim 2002 itibarıyla bir sene öncesine göre karını ikiye katladığını açıklar. Bu, militarizm ve ekonomi arasındaki ilişkiyi gösterir.

Amerikan emperyalizmi dünya çapında saldırganlığını, başka ülkeleri tehdidini, işgalini ve böylece savaşını, "terörizme karşı uluslararası mücadele" ile açıklamaya devam ediyor. Amerikan emperyalizmi, hem savaşmakta, başka ülkeleri işgal etmekte ve hem de bu işgalini "terörizme karşı uluslararası mücadele" ile açıklamakta kararlı. Oysa Amerikan saldırganlığının "terörizme karşı mücadele" ile ilgisi yok. Bu saldırganlığın esas nedeni, dünya hakimiyetidir; hakimiyet alanlarının yeniden paylaşılmasıdır.

"*Terörizme karşı uluslararası mücadele*", emperyalist küreselleşmenin yeni güvenlik stratejisi olmuştur. Bu strateji de militarizme, askeri güce dayanmaktadır.

Aynı zamanda, ekonominin gelişme seyrinin de bu saldırganlıkla doğrudan ilişkisi vardır. Devasa bo-yutları olan silahlanma programı; tekellere verilen siparişler, bir bütün olarak askeri harcamalar, Amerikan ekonomisinin gelişmesini teşvik etmiştir. Nitekim Afganistan ve Irak savaşları için yapılan askeri harcamalar, o zaman krizde olan Amerikan ekonomisinde belli bir canlanmaya yol açmıştır.

İlk Körfez Savaşı (1991) Amerikan ekonomisinin 1990-1994 dünya ekonomik krizinden erken çıkmasında (1992) önemli bir rol oynamıştır. Almanya ve Japonya gibi rakipleri gecikmeli olarak ekonomik krize girerken, ABD krizden erken çıkmıştır. Amerikan emperyalizmi, ilk körfez savaşının masraflarını müttefiklerinin sırtına yükleyerek de savaştan kazançlı çıkmıştır. Bu savaş, ortalama 25 milyar dolara mal olmuştur. ABD'nin müttefikleri (özellikle Almanya ve Japonya), savaş masraflarında paylarına düşeni ödemelerinin ötesinde, ABD'ye 53,9 milyar dolarlık mali yardımda bulunmak zorunda da kalmışlardır. İlk körfez savaşının ABD açısından "*müthiş ticaret*" olarak tanımlanmasında bu da bir nedendi.

Amerikan ekonomisinin, AB ve Japonya gibi ra-

kipleri karşısındaki bugünkü görece güçlü gelişme durumu, askeri harcamalardan kaynaklanmaktadır. Başta türlü ifade edersek: Amerikan ekonomisinin söz konusu rakip ekonomilere nazaran güncel görece güçlü canlanmasının nedeni, askeri harcamalarıdır.

Silahlanma ve başka askeri harcamalar (Irak savaşı da dahil) için ayrılan askeri bütçe 422 milyar dolardır. Savaş, Amerikan ekonomisine belli bir canlanma sağlamıştır. Ama ne pahasına? Ticaret açığı Amerikan tarihinde bugüne kadar görülmemiş boyutlara varmıştır; Sadece 2004'ün I. çeyreğinde 150 milyar dolar. İthalatı finanse etmek için yabancı finansmana ihtiyaç artmıştır. Dolar, Euro karşısında sürekli değer kaybetmektedir. İç pazar daralmaktadır. Kitleli işsizlik artmaktadır.

ABD, hemen her bakımdan dünya çapında hegemon güç durumundadır. Bu emperyalist güç, mevcut konumunu pekiştirmekle yetinmiyor, dünyayı yeniden kendi lehine değiştirmek/paylaşmak istiyor. Ama emperyalistler arası rekabet, kendine en yakın güç olan AB ve şimdilik daha gerilerde yer alan Rusya ve Çin ile rekabeti, Amerikan emperyalizmine sınırlarını gösteriyor. Bu emperyalist ülke ve bloklar arasındaki rekabet, savaş tehlikesini artırıyor.

Diğer taraftan AB'nin tavrı, Revizyonist Bloğun dağılmasından sonra "zorunlu ortaklığın" artık sona erdiğini gösteriyor. Bu entegrasyon da ekonomik potansiyeline dayanarak silahlanıyor. Kendine özgü güvenlik stratejisi oluşturuyor.

Farklı Güvenlik Politikaları Çerçevesinde ABD-AB Rekabeti

Amerikan emperyalizminin en güncel ulusal güvenlik doktrininin içeriği üzerine söylenecek fazla bir şey yok. Çünkü bütün dünya bu doktrin pratiğe uygulanmasını yaşamaktadır: "Terörizme karşı uluslararası mücadele", tehdit, işgal, savaş vs.

Eylül 2002'de açılan "ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi"nde öne çıkartılan anlayışlar şunlardır:

"Ulusumuzun savunulması, hükümetin ilk ve en önemli yükümlülüğüdür. Bu görev şimdi, dramatik olarak değişmiştir. Geçmiş dönemlerde düşmanlarımız ülkemiz için tehlike oluşturmak için büyük ordular ve kapsamlı sanayi olanaklarına ihtiyaç duyuyorlardı. Bugün tek tek insanlar veya küçük gruplar, modern teknolojiyi kullanarak büyük kaos yaratacak ve ülkemize zarar verecek durumdadırlar. Bütün araçlar kullanılarak bu tehdide karşı konulmalıdır".

"Dünya çapında faaliyet sürdüren teröristlere karşı savaş, ne kadar süreceği belli olmayan küresel bir harekettir. ABD, terörizme karşı mücadelede desteğimize ihtiyaç duyan uluslara yardım edecektir. ABD,

terörizme önyak olan, teröristlere yataklık eden ülkelerden hesap soracaktır. Çünkü terörün müttefikleri, medeniyetin düşmanlarıdır..."

ABD, "teröristlerin ve gaddarların tehditlerine karşı barışı savunur".

ABD, "insan onuru için" savaşır.

ABD, "küresel terörizme karşı ittifakları güçlendirir ve dostlarına saldırılarını engeller".

ABD, "en iyi savunmanın saldırı olduğu" anlayışındadır.

"Adaletli bir dünya yaratmak" istediği için ABD, "bölgesel çatışmaları yumuşatır".

ABD, "kendisinin, müttefiklerinin ve dostlarının kitleli imha silahlarıyla tehdit edilmelerinin önünü alır".

ABD, "serbest pazarları ve serbest ticareti" savunur ve "küresel ekonomik büyümenin yeni bir döneminden" yanadır.

ABD, "toplumların (dışa) açılması ve demokratik yapıların inşasıyla gelişme sürecinin genişletilmesinden" yanadır.

ABD, "dünyanın başka önemli iktidar merkezleriyle işbirliği için bir ajandanın geliştirilmesinden" yanadır.

Bütün bunların üstesinden gelebilmek için ABD, "olanakları kullanır –Amerikan Ulusal Güvenlik kurumlarını yeniden yapılandırır...Çünkü ABD'nin büyük ulusal güvenlik kurumları, başka bir dönemde başka görevlerin üstesinden gelmek için yapılandırılmışlardı. Onların hepsi yeniden yapılandırılmak zorundadır".

Nasıl formüle edilmiş olursa olsun ve soruna hangi açıdan bakılırsa bakılsın ortaya çıkan gerçeği Amerikan emperyalizminin pratiğinde görmekteyiz.

Amerikan emperyalizmi, "uluslararası terörizme karşı mücadele" adı altında dünya hegemonyasını gerçekleştirmek, bütün dünyayı kendi hegemonyası altında tutmak, mevcut ve potansiyel rakipleriyle "terörizme" karşı güya dayanışma içinde olmak, onların gelişmesini engellemek, önemli stratejik ulaşım ve hammadde kaynaklarını kendi kontrolüne almak için sürekli tehdide, savaşa ve işgale başvurmaktadır.

ABD'nin yeni ulusal güvenlik doktrinini, içte ve dışta baskı, terör, işgal ve savaş demektir.

AB Güvenlik Doktrini

II. Dünya Savaşında birbirlerine karşı savaşan Batı Avrupa ülkelerinin, Alman faşizminin istilasına maruz kalmış ülkelerin, savaş sonrasında yeni bir dönem başlatmak ve oynayabilecekleri bir güvenlik politikası oluşturmak için bir araya gelmeleri pek kolay olmamıştır. Ayrıca, Almanya'nın yeniden silahlanmasını

(1945-1955) kabullenmek Fransız emperyalizmi açısından zehir yutmak anlamına gelmekteydi.

II. Dünya Savaşından sonra Avrupa'da, Avrupa güvenlik politikası oluşturmak için yeni bir girişim başlamıştı. Daha baştan beri Amerikan müdahalesine karşı olan Fransa, 1948'de, Alman militarizminin yeniden güçlenmesi olasılığına karşı kurulan BAB'ı (Batı Avrupa Birliği), kendi atom silahları ve denizasını işgal alanlarıyla donatmak ve böylece ona kendi yönetiminde bir güvenlik politikası kimliği vermek için mücadele ediyordu.

Buna karşın Almanya ve İngiltere, açıktan Amerika tarafında yer alarak NATO çerçevesinde bir güvenlik politikasına önem verdiler.

Bütün soğuk savaş dönemi (1945-1990), gerek bugünkü adıyla AB'nin ve gerekse de Avrupa güvenlik politikasının oluşturulması ve gelişmesi üzerine bir taraftan Fransa, diğer taraftan da ABD'ye yaslanan Almanya (ve sonraları da İngiltere) arasındaki rekabetle geçmiştir.

Sonuç: BAB, Fransa'nın istediği gibi gelişmemiştir. Avrupa'da güvenlik politikası NATO'nun güvenlik politikası olarak oluşturulmuştur.

Revizyonist Bloğun ve SB'nin dağılmasından sonra NATO'nun güvenlik stratejisi de işlevsiz kalmıştır. İki süper gücün etrafında kutuplaşan dünyanın yerini, çok merkezli rekabetin geliştiği bir dünya almıştır. Bu rekabet merkezlerinden birisi de AB'dir. Bütün '90'lı yıllar, işlevsiz kalan NATO'yu yeni bir güvenlik doktriniyle, yeni görevlerle donatma ve AB'nin ordu kurma; kendine özgü bir güvenlik doktrini geliştirme tartışmalarıyla geçmiştir. Bu tartışmalar, bugün hala NATO içinde olup da NATO'yu sorgulayan ülkeler tarafından, NATO'ya karşı askeri bir kurum oluşturma

bazında sürdürülmektedir. Dün konuşulmayan bugün açıkça dile getirilmektedir.

AB, 1999 Helsinki zirvesinde, 60 bin askerden oluşan bir "Avrupa Müdahale Ordusu" kurulması kararı alır. AB'nin bu kararına karşın ABD, 2002'nin ikinci yarısında NATO çerçevesinde bir "acil müdahale ordusu"nun kurulmasını talep eder. Neden olarak, "uluslararası teröre karşı savunma" gösterilir. AB ülkeleri şaşırırlar, ama talebi de kabul ederler. Olurdu, olmazdı, nasıl olurdu tartışmaları devam eder. Ama AB ülkeleri, öncelikle de Almanya ve Fransa, NATO içinde kalarak AB'ye özgü bir "Ortak Dış ve Güvenlik Politikası" (ODGP), şimdilerde de "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası" (AGSP) oluşturmakta ve geliştirmekte kararlı olduklarını gösterirler.

AGSP, AB'nin askerileştirilmesi demektir ve başta ABD olmak üzere AB'nin bütün rakiplerine karşı kurulmuştur. AGSP'da söz sahibi olan Fransa ve Almanya'dır. AGSP, ilkesel olarak saldırganlığı içeren Fransa ulusal güvenlik politikasıyla, Alman çıkarlarını Hindikuş'ta savunmayı öngören Alman güvenlik politikasından oluşmaktadır.

Solana'nın önerilerine geçmeden önce AB entegrasyonunun derinliğini bir örnekle göstermekte yarar vardır. Bu örnekten hareketle AGSP'in geleceğini de "okuma" durumunda oluruz.

AB Anayasasında şu anlayışa yer veriliyor:

"Üye devletler, askeri yeteneklerini adım adım daha da iyileştirmekle yükümlüdürler".

"Daimi yapılandırılmış işbirliği" protokolünde de şöyle deniyor:

Askeri çekirdek Avrupa, "2007 yılına kadar... 5 ila 30 gün içinde misyonunu üstlenmek için yeteneklere sahip olmalıdır".

Bunun Türkçesi şu: Önemli olan, savaşabilir olmak değil, önemli olan, en kısa zamanda, 2007 yılına kadar savaş çıkartacak veya sürdürecektir duruma gelmektir.

Savaş olmaksızın, hiçbir başka AB ülkesi, Almanya'nın hegemonyasında, Almanlaşarak "Avrupa Birleşik Devletleri"ni kurmaya yanaşmaz.

Almanya-Fransa ortaklığında AB'nin "Avrupa Birleşik Devletleri"ne dönüşmesi için ya Fransa Almanlaşacak, ya da Almanya Fransalaşacak. Yani asimilasyon. Gönüllülük söz konusu olsaydı, şimdiye kadar adımlar atılırdı. Kapitalizmde asimilasyon zor demektir. Yani, sonuçta yine savaş söz konusu olacaktır.

AB'nin "Avrupa Birleşik Devletleri"ne dönüşmesinin en kestirme yolu savaştır. 1871'de Alman birliği savaş sonucunda sağlanmıştır. Keza daha önce ABD'de bir iç savaş sonucu yaklaşık bugünkü halini almıştır.

AB'nin siyasal entegrasyon yolunda ilerlediği anlayışı abartılıdır. Bunun ötesinde reformist ve liberal çevrelerin, entegrasyonun şimdiye kadarki gelişmesine dayanarak AB hakkında hayaller yaymaları da ayrı bir yanılsamadır. Bu konuya açıklık getirmek için iki tezi, iki anlayışı buraya aktarmakta yarar var.

Kautsky ve "ultra-emperyalizm":

"...Acaba bugünkü emperyalist politikanın yerini, ulusal mali sermayeler arasındaki mücadelenin yerini, uluslararası düzeyde birleşmiş mali sermaye ile dünyanın ortaklaşa sömürüleceği yeni, ultra-emperyalist bir politikanın alması mümkün değil mi? Kapitalizmin bu yeni aşaması, her halükarda düşünülebilir bir şeydir".

Lenin:

"...Kapitalist düzende nüfuz bölgelerinin, çıkarların, sömürgelerin vs. paylaşılması konusunda, paylaşım katılanların **gücünden**, bunların genel ekonomik, mali, askeri vs. gücünden başka bir temel **düşünülemez**. Paylaşım katılanların güçler dengesi ise eşitsiz biçimde değişmektedir. Çünkü kapitalist düzende tek tek girişimlerin, tröstlerin, sanayi dallarının ve ülkelerin **eşit** gelişmeleri olanaksızdır...

... Alman 'Marksisti' Kautsky'nin bayağı küçük burjuva fantezilerinde değil de, kapitalizm gerçeğinde 'inter-emperyalist' ya da 'ultra-emperyalist' ittifaklar –bu ittifaklar ister bir emperyalist grubun bir başkasına karşı ittifakı, ister bütün emperyalist devletleri kucaklayan genel bir ittifak biçiminde olsun- **zorunlu olarak**, savaşlar arasındaki 'nefes molaları'ndan başka bir şey değildir. Barışçıl ittifaklar, dünya ekonomisi ve dünya politikasının emperyalist bağlantı ve ilişkilerinin **bir ve aynı** zemini üzerinde, barışçıl olan ve olmayan mücadelenin biçimlerinin değişmesini yara-

tarak, birbirlerini koşullayarak savaşları hazırlarlar ve yine onlardan doğarlar" (Lenin; "Emperyalizm...", C. 22, Syf., 299-301).

Kautsky, "kapitalizmin bu yeni aşaması her halükarda düşünülebilir bir şeydir" diyor ve ekliyordu: "Bunun gerçekleşebilir olup olmadığı sorusunu yanıtlamak için henüz yeterli öncüler yok".

Olmadı da: "Uluslar arası birleşmiş mali sermayesi"yle "ultra-emperyalizm dünyanın ortak sömürsünü" örgütleyemedi. Tam tersi oldu. Eşitsiz gelişme ve rekabet, savaşa neden oldu.

Şimdilerde ise "saldırgan Amerikan emperyalizmi" karşısında AB emperyalizmi, Kautsky tarzında bir umut olarak öne sürülüyor. Ama AB'nin gelişmesi hiç de bu yönde değil. Mevcut entegrasyonun altı rekabetle, eşit olmayan gelişmeyle kazanıyor ve pek de geleceği olmayan bir militarizm yolunda ilerleniyor:

Hem AB'nin tek tek önde gelen emperyalist ülkeleri ulusal olarak ve hem de AB olarak militaristleştiriyorlar.

AB'nin "Ortak Dış ve Güvenlik Politikası" bu açıdan ele alınırsa bir anlam kazanır. AB, ne de olsa Amerikan stratejisini örnek olarak almıştır.

AB görevlisi Javier Solana, ODP'ün ötesinde bir de, "Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa" başlığını taşıyan tezler hazırlamıştır.

Bu yazıda Solana şunları dile getiriyor:

Solana öncelikle, "Avrupa, daha önce böyle müreffeh, böyle güvenli ve böyle özgür hiç olmamıştır" tespitini yaparak, yazısına başlıyor.

Ama tabii Avrupa'da kimin müreffeh, güvenli ve özgür olduğunu söylemiyor.

Sonra şu tespit yapıyor: "Daha önceki on senelere göre son on sene içinde...Avrupa silahlı güçleri sık sık yurt dışında (AB dışı ülkeler kastediliyor, çn.) konuşlandırıldı; görevlendirilme alanlarına Afganistan, Kongo, Doğu Timor gibi çok uzak ülkeler de dahildi".

Alman emperyalizmi, Alman tekellerinin, sermayesinin çıkarlarını Hindikuş'ta savunursa, AB de, AB'nin çıkarlarını niçin Afganistan'da veya Kongo'da savunmasın?!

Devamla şöyle deniyor:

"Ticaret ve yatırım akışları, teknik gelişme ve demokrasinin yaygınlaştırılması çok sayıda insana daha çok özgürlükler, giderek artan refah vermiştir... (Ama) cesaret verici bu gelişmelere rağmen, çok sayıda sorun çözümsüz kalmıştır ve hatta bazıları kısmen daha da kötüleşmiştir".

Ve Solana, yaklaşık 3 milyar insanın; dünya nüfusunun yarısının günde 2 Euro'dan daha az bir miktarla yetinmek zorunda kaldıklarından, her yıl 45 milyon insanın açlıktan ve yetersiz beslenmeden dolayı

öldüğünden, 1990'dan bu yana yaklaşık 4 milyon insanın –yüzde 90'ı sivil- savaşlardan dolayı öldüğünden, dünya çapında 18 milyon insanın çatışmalardan dolayı evini ve ülkesini terk etmek zorunda kaldığından bahseder.

Demek oluyor ki, bu kadar insan, en azından dünya nüfusunun yarısı, *“daha çok özgürlüklere ve giderek artan refaha kavuşan çok sayıda insanlar”* arasında sayılmıyor. Teknolojik gelişme, ticaret ve sermaye akışı dünya nüfusunun yarısına henüz ulaşmamış!

Solana, “küreselleşme”den ve sonuçlarından bahsediyor. Ama, “küreselleşme”nin sonuçlarının sorumlusu olarak emperyalizmi değil, *“kötü devlet yönetimini”* görüyor.

Solana baklayı ağzından çıkartıyor:

“Enerjiye bağımlılık, endişenin başka bir nedeni. Avrupa, dünyanın en büyük petrol ve doğal gaz ithalatçısıdır. Şimdiki enerji tüketimimizin yüzde 50'si ithalatla temin ediliyor. 2030 yılında bu pay yüzde 70'e çıkacak. Enerji ithalatının en büyük kısmı Basra Körfezinden, Rusya'dan ve Kuzey Afrika'dan sağlanmaktadır”.

Demek oluyor ki AB, AB'nin tükettiği enerji kaynaklarının güvenliğini sağlamakla da sorumlu. Enerji temininin endişeye neden olması ile AB militarizmi arasındaki bağ bu anlayışta açığa çıkıyor. Amerikan emperyalizminin farklı olan bir düşünce değil.

Solana, tezlerinde Amerikan güvenlik stratejisinde yer alan kavramları bolca kullanıyor. Örneğin, “terörizm”, “terörizme karşı mücadele”. Solana, şu tespiti yapıyor: *“Yeni terörist hareketler, zoru sınırsız kullanılmak ve pek çok sayıda insan öldürmek niyetindedir. Geleneksel terör örgütlerinden farklı olarak, bunlar için kitle imha silahlarına sahip olmak çekici olmaktadır. Bu teröristler için Avrupa, hem hedef ve hem de üstür”*.

Öyleyse: Terörizme karşı silahlanmak, ABD'yi desteklemek ve Amerikanvari mücadele etmek, yani “terörizme karşı mücadele etmek” için militarizmi geliştirmek, ülkeler işgal etmek ve savaşmak için hazırlanmalıdır.

Aynen Amerikan emperyalizmi gibi AB de, Solana'nın ağzından *“şer devletleri”*nden bahsetmektedir.

2001 yılı itibariyle dünya çapında silahlanma harcamalarında ABD'nin payı yüzde 39, AB ülkelerinin payı yüzde 21, Rusya'nın payı yüzde 4, Çin'in payı yüzde 5 ve Japonya'nın payı da keza yüzde 5. Demek oluyor ki, AB militarizminin ciddiye alınması için daha çok yol kat etmesi gerekmektedir. Bu nedenden dolayı veya ABD ile olan farkı en kısa zamanda kapatmak için AB, militarizmini geliştirmeye hız vermiştir. Yani AB, savaşa hazırlanıyor.

Tanımlama da yapılıyor: Kuzey Kore.

AB, bir noktada ABD'den ayrı düşünüyor. AB, *“çoğulculuğa dayanan...bir dünya düzeni kurmayı stratejik amaç olarak”* görüyor. Bunun tam tersini Amerikan emperyalizmi savunuyor. ABD, uluslararası kurumları hiçe sayıyor. AB ise bu kurumlarla birlikte bir dünya düzeni kurmayı amaçlıyor.

Böylece her iki güç, dünya işçi sınıfına, emekçi yığınlar ve ezilen halklara sömürmek ve talan edilmek konusunda tercih ediniz demek istiyor.

Kısaca:

“Ortak Dış ve Güvenlik Politikası”, AB'nin “Güvenlik Stratejisi”, NATO karşısında, ondan bağımsız olarak kurulması gere-

ken bir Avrupa ordusu anlayışını önplana çıkartıyor. Bu, AB militarizminin geliştirilmesinden ve gerekli olduğunda da rakip güçlere ve iç “düşmanlar”a karşı kullanılmasından başka bir anlam taşımıyor.

Mevcut güç dengesi nasıl?

2001 verilerine göre durum:

2001 yılı itibariyle dünya çapında silahlanma harcamalarında ABD'nin payı yüzde 39, AB ülkelerinin payı yüzde 21, Rusya'nın payı yüzde 4, Çin'in payı yüzde 5 ve Japonya'nın payı da keza yüzde 5.

Demek oluyor ki, AB militarizminin ciddiye alınması için daha çok yol kat etmesi gerekmektedir. Bu nedenden dolayı veya ABD ile olan farkı en kısa zamanda kapatmak için AB, militarizmini geliştirmeye hız vermiştir. Yani AB, savaşa hazırlanıyor. Almanya, Fransa ve İngiltere, AB militarizminin çekirdeğini oluşturuyorlar. Diğer üyelerin, AB militarizmine katılıp katılmamaları kendi kararlarının sonucu olarak görülüyor. Müdahaleciliğin, hukuk açısından meşru olup olmadığı tartışma konusu dahi yapılmıyor. Burada söz konusu olan, Amerikan emperyalizmiyle rekabet ederek, onun rakipsiz konumunu aşmak ve uluslararası ilişkileri demokratikleştirmek değildir. Burada söz konusu olan, dünya kaynaklarının talanında geç kalmamak için erken hareket etmektir. Bu da, savaşa hazırlık ve savaştan başka bir şey değildir.

AB militarizmi, AB'yi küresel bir müdahale gücü olarak şekillendiren en belirgin yapılanmadır.

Amerikan militarizmi, “ulusal” çıkarlara dayanıyor ve bu çıkarların savunulması için geliştiriliyor.

AB militarizmi, “ulusal” çıkarlara değil, AB entegrasyonunda yer alan devletlerin en güçlü olanlarının, yani ulusların çıkarlarına dayanmak ve bu çıkarları savunmak için geliştiriliyor. AB militarizmi, ulusal askeri kapasitelerin bir araya getirilmesinden, toplamından oluşmaktadır.

Sonu belli olmayan bir gelişme.

Bazı Sonuçlar:

Sermaye ve üretimin azami derecede uluslararasılaşması ve örgütlenmesi, bütün aklıevvel ‘gouvernance’cılarının savundukları gibi çoğulculuğa dayanan demokratik bir dünya düzenine götürmüyor. Tam tersine, emperyalist küreselleşme, emperyalizm aşamasındaki kapitalizmin ne denli asalaklaştığını, çürüdüğünü, tarihsel olarak ömrünü doldurduğunu, çelişkilerinin ne denli keskinleştiğini, emperyalist güçler arasında rekabetin derinleştiğini, dünyayı yeniden paylaşmak için tekil savaşların sürdürüldüğünü göstermektedir.

Soğuk savaş dönemi bloklaşması, Revizyonist Bloğun ve SB'nin dağılmasıyla yıkıldı. Geçen yüzyılın '90'lı yıllarından itibaren dünya çok rekabet merkezli oldu. Hammaddede kaynakları, enerji nakliyat güzergahları, başkaca stratejik alanlar, dünya pazarında pay uğruna sürdürülen mücadelelerin yoğunluğu, bu rekabet merkezleri arasındaki çelişkilerin; emperyalistler arası çelişkilerin, ne denli keskinleştiğini göstermektedir. Bu gelişmeler aynı zamanda ittifak arayışlarının yanı sıra, –özellikle Asya'da Çin/Rusya/Hindistan- mevcut ittifaklaşmanın (AB) derinleştirilmeye çalışıldığını da göstermektedir. AB'nin Almanya ve Fransa gibi önde gelen emperyalist ülkeleri, başta ABD olmak üzere başka emperyalist rakipleri karşı-

sında dünyanın yeniden paylaşılmasında güçlü söz sahibi olmak için kendilerine göre bir AB militarizmini geliştirmeye hız verdiler.

“Proleter Devrimin Askeri Programı” makalesinde Lenin şöyle der:

“Şimdi militarizm, bütün kamusal (toplumsal, çn.) yaşama nüfuz etmektedir. Askerileştirmek her şeydir. Emperyalizm, büyük güçlerin dünyayı yeniden paylaşmak için acımasız mücadelesidir. Bu nedenle o, bütün ülkelerde... askerileştirmeye neden olacaktır” (Lenin; C. 23, Syf., 78).

Emperyalizmin ne denli ve nasıl bir gericilik olduğu, emperyalistler arası rekabetin keskinleştiği, tekil emperyalist savaşların, saldırganlığın, işgalin gündemde olduğu, militarizmin ve “ulusal güvenlik” tartışmalarının gündemleştiği dönemlerde –örneğin bugünkü süreçte- çok belirginleşmektedir. Bu gelişmeler, içte -ülke içinde- işçi sınıfı ve emekçi yığınlar üzerinde baskıların artırılması, burjuvazinin “demokratik özgürlükleri”ni sınırlandırması veya rafa kaldırması, dışta ise saldırganlık uygulanması anlamına gelmektedir.

Bugün emperyalist ülkelerde uygulanmaya konmuş olan neoliberal saldırılar, emperyalistler arası rekabetin keskinleşmesinin ulusal çapta ekonomik ve siyasi terörün yoğunlaştırılması olarak yansımından başka bir şey değildir.

Hemen bütün ülkelerin, özellikle de önde gelen ülkelerin bütçelerinde savunma-silahlanma harcamalarının önemli bir pay tutması ve bu payın giderek artması tesadüfi değildir. Özellikle emperyalist ülkelerde ulusal gelir, tekeller lehine, ABD örneğinde olduğu gibi açık bir şekilde silah tekelleri lehine,

yeniden paylaşılıyor. Yani devletin vergi adı altında işçi sınıfı ve emekçi yığınlardan aldığı paralar, tekellere, silah tekellerine; militarizme aktarılıyor. Devlet, emekçi yığınların sosyal haklarını tırpanlıyor, emeklilik haklarıyla oynuyor, sağlık sistemiyle oynuyor, işsizliği değil, işsiz hedef alıyor, gençliğin eğitimini elit tabaka gençliğinin eğitimine indiriyor. İş yasalarını, çalışma koşullarını sermayenin lehine değiştirerek, bu alanlardaki kazanımları yok ediyor. Bunların hepsine neoliberal saldırılar diyoruz. Neoliberal saldırıların diğer adı, ekonomik ve siyasi terördür. Emperyalist devlet, tekeller dünya pazarlarında rekabet gücüne sahip olsunlar diye, onlara talep ettikleri olanakları sunuyor.

Sermaye birikimi, yoksulluğa neden oluyor. Ulu-

sal zenginlik artıyor, ama bir avuç asalağın elinde toplanıyor. Kapitalizm koşullarında işçi sınıfı ve emekçi yığınların yarattığı maddi zenginlik, bizzat onları yoksullaştırıyor, işsiz bırakıyor, ama diğer taraftan da asalaklığın, çürümüşlüğü, yozluğun, baskının, işgalin ve nihayet savaşın göstergesi ve maddi kaynağı oluyor.

Ekonominin krizde olduğu her dönemde emperyalist devlet, sermayenin devrevi hareketini etkilemek ve ekonominin krizden çıkmasını sağlamak için müdahale eder. Devletin müdahalesi, tekellere sermaye sağlamak, yasal düzenlemelerle önünü açmak ve nihayetinde savaşmaktır. Son 30 yılın, diyelim ki 1970'lerden bugüne geçen dönemin, ekonominin seyri açısından karakteristik olan özellikleri çok öğreticidir. Özellikle 1970'lerden itibaren kapitalist ve revizyonist dünyada ekonomi, durgunluk içinde bir büyüme sürecine girmişti. Kar oranları sürekli düşme eğilimi içinde olmuştur. Emperyalist devlet, ekonomik krizden çıkmak için tekellere maddi ve yasal imkanlar sunmuştur. Bunun ötesinde Amerikan emperyalizmi, SB'nin varlığından dolayı silahlanma harcamalarıyla ekonomiye maddi kaynaklar aktarmıştır. Ne var ki bütün bu tedbirler, 1990/1991'de Revizyonist Bloğun ve SB'nin dağılmasına rağmen, ekonominin durgunluk içinde büyümesi özelliğinde hiçbir şey değiştirmemiştir.

'90'lı yılların başından bu yana sadece Amerikan emperyalizmi kriz döneminde (1990-1994 ve 2000-2003) ekonominin seyrini sadece silahlanma alanına sermaye aktararak değil, bizzat savaşarak da (Irak-Afganistan-Irak) etkilemeye çalışmıştır.

Durgunluk içinde büyüyen ekonomi kırılğan ekonomidir. Bunun böyle olmasının temel nedeni, tekel olgusudur. Tekel, kaçınılmaz olarak durgunluk ve çürüme eğilimi üretir. Bugün bu durgunluğun ve çürümenin ekonomik, siyasi, kültürel ve bir bütün olarak toplumsal sonuçlarını yaşıyoruz.

Emperyalist devletler (ve tekeller) arasındaki rekabet, dünya hakimiyeti için mücadelede tekil savaşlar çıkartacak derecede keskinleşmiş ve yaygınlaşmıştır.

Dünya hegemonyasında iddialı olan her emperyalist güç, önümüzdeki dönemde diplomasinin yetersiz

kalacağından hareketle, militarizmi geliştirmeye özel önem vermeye başlamıştır. Tek başına veya blok olarak 21. yüzyılda dünyayı yeniden paylaşmanın adımları daha bugünden tekil savaş ve işgal biçiminde atılmaya başlanmıştır. Bunu yapan ABD. Ve diğer emperyalist güçler de buna seyirci olmayacaklarını göstermektedirler.

Neoliberal saldırıların dozajı ulusal ve uluslararası çapta tekeller ve emperyalist ülkeler arası rekabetin nedensel keskinleştiğini ve yaygınlaştığını gösterir.

Bu gelişmeler, dünyayı yeniden paylaşmak için emperyalistler arası savaş, emperyalist ülkeler arası savaş tehlikesini artırmaktadır.

Bütün dünyada neoliberal saldırılar, işçi sınıfı ve emekçi yığınlar üzerinde baskıyı artırmıştır.

Ekonomik ve siyasi terör anlamına gelen neoliberal saldırılar, toplumu ikiye bölmüştür. Bir taraftan bir avuç tekel ve diğer taraftan da başta işçi sınıfı ve emekçi yığınlar olmak üzere toplumun ezici çoğunluğu. Sermaye birikimi bu iki taraf arasındaki mesafeyi uçurumlaştırmakta; zengin tarafı daha da zengin, yoksul tarafı daha da yoksul yapmaktadır.

İşçi sınıfı ve emekçi yığınlar, sermayenin bu ekonomik ve siyasi terörü karşısında susmamışlar ve dönem dönem şu veya bu ülkede yüz binlerle, milyonlarla ifade edilen görkemli protestolar gerçekleştirmişlerdir.

Keza emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesi, Irak'ta, Balkanlarda, Afganistan'da ve yeniden Irak'ta olduğu gibi emperyalist tehdit, savaş ve işgal, uluslar arası çapta bir savaş karşıtı hareketin oluşmasına ve gelişmesine yol açmıştır.

İşçi sınıfı, emekçi yığınlar, ezilenler, bağımlı uluslar sermayenin terörüne, tehditlerine ve yok etme politikasına boyun eğmeyeceklerini sürdürdükleri mücadele ile göstermektedirler. Ekvator'da, Nepal'de, Arjantin'de, Irak'ta, Filistin'de ezilenler emperyalizme, siyonizme, emperyalist işgale ve işbirlikçilerine karşı ayaklanıyorlar, onların anladığı tarzda mücadele ediyorlar.

Dünya çapında savaş tehlikesi artıyor, militarizm güçlendiriliyor. Ama aynı zamanda devrim de dünya çapında mayalanıyor. ■